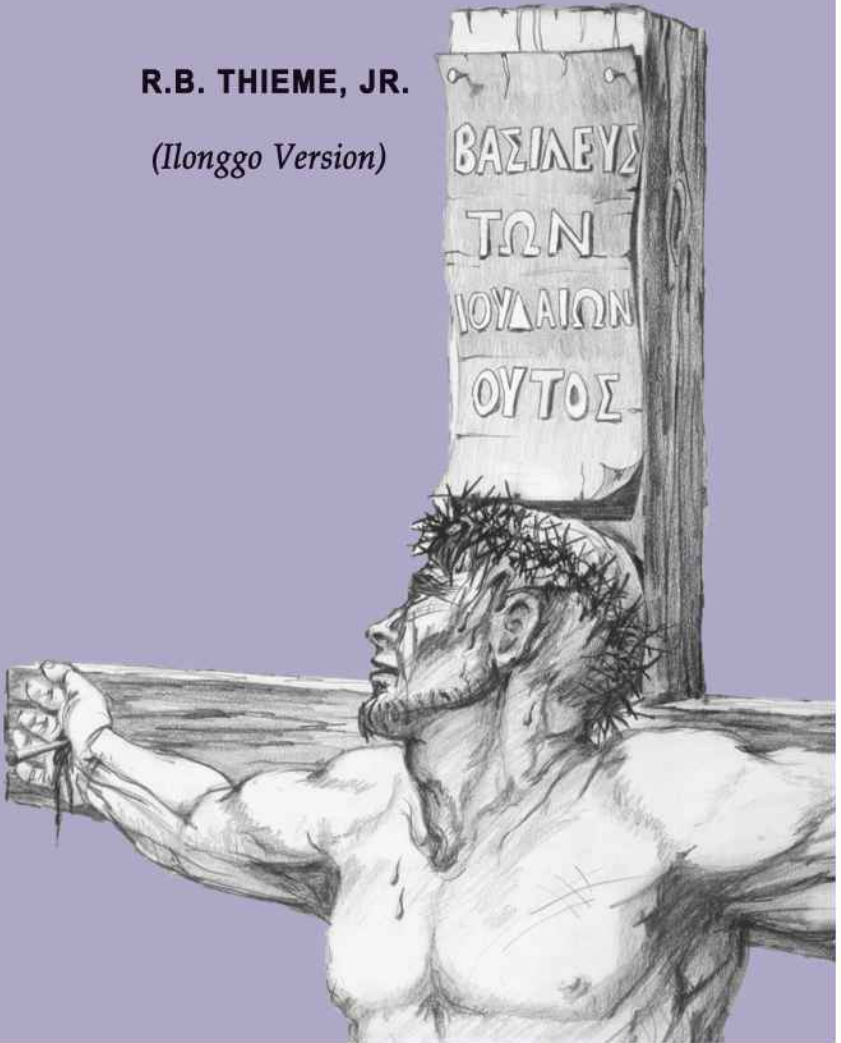

Hari sang mga Hari
kag
Ginoo sang mga Ginoo

R.B. THIEME, JR.

(Ilonggo Version)

**Hari sang mga Hari
kag
Ginoo sang mga Ginoo**

R.B. THIEME, JR.
(longgo Version)

Ginaawhag ko ikaw sa atubangan sang Dios, nga amo ang nagahatag sang kinabuhi sa tanan nga mga butang, kag kay Kristo Jesus, nga nagpamatuud sing maayo nga pagtuad sa atubangan ni Poncio Pilato, nga ginatipigan mo ang sugo [panudlo sa Bibliya] sing walay dagta ukon ikasaway tubtub sa pagpakita sang aton Ginoong Jesu-Kristo, sa diin Iya ipahayag sa nagakaigo nga tion—Siya nga amo ang bulahan kag ang solo nga Makagagahum, ang Hari sang mga hari kag Ginoo sang mga ginoo; nga amo ang nagaisahanon nga nagaangkon sang pagkadimamalasyon kag nagapuyo sa dimapalapitan nga kapawa; nga wala sang tawo nga nakakita ukon makakita. Sa Iya ang walay katapusan nga kadungganan kag kagamhanan! Amen

1 Timoteo 6:13-16

HARI SANG MGA HARI

KAG

GINOO SANG MGA GINOO

R. B. THIEME, JR.

R. B. THIEME, JR., BIBLE MNISTRIES
HOUSTON, TEXAS

PALAKAT SA PANANALAPI

Wala sang bayad para sa bisan ano man nga kasangkapan halin sa R.B.Thieme, Jr., Bible Ministries. Bisan sin-o nagatinguha sang panudlo sa Bibliya makabaton sang amon mga DVDs, MP3 CDs, kag mga mantalaan nga wala sang katungdanan. Ang Dios nagasangkap sang panudlo sa Bibliya. Nagatinguha ta nga makita ang lya grasya.

Ang R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries isa ka magrasyahong pangalagad kag ang bilog nga palakat sini pinaagi sa kabubut-ong amot. Wala sang listahan sang presyo sa bisan ano man sang amon mga kasangkapan. Wala sang kwarta nga ginapangayo. Kon ang pagkamapasalamat para sa Pulong sang Dios nagahatag kabangdanan sa tumuluo agud maghatag, may ara siya higayon sa pag-amot para sa pagsangyaw sang panudlo sa Bibliya.

Una nga ginmantala subong *King of Kings and Lord of Lords*
Ikaapat nga edisyon nga ginmantala sang 2004 ni R. B. Thieme, Jr.

Ini nga libro gin-andam pagpatik halin sa mga panudlo kag wala namantala nga mga nubong batbat ni R. B. Thieme, Jr.

Sa pagpangayo sini nga libro sa English, magpahibalo sa:
R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries
P. O. Box 460829, Houston, Texas 77056-8829
www.rbthieme.org

Wala sang bahin sining mantalaan nga basi ginpahimo liwat ukon ginpadala sa bisan ano man nga porma ukon sa bisan ano man nga pamaagi, elektronika ukon minakina, lakip ang potograpiya, rekording, ukon bisan ano man nga mga pahibalo nahanungud sa pagtipig kag pamaagi sang pagkuha kag pagpadala, sang wala pagtugot paagi sa sulat halin sa tagmantala.

Ang Balaan nga Kasulatan ginkuha halin sa mismong libro nga *King of Kings and Lord of Lords* kag ginbadbad sa Ilonggo.

Pinatik sa Tagbilaran City, Bohol, Philippines, 2016

Ginbadbad kag gin-andam pagpatik ni
Gloria Estanda Naconas
Ginrepasso nila Alma Avila Cachopero
kag Dante Mallorca Canja
Pinatik nga may pagtugot sang
R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries.

Mga Hilisgutan

Pasiuna.....	v
Ang Anum ka mga Pahusay	
kay Kristo.....	1
Ang Unang Husay	4
Ang Ikaduhang Husay	7
Ang Ikatatlong Husay	22
Ang Ikaapat nga Husay	24
Ang Ikalimang Husay.....	34
Ang Ikaanum nga Husay	35
Ang Paglansang sa Krus.....	44
Ang Adlaw sang Paglansang sa Krus.....	46
Si Kristo didto sa Krus	50
Espirituhanong Kamatayon	53
Ang Pagkawalay Kapareho sang	
Persona ni Kristo	57
Si Simon nga Taga-Cirene.....	57
Ang Sunudsunud nga mga Panghitabo sang Paglansang sa Krus.....	59
Ang Ginsulat nga mga Pulong ni Kristo	
didto sa Krus.....	61
Ang Unang Pamulong	62
Ang Ikaduhang Pamulong	66
Ang Ikatatlong Pamulong	68
Ang Ikaapat nga Pamulong	70
Ang Ikalimang Pamulong.....	71
Ang Ikaanum nga Pamulong	73
Ang Ikapito kag Pinakaulihi nga Pamulong	76

Ang Gilayon nga mga Sangputanan sang Krus	80
Ang unang Milagro	80
Ang Ikaduhang Milagro.....	82
Ang Ikatatlong Milagro.....	82
Ang Kaluwasan sang Kapitan.....	83
Ang mga Kahimayaan sang Persona ni Kristo.....	84
Ang Unang Himaya: Manunubli sang Tanan nga mga Butang	86
Ang Ikaduhang Himaya: Ang Manugplano kag Manugpalakat sang Kapanahonan.....	91
Ang Ikatatlong Himaya: Ang Kinaiya sang Dios	94
Ang Ikaapat nga Himaya: Ang Manugpahayag sang Dios.....	94
Ang Ikalimang Himaya: Ang Manugsakdag sang Kalibutan.....	95
Ang Ikaanum nga Himaya: Ang Manunubus sang Katawhan.....	96
Ang Ikapitong Himaya: Ang Nahimaya nga Persona ni Kristo	99
Ang Pagkalabaw ni Kristo.....	105
Labaw sa Iya Kaangtan	106
Labaw sa Iya Ikaduhang Pagkari	108
Labaw sa Iya Buluhaton sang Pagpangalagad	109
Labaw sa Iya Pagkapinili kag Katungdanan.....	112
Labaw subong Manunuga	113
Labaw sa Iya Kinaiya.....	114
Labaw sa Iya Kahimtangan	115
Ang Ginharian sang Dios.....	116
Ang Hari sang mga Hari	120
Ang Manunubus	120
Ang Makita nga Larawan sang Dios.....	122
Ang Manunuga sang Kalibutan	123
Ang Manugsakdag sang Kalibutan.....	124
Ang Manugdumala sang Simbahan	126

Ang Pagkalabaw kag Pagkamakagagahum	
Hari sang mga Hari.....	128
Ang Tag-iyá sang mga Hiyas sang Dios.....	131
Ang Hangkat sa Kaugalingon	132
Dugang sa Basahon A: Panudlo sa Bibliya	
Nahanungud sa Paghiusa sang Dios kag	
Tawo sa Isa ka Persona	139
Dugang sa Basahon B: Panudlo sa Bibliya	
Nahanungud sa Pagsakdag nga Buluhaton	
sa Pagpangalagad sang Dios Balaan Espiritu	
sa Nagpakatawo nga si Kristo	150
Tultulanan sa Balaan nga Kasulatan.....	153

Pasiuna

Sa wala ka pa mag-umpisa sang imo pagtoon sa Bibliya, kon tumuluo ka ni Ginoong Jesu-Kristo, siguroha nga ginhinganlan mo ang imo mga sala sa kinaugalingon lamang didto sa Dios nga Amay.

Kon ituad ta ang aton [nahibaloan] mga sala, matutum kag matarong Siya, kag magapatawad sang aton [nahibaloan] mga sala kag magatinlo sa aton sa tanan nga [wala nahibaloan ukon nakalimtan nga mga sala] pagkadimatarong. (1 Juan 1:9)

Niyan sa gilayon ara ka sa pakig-upod sa Dios, napun-an sang Balaan Espiritu, kag andam magtoon sang Panudlo sa Bibliya halin sa Pulong sang Dios.

“Ang Dios Espiritu, kag ang mga nagasimba sa Iya kinahanglan magsimba sa [sa pagpuno sang] espiritu kag [bibliyanhong] kamatuuran.” (Juan 4:24)

Kon wala ka pa gid sa kinaugalingon nagtoo kay Jesu-Kristo subong imo Manluluwas, ang hilisgutan indi ang paghinganlan sang imo mga sala. Ang hilisgutan amo ang pagtoo lamang sa kay Kristo lamang.

“Ang nagtoo sa Anak may kabuhi nga walay katapusan; apang ang wala nagatuman [sa sugo agud magtoo] sa Anak indi makakita sang kabuhi, kondi ang kasingkal sang Dios nagapabilin sa iya.” (Juan 3:36)

KAY ANG PULONG SANG DIOS buhi kag gamhanan, matalum pa sa bisan ano nga espada nga duha sing sulab, nga nagalapus tubtub sa nautlan sang kalag kag espiritu, sang mga lualutahan kag utuk, kag nagahantup sang mga hunahuna kag mga tinutuyo sang tagiposoon. (Mga Hebreo 4:12)

Ang bug-os nga kasulatan ginbugna sang Dios kag mapuslanon sa pagpanudlo, sa pagsabdong, sa pagsaway, kag sa paghanas sa pagkamatarong, agud nga ang tawo sang Dios mahimpit, nga masangkapan nga sa tagsa ka maayong buhat. (2 Timoteo 3:16-17)

Magtinguha sing maayo gid sa pagpakita sang imo kaugalingon sa Dios subong nga pinakamaayo, manugpangabudlay nga indi kinahanglan magkahuya, nga nagagamit sing matadlong sang pulong sang kamatuuran. (2 Timoteo 2:15)

ANG ANUM KA MGA PAGHUSAY KAY KRISTO

Ginapangabay ko kamo sa atubangan sang Dios, nga amo ang nagahatag sang kinabuhi sa tanan nga mga butang, kag kay Kristo Jesus, nga nagpamatuud sing maayo nga pagtuad sa atubangan ni Poncio Pilato. (1 Timoteo 6:13)¹

ANG IKAAPAT NGA PALATUKURAN SANG DIOS, ang pagkaara sang pungsod, nga ginhatagan gahum sang Dios kag ginadumalahan sang awtoridad sang tawhanon nga pamunoan sang gobyerno.² Ang katungdanan sang gobyerno para sa pagpatuman sang kasugoan nagakinahanglan sang nagakaigo nga pagpalakat sang kaalam sa pamalaod sa sining duha sa lawak sang hukmanan kag sang pulis nga andam sa pagpatuman. Apang bisan pa sina, may ara isa ka tion sa kasaysayan sang tawo sang ining kinahanglanon kaayo nga

---

1. Luwas kon sa lain nga pamaagi ginpahayag, ang tanan nga Balaan nga Kasulatan sa sini nga libro ginkutlo sa New American Standard Bible (NASB). Ang kinorsitihan nga mga saysay nagalarawan sang pagpasangkad sang pagbadbad sa NASB nga gintudlo sa klase sa Bibliya (andam sa MP3 CD halin sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, Houston, Texas) ukon may kaangtan sa pagkutlo sang andam nga halambalan. Ang mga kasayuran nga ginmarkahan KJV halin sa gintugotan nga King James Version, kag ang mga ginmarkahan ginhusto nga pagbadbad amo ang mga ginbadbad sang tagsulat nga nagapahayag sang dugang nga tukmang kinaunahan nga Hebreo ukon Griyego nga mga pamulong.

2. Ang gobyerno ginplano sang Dios agud sa pag-amlig sang tagsa ka kabubut-on, sa pagbantay sang pag-isahanon kag sang pagkabutang, kag nagapadayon sa pagsakdag sang kalinong sa sulud ukon sa kalag pinaagi sa pagpatuman sang balaod kag sang kasigurohan sa gowa pinaagi sa pagkaan-dam sang military (1 Pedro 2:13-14). Ang pagpaidalum sang tagsa ka tawo sa awtoridad sang gobyerno sang pungsod ginamando sa Mga Taga-Roma 13:1-7, R. B. Thieme, Jr., *Freedom through Military Victory* (Houston: R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, 1996), 11-20. Sa palaabuton, ang iban nga basahon pakisayran sa akon nga libro magahingalan lamang sang tagsulat, titulo, petsa sang pagmantala (sa una nga basahon pakisayran), kag panid ukon mga pinanid.

katungdanan bug-os nga nabungkag kag sang tanan nga mga butang, sa isa lamang ka Persona nga amo ang lubos nga hingpit.

May ara anum ka mga paghusay para kay Ginoong Jesu-Kristo—indi isa kondi anum! Nga wala sing labot ang isa ka manubo nga pagpamangkot ukon pagsukna, ang tagsa sining anum ka mga paghusay ukon paghukum nangin indi patas, malimbungon, dimaangayon sa kada pamaagi. Apang bisan pa sina ang Isa nga ginhusay amo ang talagsahon nga Persona sang kalibutan—ang wala nagkunhod nga pagka-Dios kag sang matuud nga pagkatawo nga gintingob sa isa ka Persona sa walay katapusan—si Ginoong Jesu-Kristo.³ Sa Iya nga pagkatawo, si Jesu-Kristo wala sang makasasala nga kinaiya; busa, ang sala ni Adan wala ginpaangkon sa Iya.⁴ Dugang pa,

---

3. Ang paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka Persona amo ang teyolohiyahon nga pamulong para sa paghiusa sang wala nagkunhod nga pagka-Dios kag sang matuud nga pagkatawo sa isa ka Persona, si Jesu-Kristo, sa walay katapusan. Sa Dios-tawo, ining duha ka mga kinaiya amo ang dimabulag nga paghiusa sang walay pagkadula ukon pag-sakot sang nabulag nga pagkakalalhan, sa walay pagkadula ukon pagsaylo sang talagsahon nga hiyas ukon kinaiya, ang paghiusa nga sining duha gid ang kinaugalingon kag sa walay katapusan. Tan-awa man ang Thieme, *The Trinity* (2003), 29-30.

4. Ang birhen nga pagbuntis sa diin si Jesu-Kristo nagsulud diri sa kalibutan nagpugong sang Iya pagkatawo sa pag-angkon sang naporma nga makasasala nga kinaiya sang binhi sang kaliwatan (Mateo 1:18, 20). Subong bunga, wala sang pagpaangkon sang kinaunahan nga sala ni Adan, nga amo ang katukuran para sa pagsilot sa tanan nga katawhan (Mga Taga-Roma 5:12). Tan-awa ang Thieme, *The Integrity of God* (1998), 66-68.

Wala labot kay Jesu-Kristo, ang makasasala nga kinaiya, ang sentro sang pagkamasupakon sang tawo sa Dios, ang kinahanglan nga bahin sang tagsa ka tawo. Ang makasasala nga kinaiya naangkon sa kinaunahan ni Adan sa tion sang iya pagkahulog sa sala kag sunud sina ginpaalinton sa kaliwatan sang tanan nga katawhan pinaagi sa binhi sang lalaki sa pagpamata. Ang makasasala nga kinaiya nagapuyo sa gagmay nga bahin sang lawas kag amo ang ginhalinan sang pagsulay, kailigbon, kag tawhanong kaayo. Bisan pa sina, ang kabubut-on sang tawo, amo ang ginhalinan sang sala. Ang makasasala nga kinaiya nasakupan sang kasangkaron sang kabakod, ang kasangkaron sang kaluyahon, palakat padulong sa pagkabalaodnon ukon sang pagsalikway sa maayong pamatasan, kag sulundan sang kailigbon. Ang pareho sang kahulugan para sa makasasala nga kinaiya nagalakip sang: ang “daan nga tawo ukon kinaugali” sang Mga Taga-Efeso 4:22 (KJV); Ang kinaiya ni Adan sang “unud” sang Mga Taga-Roma 8:3-4; ang pasikaran sang “sala” sang Mga Taga-Roma 7:8-20; kag ang pagpadayon sang makasasala nga kinaiya sa kaliwatan kag sang espirituhanon nga kamatayon “sa kay Adan” sang 1 Mga Taga-Corinto 15:22. Ang espirituhanon nga kamatayon amo ang pagpalayo ukon bug-os nga pagpabulag sang tawo sa Dios (Mga Taga-Roma 3:23). Ang bug-os nga katawhan natawo nga patay sa espiritu

Siya ginsakdag sang Balaan Espiritu sa tanan nga tion (Lucas 4:14, 18; cf., Isaias 61:1).⁵ Wala gid Siya nakahimo sang bisan isa ka buhat sang kaugalingon nga sala, kag wala gid Siya nakahimo sang bisan ano nga butang kondi sang hingpit nga kaayo.

May madamo sang mga tawo nga kuntani makakadto sa lawak sang hukmanan kag magpamatuud, “piang ako, kag karon makalakat ako”; “bungol ako, kag karon makabati ako”; apa ako, kag karon makahambal ako”; patay ako, kag karon buhi ako.” Apang wala sang mga saksi para sa pagpangapin. Ang dipagtrabaho sang husto sining duha sang pinakadako nga mga pamaagi sang pamalaod nga nakilala sa kalibutan, ang kasugoan sang Hudiyo kag kasugoan sang Roma, kasami nga naandan na sa pagsaway sining Isa nga indi lamang walay sala, kondi bug-os nga hingpit.⁶ Subong nga makahuluya ini, dapat matalupangdan kag mahangpan naton nga sa plano sang Dios ang tanan nga mga butang “nagapanghikot para sa ikaayo” (Mga Taga-Roma 8:28).⁷ Tungud sining pagyamuhat sa katarungan naggowa ang aton sobra-ka-dako nga kaluwasan (Mga Hebreo 2:3).

Sa anum ka mga paghusay nga nasulat sa bug-os nga mga Maayong Balita, ang duha nahitabo sa atubangan ni Poncio

(Mga Salmo 51:5a). Tan-awa ang pahina 33. Tan-awa man ang Thieme, *God The Holy Spirit vs The Sin Nature* (2000), 1-4; *Rebound and Keep Moving!* (1993), 3-9; *Reversionism* (2000).

5. Sa panahon sang Iya buluhaton sang pagpangalagad diri sa duta, si Kristo kinabubuton nga nagpugong sa paggamit sang Iya kaugalingon nga kinaiya sang Dios kag nagsalig sang bug-os sa gahum sang Espiritu sa paghimo sang milagro kag sa pagginawi sa pamaagi subong sang isa ka tawo nga makapahamuut sa Dios. Tan-awa ang mga dugang sa basahon a kag b. Tan-awa man ang Thieme, *Christian Integrity* (2002), 215-16.

6. Ining duha ang sa mga Hudiyo kag Romanhon nga mga pamaagi sang pamalaod nga nagahulag sa idalum sang pasikaran nga ang akusado walay kasal-anan tubtub nga mapamatud-an nga may kasal-anan. Ang Kasugoan ni Moises nagakinahanglan sang pamatuud sang labing diyutay mga duha ka mga saksi agud magpamatuud sang may kasal-anan (Numeros 35:29-30; Deuteronomio 17:6; 19:15). Ang Romanhon nga mga balaod sang pagpamatuud nagbutang sang katungdanan sa pagpamatuud sang paglalisanay nga pahayag sa pag-usisa sa korte, indi sang gin-akusar (Mga Binuhatan 25:16).

7. Thieme, *The Plan of God* (1992).

Pilato sa diin ang Balaan nga Kasulatan nagapahayag nga si Jesus “nagpahayag sang isa ka maayo nga pagsugid” (1 Timoteo 6:13, KJV). Ang tanang apat ka mga Maayong Balita nagsulat sang ikaapat kag ikaantum nga mga paghusay. Gani kon ton-an naton ining duha ka mga paghusay, aton mausisa sila sang husto sa Maayong Balita ni Juan tungud kay si Juan nagsulat suno sa palanan-awon nga nagapunting sa pagka-Dios ni Kristo kag nagapatalupangud sang pat-ud nga bahin sa diin ang iban nga mga tagsulat wala naghimo sini.

Ang Unang Paghusay

Gani ang pundok sang *Romanhon* mga sundalo kag ang ila manugmando kag ang mga hepe sang mga Hudiyo nagdakop kay Jesus kag naggapos sa Iya, kag gindala Siya sing una kay Annas; tungud kay siya ugangan ni Caifas, nga pinakamataas nga pari sadto nga tuig. Sadto nga kahimtangan si Caifas amo ang naglaygay sa mga Hudiyo nga takus kag mapuslanon nga mapatay ang isa ka tawo para sa kaayohan sang katawhan. (Juan 18:12-14)

Duha ka mga katilingban sang militar ang nahilabot sa pagdakop kag pagbihag kay Ginoong Jesu-Kristo. Una, ara ang mga Hudiyo nga mga sundalo, “mga hepe sang mga Hudiyo,” nga mga sakup sang Bantay sang Simbahan. Ikaduha, ara ang Romanhon nga mga sundalo, ang “pundok sang mga sundalo kag mga manugmando.”

Ang mga pangulo nga mga pari, mga escriba, kag mga Fariseo nag-upod sa pagplano sang malain “sa pagdakop kay

Jesus . . . kag patyon Siya” (Mateo 26:3-4).⁸ May ara man sila kinabubut-on nga pag-upod ukon pag-uyon sa sala; gin-awhag sang pagkahakog, ni Judas Iscariote, isa sang dose ka mga gintoton-an, nagpakigsugtanay sa sining mga relihiyosong mga pangulo agud ibaligya si Ginoong Jesu-Kristo sa bili nga “trenta ka bilog nga pilak” (Mateo 26:14-16). Pagkatapos sang maliputon nga halok ni Judas (Mateo 10:4; 26:48-49; Marcos 3:19; 14:10; Juan 6:71; 12:4; 13:2), ang duha ka mga tropa sa sina nga duug nagdulhog sa lya kag gindala Siya kay Annas agud pamangkoton.

Talupangda sa mismo nga pinakaumpisa kon sin-o ang nagdala kay Jesus sa paghusay: ang tanang relihiyosong mga tawo—ang mga pangulo nga mga pari, mga escriba, kag mga Fariseo! Makita naton ini nga mga sahi sang relihiyoso nga nasambit sang paliwat-liwat. Ini nga mga relihiyosong mga tawo nasakupan sang Sanhedrin, ang relihiyoso kag sa politika nga katilingban sa diin nakasentro sa relihiyon sang Hudiyo.⁹

Ang relihiyon amo ang pinakamalain nga butang nga nahitabo sa kalibutan. Relihiyon—indi ang Pagkakristohanon! May ara kalainan. Ang Pagkakristohanon amo ang kinaugalingon, ang walay katapusan nga kaangtanan kay Jesu-Kristo pinaagi sa pagtoo sa lya pagpangluwas nga ginhimo didto sa krus. Ang

---

8. Ang mga pari nga pangulo nagpangalagad sa nagakalainlain nga mga katungdanan sang pamunoan sa idalum sang mataas nga pari. Tan-awa ang *The International Standard Bible Encyclopedia* (1988), s.v. “ang pagkapari sa NT,” by W. J. Moulder, 3:963.

Ang mataas nga pari amo “ang pangulo sang pungsodnon kag talahuron sang simbahan sa mga Hudiyo,” kag “ang tigpangulo sang Sanhedrin kag pangulo sang mga may kaangtanan sa politika kaupod ang gobyerno sang Roma.” Tan-awa ang *ISBE*, s.v. “Mataas nga Pari.” Ni W. O. McCready, 3:963.

Ang mga escriba amo ang Torah nga amo ang lima ka mga libro ni Moises ukon ang may katungdanan nga eskolar sang Balaan nga Kasulatan para sa kabadbaran kag panudlo sang Kasugoan ni Moises. Tan-awa ang *ISBE*, s.v. “Escriba,” ni D. A. Hagner, 4:361.

Ang mga Fariseo amo ang sa mga Hudiyo nga relihiyosong sekta nga ang ila mahigpit nga pagsunud sa Kasugoan ni Moises, ginpasangkad sang balaodnong paghambal nga kinaandan sang mga katigulangan, nangin malimbungon, matig-a, kag pagtalupangud sa kinaandan nga mga balaod (Mateo 23).

9. *ISBE* (1988), s.v. “Sanhedrin,” ni W. J. Moulder, 4:331-34.

relihiyon nagatinguha sa pag-agum sang kaluwasan pinaagi sa iya kaugalingon nga mga kaayo. Ang relihiyon amo ang alas ukon mandadaog nga baraha sang yawa. Wala gid sang gingamit si Satanas nga nangin sobra ka madalag-on subong sang relihiyon sa pagpahamulag sang mga hunahuna sang tawo sa kamatuuran. Oh, ang mapintas nga garbo sang kaugalingong-pagkamatarong sang relihiyosong tawo nga naghunahuna nga ang Dios nahaylo sa iya mga halad sang tawhanong mga binuhatan—ang mapataastaason sa kaugalingon nga nagalantaw sang iya ilong sa iban samtang nagahatag sang panghunahuna nga siya isa ka hingpit nga taptap ‘balaan.’ Ang kalibutan puno sang mga tawo nga mga hambog sang ila mahuyang kag walay unud nga mga binuhatan sang bautismo, ang pagpasakup sa simbahan, pagkamatitud-anon, nagatipig sang Pulo ka mga Kasugoan,¹⁰ ang pagginawi pinaagi sa bulawanon ukon kinahanglan sundon nga mando kag sang manugdumala sang iban nga trabaho sa diin ginapaabot nila agud makasulud sa perlas nga ganhaan nga may dako nga pagsinadya kag panghitabo.

Ini makakilibot nga pagahangpon ang porsyento sang yawan-on nga mga binuhatan sa kasaysayan nga nahimo sa ngalan sang relihiyon. Apang wala sang isa nga makatumbas sang dibantog nga mga paghusay kay Kristo. Natabonan sang balaanon nga pakunokuno sang pagkabalaan, ang relihiyoso nga mga tawo wala sang kataha kag wala sang kahuya kag nagplano sang maayo kag ginsigurado gid ang kamatayon ni Jesu-Kristo. Ini amo ang pareho nga mga tawo ang mabutang sa kahuy-anan sa bahin sang hilikuton nahanungud sa pangamuyo, sang pagtambong sa simbahan, paghatag sang limus ukon amot. Sa labing minos tatlo ka mga higayon sa isa ka adlaw, adlaw-adlaw, nagapangamuyo sila sa Simbahan, kag

---

10. Thieme, *The Divine Outline of History: Dispensations and the Church* (1999), 60-61, 79.

dason, pito ka mga higayon sa isa ka adlaw sa balay. Huo, mga relihiyoso kaayo sila, kag sobra nga nagkaradula. Sobra gid nga si Jesus naghatag kay Nicodemo, sang isa sang ila mga tinugyanan, ang Ebanghelyo: “Kinahanglan matawo ka liwat” (Juan 3:7).¹¹

Bisan pa nga si Annas ginpahalín subong Mataas nga Pari sang Mga Taga-Roma sadtong A.D. 15, ang mga Hudiyó nagpadayon sa pagkilala sang iya awtoridad (Mga Binuhatan 4:6). Si Annas sa karon isa ka manugdumala sa politika kag masako sa mga hilikuton sang malain nga mga tawo nga may kaangtanan sa kada pahito sang pagpanonto ukon pagpangawat sa Herusalem kag sa mga paghiusa ukon pundok sang mga kawatan sa Negev nga utangan sa iya sang pag-amlig sa ila. Ang tanan nga bahin sa hukmanan sa gihapon magaaagi kay Annas bag-o siya magkadto sa korte kag si Jesus gindala didto sa iya para sa pauna nga paghusay. Ang sunud sa una nga tambag ni Caifas (Juan 11:49-50), gin-uyonan ni Annas ini nga kaso kag nagsiling, ang sunud, “Dalha Siya sa bilanggoan kag silotan pinaagi sa korte!”¹² Sanglit nga si Annas indi isa ka pormal nga maghuhukum, amo ini ang una sang mga paghusay nga ginbatas ni Kristo ang pamaagi nga batok sa balaod.

---

11. “Kinahanglan matawo ka liwat” nagapunting sa pagkatawo liwat sa kalag sa diin mahitabo sa tion sang kaluwasan. Sa pagkatawo liwat sang kalag, ang Dios Balaan Espiritu nagtuga sa bag-o nga tumuluo sang tawhanong espiritu sa diin magabutang kag magapaangkon Siya sang kinabuhi nga walay katapusan nga magahimo sa iya nga buhi sa espiritu. Ang kaluwasan amo ang pagtoo lamang sa kay Kristo lamang kag gin-andam para sa tanan nga katawhan pinaagi sa ginhimo ni Jesu-Kristo didto sa krus. Ang kaluwasan amo ang regalo sang Dios. “Kay tungud sa grasya naluwas kamo pinaagi sa pagtoo; kag indi tungud sa inyo mga kaugalingon, *ini* regalo sang Dios; indi bunga sang aton binuhatan, agud nga wala sang bisan isa nga dapat magpabugal” (Mga Taga-Efeso 2:8-9). Tan-awa ang Thieme, *The Barrier* (2003).

12. Ang una nga paghusay ginpakita sing husto sa Juan 18:15-24.

Ang Ikaduhang Paghusay

Kag ang mga nagdakop kay Jesus nagdala sa Iya kay Caifas, ang mataas nga pari, sa kon diin ang mga escriba kag ang mga katigulangan [ang relihiyosong mga pangulo] nagtililipon. (Mateo 26:57)

Si Caifas, ang mataas nga pari, sa unang konseho ukon pagtililipon sang pangulong mga pari kag mga Fariseo nagsiling, “Wala kamo makahangup nga kaayohan para sa inyo nga ang isa ka tawo dapat mapatay tungud sa katawhan, kag nga indi mawala ang bug-os nga pungsod” (Juan 11:50). Si Caifas indi manalagna, kondi sa politika nga bulig lamang. Nakita niya ang kinahanglanon sa pagpangita sang barasolon para sa kontra sa Romanhon nga mga hilikuton nga ginplano kag ginhimo sang mga Hudiyo sa Israel. Bisan pa sina, wala gintuyo ni Caifas nga tagnaon ang kamatayon ni Kristo (Juan 11:51-52). Nakahibalo siya nga ang Roma magkinahanglan nga ang malapason ukon wala nagasunud sang balaod sa Palestine mahusto pinaagi sa kamatayon sang may kasal-anan. Amo ina nga ang Mga Taga-Roma kinahanglan maghunahuna nga ang mga Hudiyo nagalimpyo sang balay sing walay bulig ukon pagbalabag sang Mga Taga-Roma. Sa iya paagi sang pagkamapuslanon, si Caifas nahamuut nga mas maayo gid nga ang isa ka tawo ang mapatay kay sa sila tanan mawad-an sang ila gahum kag manggad. Gani ang Sanhedrin magatinguha sa pagtugyan kay Jesu-Kristo subong ang malapason sa ila mga hilikuton batok sa Roma. Ari ang nabutyag sang yawan-on nga mga pamaagi sa buhat! Ang hingpit, ang walay kapareho nga Anak sang Dios igatugyan sa Mga Taga-Roma subong sang punong kriminal sang mismong mga kriminal sa ila kaugalingon.

Ang paghusay sa atubangan ni Caifas amo ang una nga paghusay nga ginahunahuna nga dapat subay sa balaod

pagkatapos sang unang paghusay sa atubangan ni Annas, apang talupangda ang pipila ka mga bahin sa diin naghimo sini nga wala nagasubay sa balaod. Una, supak sa pamalaod sang Hudiyo, ang paghusay nga nahitabo sa gab-i. Ang Sanhedrin nagadali, tungud kay sa sunud nga adlaw amo ang Paskwa sang Hudiyo. Kinahanglan matapos na ang ila indi maayo nga mga trabaho agud nga makaambit sila sang Paskwa nga may 'limpyo nga mga kamut.' Ang kamatuuran amo nga ang Paskwa nagahulagway sang pagkamatay ni Jesu-Kristo tungud sang ila mga sala kag sa sina ang pagkaon sang kordero amo ang larawan sang pagtoo kay Kristo nga amo ang mga bahin sa diin, bisan nga nahangpan nila sila, wala ini nakapugong sang ila yawan-on nga mga paghaumhaum. Matinguhaon sila sa paghingabot sang pagkaguba sang Isa nga indi lang nagpalaglag sang ila relihiyosong mga pamaagi, kondi ang hingpit nga mahapos dayaon tungud sang ila malain kaayo nga mga hilikuton. Busa, ang paghusay kinahanglan nga mahitabo sa gab-i.

Ikaduha, wala sang mangangapin nga abogado. Wala bisan bulubanta sang pagkawalay sala. Hinumduma, si Jesus ginkabig na nga may kasal-anan sa sining ikaduha nga paghusay, tungud kay si Annas naghatag sa Iya sang 'pag-indi' sa una nga pagpamangkot. Amo nga ang korte dipatas. Nagpangita man sila sang dimatuud nga mga saksi kag gintugotan ang pagtampalas sa lawak sang korte, ang tanan sini amo ang klaro nga wala nagsubay sa balaod. Wala bisan isa ka bahin sini nga paghusay ang nagsubay sa balaod sang Hudiyo. Sugod karon kag sa palaabuton, magalantaw kita samtang ang mga ligid sang pagkawalay hustisya magtuyok.

Karon ang pinuno nga mga sacerdote kag ang bug-os nga konseho nagpangita sing dimatuud nga saksi batok kay Jesus agud nga mapatay nila Siya. (Mateo 26:59)

Talupangda ang pundok sang relihiyosong mga tawo—si Caifas, ang mga escriba, kag mga katigulangan (Mateo 26:57)—ang mga hambog, ang mga may kaugalingong- pagkamatarong nga mga manugpakunokuno nga indi makahimo sang sayup. Subong mga may kaugalingong-pamaagi nga mga ‘balaan,’ ila ginhimaya ukon ginapakabalaan ang ila mga kaugalingon pinaagi sa ila maayong mga binuhatan. Apang ining mga relihiyoso nga mga pinuno, ang Sanhedrin, nagtipon sang tanan nga mga butigon nga pwede nila matipon, tungud kay ang Balaod nagakinahanglan sang pagpamatuud ukon pagpalig-on sang duha ukon mas madamo pa nga mga saksi agud masilotan ang ginsumbong (Deuteronomio 19:15). Ang ila lamang kinahanglan amo ang magpasaka sang pormal nga sumbong batok kay Jesus nga magauyon sa mga butig nga pagpamatuud sang duha ka tawo.

Wala kita nakahibalo kon pila gid bala kag kon ano ka damo ang gindala nga mga saksi, apang siguro may mga biyente ukon trenta ka mga tawo ang nagtindog kag nagpamutig nahanungud kay Ginoong Jesu-Kristo—nga amo ang Isa nga wala gid nakahimo sang sala! Ang Isa nga wala gid nakasala! Ang Isa nga naghimo sang kaayo sang Dios lamang! Ang Isa nga nagbulig sa sobra ka damo nga mga tawo! Ang Isa nga naghatag sang kinabuhi nga walay katapusan sa tanan nga nagtoo sa Iya! Apang ining tanan nga mga saksi nga gintipon sa pinakadako nga pundok sang mga butigon sa kasaysayan nagpaanyag sang ila mga butig sa pamaagi nga wala sing duha nga nag-uyon.

Kag wala sila sing nakita nga *bisan sin-o*, bisan nga madamo sang dimatuud nga mga saksi ang nagpalapit. Apang sang ulihi duha ka tawo ang nagpalapit, kag nagsiling, “Ini nga tawo nagsiling, ‘Ako makasarang magguba sang templo sang Dios kag magpatindog sini sa sulud sang tatlo ka

adlaw.” (Mateo 26:60-61)

Isa pagkatapos sang isa, ang mga saksi nagtindog isa-isa sa atubangan sang Sanhedrin kag naghatag sang ila malimbungon nga mga pagpamatuud. Bisan pa nga ang korte nagtinguha gid kaayo nga makuha ang pag-uyon sang duha, indi gid ini mahimo. Sa kadugayan, duha ka mga saksi ang nagsiling nga si Jesus nagsiling nga Siya “makasarang magguba sang templo sang Dios kag magpatindog sini sa sulud sang tatlo ka adlaw.” Sa sini nga pahayag, ang Sanhedrin nakahan-ay sang ila sumbong.

Sa pagkamatuud, si Jesus may gahum sa pagguba sang Templo kag patindugon ini, kag mahimo nga mas madali pa kay sa tatlo ka adlaw. Apang bisan pa sina, si Jesus wala nagahambal nahanungud sang mismo nga templo sang pinatukod nga balay. Gin-ilisan ini ni Apostol Juan, “Apang Siya [si Jesus] nagahambal nahanungud sang templo nga Iya lawas” (Juan 2:21). Si Jesus nagapunting sa tukma sang Iya kaugalingon nga kamatayon kag pagkabanhaw. Iya ginatagna kon sa ano nga pamaagi ang Sanhedrin magdinalag-on sa pagdala sa Iya sa kamatayon, apang ang ila kadaugan mangin malip-ot lamang tungud kay sa ikatatlo ka adlaw, mabanhaw Siya halin sa pagkamatay.

Sang ang duha ka mga dimatuud nga mga saksi nagka-uyon, ang mataas nga pari, nga naghulat sang siguro nga pipila ka oras sa sini nga pagbinuliganay, sa gilayon nagtindog kag nagsiling kay Jesus:

”Wala ka bala sing isabat? Ano bala ining ginasaksi ukon ginapamatud-an sining mga tawo batok sa Imo?” (Mateo 26:62b)

Si Jesus wala nagsabat, sa pagtuman sang tagna sang Daan nga Katipan:

Gindaogdaog kag ginpabudlayan Siya kag
 ginsakit Siya,
 Apang wala Siya nagtikab sang Iya baba;
 Kaangay sang kordero nga ginadul-ong sa
 ihawan,
 Kag kaangay sang karnero nga apa sa
 Atubangan sang iya mga manug-alot,
 Gani wala Siya nagtikab sang Iya baba.
 (Isaias 53:7)

Wala gid sang bisan isa ka pulong nga Iya ginmitlang! Ang Iya kahipos amo ang katingalahan nga pagpahayag sang kamatuuran nga si Jesu-Kristo amo ang *posse non peccare*—indi makasala tungud kay wala Siya nagaangkon sang makasasala nga kinaiya nga nagapuyo sa tagsa sang iban nga sakup sang katawhan.¹³ Tungud kay kon Siya nagaangkon sang makasasala nga kinaiya, dapat nagsabat Siya pagkatapos makabati sang madamo nga kabutigan nahanungud sa Iya kaugalingon. Dapat naghimo Siya sang kasulbaran nahanungud sini sang isa ka pamaagi ukon sang iban. Dapat naggamit Siya sang masakit kag makadaot nga pagyamuhat, ukon pagpangisog. Pwede man nga nagtindog Siya kag nagsiling, “Butig ina!” Apang si Jesus wala gid naghambal sang bisan isa ka pulong. Samtang ang butig pagkatapos sang isa ka butig ginhaboy batok sa Iya, ang pagkatalagsahon ni Kristo dapat nangin maathag sa tanan nga nagtan-aw sining dayag kaayo nga pagkawalay hustisya ukon pagkadipatas nga paghusay.

Si Jesu-Kristo nakahibalo kon kasan-o maghipos. Napun-an sang Balaan Espiritu, Iya ginpahayag ang Krus kag nagtudlo sang panudlo sa Pulong sang Dios sa sulud sang tatlo ka adlaw, apang sa sini nga tion wala Siya sang ginhambal. Ang gahum

---

13. Subong Dios-tawo, si Jesu-Kristo pareho nga *non posse peccare*—indi sarang makasala kag *posse non peccare*—sarang nga indi magpakasala. Tan-awa ang Dugang sa Basahon A.

sang Dios Balaan Espiritu nagatugot kag nagahimo sa Iya nga sarang magpabilin nga “hipos” (Mateo 26:63). Gintugyan ni Ginoong Jesu-Kristo ang bilog nga panghitabo sa mga kamut sang Amay, ginpakita ang Iya hingpit nga kahanasan sa grasya kag plano sang Dios nga Amay. Hinumduma, “AKON ANG PAGTIMALUS, AKO ANG MAGABAYAD,’ nagsiling ang Ginoon” (Mga Taga-Roma 12:19b). Pagkutso-kutso, pagguba sang dungog, ang pagbalik sang malain sa malain, bisan kon matuud ukon indi, amo ang mga labing malain nga mga sala nga mahimo sang tumuluo.

Daw ano ka dako kag talagsahon nga leksyon sa aton, subong mga tumuluo, ang maton-an sa Ginoon. May husto nga panahon agud maghambal, kag may husto nga panahon agud maghipos (Ang Manugwali 3:7b). Ang solo nga pamaagi nga aton sarang mahibaloan kag mapuslan ini nga palatukuran amo ang pinaagi sa pagpuno sang Espiritu kag kaalam sang panudlo sa Bibliya.¹⁴ Kon may magguba sang imo dungog kag magdaot sa imo, paghipos, itugyan ini sa mga kamut sang Ginoon. Siya may kasarang kag takus magdisiplina. Madamo nga Kristohanon, ang naghunahuna nga makahimo sila sing mas maayo nga trabaho, nagatinguha sa pagdasig sa iban nga tawo sa pasilongan kag masapwan nga ang Ginoon nagahulat pareho sa ila duha. Karon, may mga panghitabo nga ang mga ara sa mga katungdanan sang pagkapinuno kinahanglan nga malatigo sang Ginoon, apang pagkamakalooloy sa mga nagpatuyang ukon nagsayup sa paggamit sang ila awtoridad kag katungdanan sa atubangan sang Dios. Gani, magtoon ta sang leksyon sa paghipos sang Ginoon. Sa tanan nga tion nga si Ginoong Jesus buhi diri sa duta, nagkinabuhi Siya sa kada

---

14. Ang pagpuno sang Balaan Espiritu amo ang nagapagahum sa espirituhanon nga kinabuhi sa diin ang kalag sang tumuluo ara sa idalum sang pagpanghaylo, pagdumala, kag pagtudlo sang Dios Balaan Espiritu (Juan 14:26) agud sa pagtuman sa plano sang Dios (Juan 16:7, 13; Mga Taga-Roma 8:4). Tan-awa ang Thieme, *God the Holy Spirit vs The Sin Nature*.

tion ukon sa tanan nga tion nga pagpahuway, ang kinabuhi sang pagtoo nga may kapahuwayan.¹⁵ Mapinadayunon Niya nga ginahaboy ang lya mga kabalaka sa Amay, kag ibilin sila didto. Wala Siya nagakasubo ukon natublag. Nagapahuway Siya sang malinong sa mga saad sang Amay.

Samtang ang relihiyosong mga tawo nga nagahiwat sini nga paghusay indi makakita sang pagkatalagsahon kag sang gahum sa kinabuhi ni Jesus, ang maalam nga Taga-Roma nga gobernador, si Poncio Pilato, sa madali nga panahon nakahangup sang lya pagkawalay sala. Ang relihiyon bulag, kag ini nga mga tawo bulag sa Persona ni Jesu-Kristo. Kadamoan sini nga mga tawo amo ang mga escriba nga adlaw-adlaw nagtoon sang Daan nga Katipan. Sa Daan nga Katipan, ginatos kag ginatos ka mga dalanon ang nagatudlo sa Persona ni Jesu-Kristo ang nagasiling nga Siya ang Mesiyas kag sa sina “ang gobyerno matukod sa lya abaga; kag ang lya ngalan pagatawgon Makatilingala nga Manuglaygay, Dios nga Gamhanan, Walay Katapusan nga Amay, Prinsipe sang Paghidait” (Isaias 9:6b). Apang ini nga mga tawo wala nakakita; ginbulag sila sang relihiyon.

Paano bala ang mataas nga pari, si Caifas, maglantaw kay Ginoong Jesu-Kristo, ang Halangdon kag Harianong Mataas nga Pari, samtang ang mga tawo nagapamutig nahanungud sa lya kag wala nagtindog kag magsiling, “Siya amo ang Anak sang Dios”? Ngaa nga kinahanglan pa kita maghulat kay Poncio Pilato agud magsiling “Wala ako sang makita nga sayup sa lya” (Juan 18:38)? Ngaa bala nga kinahanglan pa naton maghulat tubtub ang Romanhon nga kapitan magtangla

---

15. Ang kinabuhi sang pagtoo nga may kapahuwayan amo ang kinabuhi sang hingpit nga paghidait, kasadya and kalipay sa sulud ukon kalipay sa kalag, kabakod, kalig-on, gahum, kag sang kadalag-an sa tunga sang mga kalisdanan, mga palaligban, mga kabalaka, kag mga kauswagan sa kinabuhi. Ang pagtoo nga may kapahuwayan amo ang katukuran sang hanas nga pamaagi sang Kristohanon nga kinabuhi sa diin ang tumuluo magaangkon sang mga saad sang Dios kag simbogan sila sang pagtoo pinaagi sa pagpuno sang Balaan Espiritu (1 Pedro 5:7). Tan-awa ang Thieme, *The Faith-Rest Life* (2004).

sa krus kag magsiling, “Sa pagkamatuud ini amo ang Anak sang Dios!” (Mateo 27:54)? Ano bala ang nahitabo sa sining mataas nga pari? Diri sini, sa iya korte nagatindog *ang* walay katapusang Mataas nga Pari nga nahasuno sa pamaagi ni Melquisedec (Mga Salmo 110:4; Mga Hebreo 5:5-10; 6:20)!¹⁶ Ano bala ang nahitabo sa sining ginadahum nga sulugoon sang Dios? Nabudlayan siya sa relihiyon nga indi na niya makita ang grasya sang Dios.

Daw ano kadako kag katingalahan ang grasya sang Dios! Ang grasya amo ang pagpahayag sang padayon kag wala nagakakulang nga gugma sang Dios, ang palakat sang Iya dinahaangay nga kaayohan nga ginhatag sa makasasala nga katawhan. Masayon nga ginpahayag, ang grasya libre nga ginhatag kag dinahaangay. Ang katawhan wala gid sang mahimo agud makaagum ukon angay kag takus nga magbaton sang grasya. Ang Dios naghimo sang tanan nga butang para sa tawo nga nakatukod sa pagluwas nga ginhimo ni Jesu-Kristo didto sa krus. Ang Dios nagsangkap sang tanan nga butang para sa tawo kag maangkon naton ang Iya grasya sa isa ka pamaagi lamang—pinaagi sa pagtoo. Amo ina kon ngaa nga ang Balaan nga Kasulatan nagasiling, “Ang bisan sin-o nga magtoo sa Iya indi mawala, kondi may kinabuhi nga walay katapusan” (Juan 3:16*b*). Ngaa bala nga nagasiling ini, “Ang bisan sin-o nga magtoo”? Tungud kay si Jesu-Kristo nagsangkap sang aton tuman-ka-dako nga kaluwasan sang Iya ginhimo didto sa krus, *ang bisan sin-o nga magtoo* sa Iya pinaagi sa pagtoo lamang maluwas sa walay katapusan. Ang

---

16. Si Melquisedec amo ang Hentil nga tumuluo-pari nga nagkinabuhi sang panahon ni Abraham. Siya hari kag pari sang Salem, sa diin sang ulihi nahimo nga pungsod sang Herusalem (Genesis 14:18-20). Si Melquisedec isa ka pari subong ang pangulo sang iya pamilya, indi sang lawasnon nga pagkabun-ag. “Wala sang Amay, wala sing nanay, wala sing kaliwatan, wala sang ginsuguran sang mga adlaw kag wala katapusan sang kinabuhi, kondi nga ginhimo pareho sang Anak sang Dios, siya nagpabilin nga pari sa gihapon” (Mga Hebreo 7:3). Masiling nga ang pagkapari ni Melquisedec wala nakatukod sa kaliwatan nga may kaangtanan sang pagkapari nga Levita sang Israel, bisan ang pagkapari ni Ginoong Jesu-Kristo wala sang kaangtanan sa lawasnon nga pagkabun-ag.

kaluwasan nagsalikway sang tanang nahan-ay nga bahin sang mga trabaho ukon balaod sang maayong pamatasan, lakip ang Pulo ka mga Kasugoan kag ang Wali didto sa Bukid. Hingpit nga wala gid sang mahimo ang tawo.

Apang si Jesus naghipos. Kag ang pinakamataas nga pari nagsiling sa Iya, “Ginapasumpa ko Ikaw sa Dios nga buhi, nga magsugid Ka sa amon kon Ikaw ang Kristo, ang Anak sang Dios.” Si Jesus nagsiling sa iya, “Ginsiling mo ini sa *kaugalingon mo*, apang bisan pa sina Ako nagasiling sa imo, sa palaabuton makita ninyo ANG ANAK SANG TAWO NGA NAGALINGKOD SA TUO SANG GAHUM, kag NAGAKARI SA MGA PANGANOD SANG LANGIT.” (Mateo 26:63-64)

Ang buhi nga Dios nagatindog sa atubangan sang mataas nga pari kag si Caifas nagamando sa Iya nga maghambal! Sa kadugayan, si Jesus nagsabat, “Ginsiling mo ini sa *kaugalingon mo*.” Karon, ina wala man gid sang ginasiling ukon kahulugan sa Ingles, apang sa Griyego amo ina ang pinakamabakod sa tanan nga nagapamatuud kag nagakahulugan sang “matin-aw nga huol!” Amo sadto tanan ang ginasiling ni Jesu-Kristo nahanungud sang Iya Persona. Mismo didto sa lawak sang korte, tungud sini si Jesus naghatag sa ila sang manubo nga tolong an sang panudlo nahanungud sang pagtoon kag paghangup sang Persona kag sang ginhimo ni Jesu-Kristo nga amo ang Christology. “NAGAKARI SA MGA PANGANOD SANG LANGIT” amo ang pahibalo nga may kaangtanan sa Iya pagkabanhaw, pagkayab, pakigtingob, kag ang Ikaduha nga Pagkari.¹⁷

---

17. Ang Ikaduha nga Pagkari amo ang madalag-on nga pagbalik ni Jesu-Kristo subong Hari sang mga hari kag Ginoo sang mga ginoo sa duta sa pagkatapos sang Dakong Kasakit (Mateo 24:42; 25:13). Sa tion sang Iya pagbalik, ang Ginoo magabuntog sang ginhan-ay nga mga gahum sang kalibutan batok sa Israel sa Armageddon (Bugna 19:11-16); pahalinin

Gani ginbaton bala sang mataas nga pari, “Ikaw Anak sang Dios; Nagatoo ako sa Imo,” kag naghapa kag nagsimba sa Iya? Wala!

Niyan ang mataas nga pari naggisi sang iya panapton, nga nagasing, Nagpasipala Siya! Ano pa bala nga nagakinahanglan ta ang mga saksi? Talupangdi, yari karon nakabati kamo sang pagpasipala.” (Mateo 26:65)

Sa sini nga tion si Caifas nangin mapintas. Hunahunaa ang isa ka maghuhukum nga nagalingkod sa bangko kag sa hinali nag-umpisa na sa paggisi sang iya nga bayo. Akig siya kaayo. Naghambal siya sang pagsalikway kay Jesu-Kristo. Amo ini ang panghunahuna sang relihiyon.

Ang mataas nga pari nagsaysay na sang sumbong sa pagpamatuud sang duha ka tikalon nga mga saksi. Karon, pagkatapos nga nagsabat si Kristo, si Caifas walay huya nga nagpamangkot, “Ano bala nga nagakinahanglan pa kita sang mga saksi?” Apang bisan pa sina sa idalum sang pamalaod sang Hudiyo, wala sang makahukum sang iya kaugalingon paagi sa iya kaugalingon nga saysay sang wala labot ang pag-angkon sang sala. Si Jesus wala naghimo sang pagtuad ukon pag-angkon sang sala, wala man Siya naghambal sang pagpasipala. Bisin kon ang kaugalingon nga mga saysay ni Jesus dimatuud, tani ginsalikway nila. Si Jesus naghimo sang klaro nga saysay sang kamatuuran, kag si Caifas naghunahuna

---

kag ibilanggo si Satanas sa sulud sang isa ka libo ka tuig (Bugna 20:1-3); magtukod sang Iya linibo nga ginharian nga may hingpit nga palibot upod ang mga tumuluo sang Panahon sang Simbahan nga amo ang magabalik kag magdumala kag maghari kaupod sa Iya (Bugna 5:10; 20:6); pagabanhawon ang tanan nga mga balaan ukon tumuluo sang Daan nga Katipan kag sang mga ginsakit ukon mga bayani (Isaias 26:19-20; Daniel 12:13; Bugna 20:4); magtuman sa tanang walay talaksan kag dulonan nga mga katipan ukon kasugtanan sa pagpablik sang inapinan nga pungsod sang Israel (Daniel 9:24); kag mag-umpisa sang Iya isa ka libo ka tuig nga paghari (Bugna 20:4). Tan-awa ang Thieme, *The Divine Outline of History*, 74-77.

sini nga kamatuuran sa diin wala naghukum sa Iya kag nagsiling nga ini isa ka pag-tuad.

“Ano bala sa hunahuna ninyo?” Sila nagsabat kag nagsiling, “Takus Siya sa kamatayon!” (Mateo 26:66)

Sa Hudiyo nga pamaagi sang pamalaod, ang silot sa pagpasipala amo ang kamatayon. Hinumduma, ini nga korte gintukod sa idalum sang pinakamaayo nga mga palakat ukon pamaagi sa lawak sang korte nga natukod. Ang Dios mismo sa Iya kaugalingon naghan-ay sini nga mga pamaagi sa Kasugoan ni Moises.

Niyan ginduplaan nila Siya sa nawong kag ginsumbag Siya; kag ang iban nagtampa sa Iya. (Mateo 26:67)

Karon ang pagpamintas nagaumpisa na. Ining relihiyosong mga tawo nagdupla sa nawong sang Anak sang Dios! Nagdupla sila sa nawong sang Isa nga pagabitayon sa krus sang kalbaryo kag magbaton sang paghukum kag silot tungud sang tagsa ka sala nga nahimo ukon pagahimoon pa, lakip ang ila. Nakaagi ka bala nga may nagdupla sa imo nawong? Wala sing sobra ka malain ukon pagtinguha sang malain. Wala sing nagapahayag sang klaro sang pagtampalas kag pagkawalay pagtahod. Ini nga mga Hudiyo nga manugmando wala gid sang pagduhaduha nga ginsalikway nila si Jesu-Kristo subong ila Mesiyas ukon Manluluwas, subong nga gintagna sa Isaias.

Gintamay Siya kag ginsalikway sang mga tawo,
Ang tawo sang mga kasubo, kag nakakilala sang
kalisud;

Kag subong sang isa nga sa iya ang mga tawo
nagatago sang ila nawong,

Gintamay Siya, kag wala naton Siya
pagpakamahala. (Isaias 53:3)

Indi amo sadto tanan. Bisan nga ang pagpamintas supak sa balaod sa panahon sang Hudiyo nga paghusay, “gindapatan nila Siya sang ila mga kinumo.” Ginsumbag nila Siya—sa pagkamatuud, ang Greyigo nga berbo (*kolaphizo*) nagapahayag nga ang pinuno nga mga pari, mga escriba, kag mga Fariseo nagapadayon kag paliwatliwat nga nagsumbag sa Iya. Karon magpasakup Ako sa inyo, ini talagsahon para sa isa ka paghusay. Ang sangputanan makakilbot, kag sila, sa amo man, gintagna sa Isaias.

Kaangay sa madamo nga nagkatingala sa imo,
Akon katawhan,
Gani ang Iya nawong nasamaran sing tama, labi
pa sa bisan kay sin-o nga tawo,
Kag ang Iya dagway labi pa sa mga anak sang
mga tawo. (Isaias 52:14)

Sang ining mga relihiyoso nga mga tawo nakatapos na kay Jesus, Indi na Siya tawo kon lantawon. Nagpadayon sila sang pagsumbag sa Iya tubtub sang naguba ang Iya nawong. Ginsirhan nila ang Iya mga mata. Naghubag ang Iya nawong. Apang bisan pa sina, nagatindog Siya.

Kon may nahibal-an ka sang bisan ano nahanungud sa boksing, nahibaloan mo nga wala sang nagatindog gihapon samtang paliwat-liwat Siya nga ginsumbag. Ang matuud nga tawo magaanos sang bisan ano nga pagdugo sang utok sa hinali nga pagkatumba ukon pagkalipong. Apang, ari ang Anak sang Dios nga nagapabilin nga nakatindog sang ang isa ka tawo pagkatapos nga nakahalina ang iban, nga wala sang paghilabot ni bisan sin-o, maghampak ukon magbakol sa Iya. Wala Siya nagligid-ligid sa mga sumbag kag hampak; Nagatindog lamang Siya samtang ginapaulan nila ang pagsumbag kag paghampak

sa Iya.

Agud nga mabaton kag masarangan ang grabe nga mga paghampak kag buhi sa gihapon, kinahanglan nga makusog kag malig-on ang pagkatawo ni Kristo. Sa pagkamatuud, si Jesu-Kristo amo ang pinakagamhanan nga tawo nga nagkinabuhi. Makita naton ang Iya pagkamakusog sang Iya gintabog ang mga negosyante kag manugbakal pagowa sa Templo (Mateo 21:12; Marcos 11:15). Indi mo bastabasta mapudyot ang mga tawo kag mga lamesa nga puno sang mabug-at nga mga bag sang sensilyo kag ihaboy ukon iwaslik sa palibot luwas kon may ara ka sang talagsahon kag makahaladlok nga lawasnong gahum.

Maathag nga diyutay lang sang mga artists ang nakapinta kay Jesu-Kristo didto sa krus nga nakahangup sang kon ano ang ginasaysay sang Bibliya nahanungud sang Iya talagsahon nga kusog ukon sang mapintas nga pagdumala nga Iya nabaton sang wala pa sa krus. Sang wala labot kay Rubens, kadamoan sang mga artists naghulagway kay Jesus subong sang maniwang, ang maluya sang panglawas nga nagagulowa ang mga gusok, manipis nga mga abaga, kag ang bukugon nga panglawas. Agud mangin tama, ang isa ka artist nga nagapinta kay Jesu-Kristo samtang nakabitay Siya sa krus dapat maghulagway sang makusog nga lawas kag liog ang di makilala nga nawong nga nabulit sang laway kag dugo, ang Iya panagway bug-os nga nahanog ukon naguba sa pagpanakit.

Samtang si Isaias nagalantaw sa pasilyo sang panahon, nakita niya si Jesu-Kristo didto sa krus subong isa ka hanog kaayo.

Apang Siya ginpilas tungud sang aton paglalis,
Ginhanog Siya tungud sang aton mga kalautan;
Ang silot para sa aton kaayohan *ara* sa Iya,
Kag paagi sa Iya mga labud [pilas] ginaayo kita
[pasag-uli sang buut]. (Isaias 53:5)

Amo man ang ginsiling ni Pedro. Ngaa man? Sang nakita ni Pedro si Jesu-Kristo pagkatapos sang ikaduha nga paghusay, nakakita man siya sang madamo nga mga pilas.

Kag Siya mismo sa Iya kaugalingon ang nagdala kag nag-antos sang aton mga sala sa Iya lawas didto sa krus, agud nga mapatay kita sa sala kag magkinabuhi sa pagkamatarong; kay tungud sang Iya mga pilas [hanog] gin-ayo kamo [pasag-uli sang buut]. (1 Pedro 2:24)

Sa ano bala nga pamaagi si Jesu-Kristo nagpabilin sa Iya mga tiil? Sa ano bala nga pamaagi Siya nabuhi pinaagi sa subong nga silot? Tungud kay ara ka sa Iya hunahuna! Siya naghunahuna sang bug-os nga katawhan. Kinahanglan malansang Siya sa krus! Kinahanglan Niya mabayaran ang silot sang sala, nga amo ang espirituhanon nga kamatayon.¹⁸ Kinahanglan mahimo Siya nga “sala sa aton nga bahin ukon nangin sala tungud sa aton” (2 Mga Taga-Corinto 5:21). Kinahanglan Niya pagadalhon ang “aton mga sala sa Iya lawas didto sa krus” (1 Pedro 2:24).

Sa ano bala nga pamaagi si Jesu-Kristo nagpabilin sa Iya mga tiil kag Siya nagpabilin nga buhi. Paano? Kaupod ang labing madamo nga panudlo sa Bibliya sa Iya kalag kag ang pagpagahum sang Dios Balaan Espiritu, si Jesu-Kristo nagpabilin nga matinumanon sa plano sang Amay (Mga Taga-Filipos 2:8). Indi gid naton matungkad ang makangilidlis nga silot nga ginbaton ni Jesus—kag ini ikaduha pa lang nga husay.

Daw ano ka mahimayaon ang Persona ni Jesu-Kristo, ang

---

18. Ang silot sa sala amo ang pagkahamulag sang tawo sa Dios, ukon ang espirituhanon nga kamatayon (Genesis 2:17). Sang si Adan gintuga, siya pareho nga lawasnon kag buhi sa espiritu. Sa tion nga si Adan nakassala, namatay siya sa espiritu—ang bug-os nga pagkahamulag sa Dios (Mga Taga-Roma 3:23; 5:12; 6:23). Busa, agud mabayaran ang silot tungud sang sala si Jesu-kristo dapat mapatay sa espiritu. Tan-awa ang pahina 33. Tan-awa man ang Thieme, *The Blood of Christ* (2000), 8-10.

aton Manluluwas! Wala gid Siya nagbato bisan sa makaisa. Sa paglagtik sang Iya mga tudlo, napulo ka libo ka mga panon sang mga anghel ang pwede magpakita kag sa gilayon nga limpyohon ang korte. Ang Iya pagpugong mapuslanon. Nagpabilin Siya nga walay sala bisan pa sa pinakadako nga pagsulay kag sang kabalaka.

Kon may ara ka makasasala nga kinaiya, kag may ara man gid, kon dapaldapalon sang husto kag pakahuy-an sang husto, madula ang imo kalinong kag pagpugong. Kon nadula ni Jesu-Kristo ang Iya kalinong kag pagpugong, wala kuntani sang kaluwasan. Kon nakahimo Siya sang isa lamang ka sala, indi kuntani Siya takus nga magpalansang sa krus. Apang wala Niya gindula ang Iya kalinong sa bisan makaisa. Daw ano nga tawo ang imo Manluluwas! Ang Dios-tawo, si Kristo Jesus nagbaton sang tanan nga sumbag, sang tanan nga pagdupla, sang tanan nga pagdapal, nagpabilin nga buhi, kag wala nagpauyon-uyon sa Iya kahingpitan.

Ang pinuno nga mga pari, mga escriba, kag mga Fariseo wala nahamuut sa tanan nga pagpamintas. Wala gid, pagadugangan pa nila sang pagkawalay pagtahod kag pagpahuya sa kasakitan.

“Itagna sa amon, ikaw Kristo; Sin-o bala ang nagsumbag sa Imo?” (Mateo 26:68)

Wala gid sila sang bisan isa ka butang nga nalabyan ukon nalipatan. Nakita ninyo, ang iya nga pagkahalangdon ang yawa ara sadto nga adlaw. Tungud sina, ara sa aton ang tanan halin sa walay kapareho nga pagkapintas padulong sa tuman nga pagyamuhat.

Ang Ikatatlong Paghusay

Kag sang adlaw na, ang konseho ukon katilingban sang mga katigulangan sang katawhan nagtipon

sing tingub, ang pinuno nga mga pari, kag mga escriba, kag gindala nila Siya sa ila konseho sa *lawak sang korte*, nga nagsiling, “Kon ikaw ang Kristo, sugiri kami.” Apang nagsiling Siya sa ila, “Kon sugiran Ko kamo, indi kamo magtoo; kag kon pamangkoton Ko kamo, indi kamo magsabat. Apang sugod karon ANG ANAK SANG TAWO MAGALINGKOD SA TUO NGA KAMUT sang gahum SANG DIOS,” Kag sila tanan nagsiling, “Niyang, Ikaw bala ang Anak sang Dios?” Kag Siya nagsiling sa ila, “Huo, Ako,” Kag sila nagsiling, “Ano pa bala ang kinahanglan naton sang pagpamatuud ukon saksi? Kay kita gid nakabati sa Iya kaugalingon nga baba.” (Lucas 22:66-71)

Ang ikatatlo nga paghusay ginhimo nga temprano sang sunud nga aga sang mga Hudiyo. Ang relihiyosong mga pinuno, ang konseho, sa gilayon nakahunahuna nga ang paghusay sa gab-i sang mataas nga pari supak sa balaod, gani naniguro sila nga maghimo sang suno sa balaod nga paghusay sa ila lawak sang korte. Diri sini si Jesus naghatag sa ila sang dako kaayo nga palatandaan sang Iya pagka-Mesiyas sang Siya nagsiling, “ANG ANAK SANG TAWO MAGALINGKOD SA TUO sang gahum SANG DIOS,” kag nagsabat sa pag-uyon sa ila nga pamangkot, “Ikaw bala Anak sang Dios?” Apang bisan pa sina sa gihapon ini nga mga Hudiyo nagsalikway sa Iya!

Ini nga mga tawo nga ginbulag sang relihiyon indi makakilala kon sin-o Siya. Mas nawili sila sa paghalad sang barasulon sa Romanhon nga gobernador. Apang, ang mga Hudiyo karon ara sa panahon sang piyesta, ang Paskwa kag ang Piyesta sang Tinapay nga Walay Patubo, kag suno sa Kasugoan indi sila pwede magpahamtang sang silot sa isa ka tawo sa balaan nga adlaw. Dugang pa, sa idalum sang pagdumala sang Roma, ang mga Hudiyo wala ginahatagan sang gahum sa “pagpapatay sa

kay bisan sin-o”—agud dumalahan ang silot sang kamatayon (Juan 18:31). Sa pagbanabana sini, nagkunsabo sila nga indi na ipaagi si Jesus sa Mga Taga-Roma kag gindala Siya sa kay Poncio Pilato, ang Romanhon nga gobernador.

Ang Ikaapat nga Paghusay

Gani gindala nila si Jesus halin kay Caifas [ang Iya ikaduha nga biyahe sa atubangan ni Caifas sina nga kaagahon] pakadto sa Palasyo, kag kaagahon sadto; kag sila iya wala magsulud sa Palasyo agud nga indi sila madagtaan, kondi nga makakaon sila sang Paskwa. (Juan 18:28)

Suno sa Kasugoan ni Moises, ang mga Hudiyo indi makasulud sa puloy-an sang hentil sa balaan nga adlaw nga indi madagtaan. Sanglit nga ini amo ang adlaw sang pagkaon sa panihapon sang Paskwa, gusto sang mga Hudiyo nga magpabilin nga ‘limpyo’ ang ila mga kamut. Daw ano ka pakunokuno! Ang pagkaon sang kordero sang Paskwa amo ang larawan sang pagtoo kay Kristo, apang ini nga mga Hudiyo nagsalikway sa Iya. Gani, sa ila dayag nga pagsaulog kag pagtuman sang Kasugoan indi sila magsulud sa Palasyo. Kinahanglan maggowa si Pilato kag magpalapit sa mga Hudiyo.

Gani si Pilato naggowa sa ila, kag nagsiling, “Ano bala nga sumbong ang inyo ginadala batok sini nga Tawo?” (Juan 18:29)

Ang bug-os nga palakat sang paghusay nangin makawiwili kaayo. Si Pilato nagpabilin nga kalmado. Gusto niya mahibal-an kon ano gid bala ang sumbong. Sa walay pagduhaduha, nagpaniid siya sa halangdon nga Persona ni Ginoong Jesu-Kristo sa tunga sang tanan nga gahud kag singgitanay,

karambola kag kutsokutso. Gani nagpamangkot siya kon ano bala ang sumbong.

Ang mga Hudiyo nabalaka sa pamangkot ni Pilato tungud kay nakahibalo sila sang ila pagpasipala sa sumbong nga mahimong mawad-an sang pulus sa Mga Taga-Roma. Ang pagpasipala isa ka teyolohian-ong palaligban sa diin indi gid makakuha sang pagtalupangud sa atubangan sang Romanhon nga gobernador. Ang Mga Taga-Roma may isa lamang ka sahi sang pagsimba—ang pagsimba kay Cesar—si Cesar amo ang *kurios* (dios). Gani paano bala ining relihiyoso nga mga Hudiyo magtukod sang sumbong batok kay Jesus? Sa kinaiya sang pagpakunokuno, nakabatyag sila sang kalain sang buut, nagpakunokuno sila nga matarong nga mga tawo nga indi gid maghunahuna sa pagdakop sang walay kasal-anan nga tawo.

Nagsabat sila sa iya kag nagsiling, “Kon ini nga Tawo indi manugbuhat sang kalautan, kuntani indi namon Siya pag-itugyan sa imo.” (Juan 18:30)

Indi mo bala sila mabatian? “Sumbong! Naghunahuna ka bala nga dalhon namon Siya diri kon indi Siya manugbuhat sang kalautan? Basta ibitay Siya! Indi mag-usik sang panahon sa madamo nga pamulong! Indi kami magdala sa imo sang bisan ano, kondi ang higko sang duta—kag gindala namon Siya.” Gusto nila nga silotan si Jesus sing wala sang paghusay.

Kag ginsugdan nila ang pagsumbong sa Iya, nga nagasiling, “Nakita namon ini nga tawo nga nagapatalang sang amon pungsod, kag nagadumili sa pagbayad sang buhis kay Cesar, nga nagasiling nga Siya amo gid ang Kristo, isa ka Hari.” (Lucas 23:2)

Nakita mo bala kon ano ka toso ining mga Hudiyo. Wala nila ginsambit ang sumbong sang pagpasipala. Kon ang pagpasipala

ginlakip sa sumbong, mahimo nga ang una nga isiling ni Pilato amo sini, “Ang buut ninyo isiling sa akon nga kamo bala wala nagabaton kay Cesar subong dios?” Ina mahimong magabutang sa ila sa pag-usisa ukon sa piligro, kag mahimong guyoron sila tanan ni Pilato sa korte. Agud nga mahitabo ang ila gusto, nagtukodtukod sila sang mga butig.

Sa una nga tatlo ka mga paghusay, wala man gid sang nasiling nahanungud kay Kristo nga nagpatalang sa pungsod ukon sa pagdumili magbayad sang buhis ukon nagpahamutang sang Iya kaugalingon agud mangin hari. Nahibal-an naton sa kasaysayan nga ang mataas nga mga pari kag ang iban nga relihiyosong mga pangulo amo ang mga nagatinguha sa paglikaw nga magbayad sang buhis sa ila mga kinitaan sa Roma.¹⁹ Sila mga hanas kag abtik nga manuglikaw sa pagbayad sang buhis. Karon ining pareho nga relihiyosong mga pangulo nagasiling nga si Kristo nagadumili magbayad sang buhis kay Cesar sa diin isa ka tinuyoan nga kabutigan. Nakahibalo kita sini tungud sang kon ano ang ginsiling ni Jesus sang ining pareho nga relihiyosong mga tawo nga nagatinguha sa pagsiud sa Iya paagi sa pagdala sa Iya sang tipik sang bulawan.

“Niyang ihatag kay Cesar ang mga butang nga iya ni Cesar, kag sa Dios ang mga butang nga iya sang Dios.” (Mateo 22:21b)

Sa pagsiling nga si Kristo nagdumili sa kabayaran sang buhis sing kinitaan sa Roma amo ang sumbong nahanungud sa pagbatok. Dason, gindugang nila ang ila ginalauman nga saysay sang pagpamatuud, “nga nagasiling nga Siya gid amo si Kristo, isa ka Hari.” Sa lain nga mga pamulong, nagpahinumdom sila

---

19. Ang pagbayad sang buhis amo ang katungdanan sang tumuluo subong isa ka pumuluyo sang pungsod (Mga Taga-Roma 13:6) Tan-awa ang Thieme, *Freedom through Military Victory*, 14. 58-59.

nga ginapahamutang ni Jesus ang Iya kaugalingon subong “isa ka Hari” kag nagatinguha sa pagpanguna sang pag-alsa batok sa Roma. Nakita bala ninyo ang larawan nga ginpinta nila sa atubangan ni Pilato? Si Jesu-Kristo ginhimo subong karibal kay Cesar kag sang kalahadlokang nga kinagubot!

Mahangpan mo nga pagkatapos sang tuman ka damo sang nag-uyon sa sining pagtipon sang mga pagtukodtukod, isa ka tawo sa sapatos ni Pilato ang pwede magsinulub-on. Si Pilato mahimo man nga magpangatarungan: “Ara ang gubot sa akon mga kamut; maayo pa nga kuhaon ko ini nga kinagubot kag ipaathag kag hatagan Siya sang higayon sa wala pa ang kinagubot magsangkad.” Sa baylo, Gusto ko talupangdon ninyo ang katuyoan ni Pilato. Wala Siya nawala sa iya panghunahuna. Nagpabilin siya nga kalma kag sa bug-os nga may pagpugong sa iya kaugalingon tubtub sa katapusan. Ini kinahanglanon kaayo nga punto. Ang bug-os nga kahulugan sini ginpahibalo sa 1 Timoteo 6:13: si Jesu-Kristo “nga nagpamatuud sing maayo gid nga pagtuad sa atubangan ni Poncio Pilato.” Ang Balaan Espiritu nagsambit sang paghusay sa atubangan ni Poncio Pilato tungud kay si Pilato ang bugtong nga tawo nga naghatag kay Jesu-Kristo sang matarong, matuud nga paghusay kag sang pagpanukitsukit sa pag-usisa.

Busa si Pilato nagsiling sa ila, “Dalha ninyo Siya, kag hukmi Siya suno sa inyo kasugoan.” Ang mga Hudiyo nagsiling sa iya, “Wala ginatugot sa amon ang pagpatay sa bisan sin-ong tawo.” (Juan 18:31)

Gintinguha ni Pilato nga maglikaw sa katungdanan. Ari ang kaluyahon sa kinaiya ni Pilato, mas ginaisip niya ang pagkamapuslanon kay sa katarungan. Indi ini aksidente nga ang matarong apang maluya nga tawo isa ka gobernador sang Hudiya sa sini nga panahon. Si Pilato may kaalam sa pag-usisa sang pagkawalay sala ni Jesus, apang indi ang matarong nga kadasig agud hatagan Siya sang kahilwayan.

Karon gingamit sang mga Hudiyo ang kasugoan agud ipiton si Pilato. Ang Mga Taga-Roma lamang ang may awtoridad sa pagbitay sang mga kriminal. Subong sangputanan, ang mga Hudiyo nagsiling, “Indi suno sa kasugoan para sa amon—busa, kinahanglan ikaw ang magkapot sini nga kaso.” Ang sabat sang mga Hudiyo amo ang pagbaton nga wala sila nagahandum sang patas nga paghusay para kay Jesus, ang Iya lamang kamatayon.

Agud nga matuman ang pulong ni Jesus, nga Iya ginhambal, ini nagapahibalo sang kon ano nga klase sang kamatayon Siya mapatay. (Juan 18:32)

Ari ang Hari sang mga Hudiyo nga malapit na mapatay, nga magapaidalum sa pinakamanubo nga porma sang silot sang isa ka hentil. Ang paglansang sa krus indi ang silot sa Hudiyo. Kon gintugotan ang mga Hudiyo sa pagpatay sa Iya, kuntani ginbato nila Siya.

Niyan si Pilato nagsulud liwat sa palasyo kag ginpatawag si Jesus, kag nagsiling sa Iya, “Ikaw bala ang Hari sang mga Hudiyo?” Si Jesus nagsabat, “Nagasiling ka bala sini sing kinaugalingon, ukon ginsugiran ka sini sang iban nahanungud sa Akon?” Si Pilato nagsabat, “Indi ako Hudiyo, indi bala? [Nakahibalo bala ako sang tanan ninyo nga kinaandan?] Gintugyan ikaw sa akon sang Imo kaugalingon nga pungsod kag sang pinuno nga mga pari; ano bala ang Imo nahimo? (Juan 18:33-35)

Ang una nga pamangkot ni Pilato pareho nga nagpakita sang iya pagkawalay kahibalo kag sang kaakig. Pinaagi sa kapaslwan, si Pilato nagpahayag sang iya pagkawalay kahibalo sa pagkaput sa matuud nga palaligban ukon

hilisgutan. Ginpanghiwala niya anay ang iya kaugalingon nga gusto ukon sang pagpasilabot sa kahimtangan. Ang iya ikaduha nga pamangkot amo ang pagpangita sang kasayuran sa mga panghitabo kag amo ini ang pamangkot nga ginsabat ni Jesus. Bahin lamang sang ginsiling ni Kristo ang ginsulat, apang makahuluganon ini.

Si Jesus nagsabat, “Ang Akon ginharian [*basileia*] indi iya sining kalibutan [*kosmos*]. Kon [ikaduha nga klase sang kahimtangan “kon matuud ini apang ini indi matuud”] ang Akon iya ginharian sa sining kalibutan, niyan ang Akon mga alagad makig-away kuntani, agud nga indi Ako pag-itugyan sa mga Hudiyos, apang amo sini, ang Akon ginharian indi gikan sa sini nga kalibutan.” (Juan 18:36)

Ang sabbat ni Jesus nagapatalupangud sa kalainan sa tunga sang espirituhanon nga ginharian kag sang politikanhon nga ginharian. *Basileia* ukon “ginharian” nagakahulugan sang harianon nga pagdumala, ang nahan-ay nga pamaagi sang awtoridad, kag nagahulagway sang bisan diin sini ang politikanhon ukon ang espirituhanon nga ginharian nga nakasandig sa kabilogan nga kahulugan. Kon ang *basileia* gingamit sa politikanhon nga bahin, ang ginharian nagapunting sa ikaapat nga katukuran sang Dios, ang pagkaara sang pungsod.²⁰ Ang Dios nagagamit sang ikaapat nga katukuran sang Dios agud amligan ang batok sa (*tu kosmou*) ukon ang “ginharian sini nga kalibutan” nga amo ang ginharian ni Satanas. Kon ang *basileia* gingamit sa espirituhanon nga bahin,

---

20. Ang apat ka mga katukuran sang Dios—ang tawo, kaminyoon, pamilya, kag ang pungsod—nga ginadumalan sang mga kasugoan sang katukuran sang Dios, ang palatukuran sang awtoridad, kaangayan, pamatasan, paagi sang kasugoan (Tito 3:1; 1 Pedro 2:13-14) nga ginsugo sang Dios para sa pagpabilin nga buhi, kalig-on, kasigurohan, kag pagpadayon sang katawhan, sang tumuluo kag ditumuluo man (Mga Taga-Roma 13:1-7). Thieme, *Freedom through Military Victory*, 5-20.

ini gingamit para sa ginharian sang Dios—ang ginharian sang natawo liwat sa kalag nga mga tawo.

Sang si Jesus nagsiling, “Ang Akon ginharian indi sa sini nga kalibutan,” Wala Siya nagsiling nga wala Siya sang dutan-on, politikanhon nga ginharian subong sang ginsaysay sa Kasugtanan ni David, kondi nga ang Iya dutan-on nga ginharian indi matukod sa duta sa sina nga panahon. Sugod sang ang mga Hudiyo nagsalikway kay Jesus subong ila Mesiyas ukon Manluluwas, ang Iya ginharian sang Mesiyas gin-isdog tubtub sa panahon sang Ikaduhang Pagkari. Sa kay Satanas nga amo ang manugdumala sa sining kalibutan sugod sang pagkahulog sa sala sang tawo, indi gid mahitabo nga si Jesus makahimo sang ginharian sa sini nga kalibutan tubtub sa Iya mataktikanhong pagpildi kay Satanas didto sa krus.

Sang si Jesus nagsiling, “Ang Akon ginharian indi sa sini nga kalibutan,” Siya nagahisgot sang espirituhanon nga ginharian. Ang duha ka nagkalainlain nga espirituhanong ginharian mahitabo diri sa duta tubtub sa Ikaduha nga Pagkari: ang ginharian sang natawo liwat sa kalag nga mga tumuluo sa dispensations nga amo ang kapanahonan sang pagdumala sang Dios sang Daan nga Katipan, sa Paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka persona, kag ang Dakong Kasakitan; kag ang ginharian sang mga pari, ang lawas ni Kristo sa Panahon sang Simbahan.²¹ Ang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan

---

21. Dispensations amo ang pagsugpon-sugpon sang mga pagdumala sang Dios nga nagbahinbahin sang kasaysayan sang tawo sa sunud-sunud nga kapanahonan kag nagtukod sang palanan-awon sang Dios kag sang teyolohiyahong pagsaysay sang kasaysayan. Ginbahinbahin sa anum ka mga kapanahonan—Panahon sang mga Hentil, Panahon sang Israel, Paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka Persona, Panahon sang Simbahan, Dakong Kasakitan, kag ang Isa ka Libo ka Tuig—ang tagsa sang kapanahonan may talagsahong kinaiya subong man sang sigurado nga mga paghulag nga naandan sang iban. Tan-awa ang mga pahina 56-58. Tan-awa man ang Thieme, *The Divine Outline of History*.

Ang mataktikanhon nga kadaugan ni Jesu-Kristo didto sa krus naghatag sa Iya sing Iya pagkahari sa lugar sang inaway, kag ang pagsal-ot sing Panahon sang Simbahan amo ang katuyoan sang pagpakig-upod sang Iya harianon nga pamilya. Nga ginatawag man nga Simbahan, ang sigurado nga pagpanghaylo sang harianon nga pamilya halin sa

ara sa sini nga kalibutan, apang indi sila taga-diri sa kalibutan (Juan 17:16). Ang ginharian ni Kristo diri sa kalibutan nagahulat sa Ikaduha nga Pagkari ni Jesu-Kristo kag sang Iya paghari sa isa ka libo ka tuig.

Ang kalainan nga ginhimo ni Jesus sa tunga sang duha ka mga ginharian nagapakita nga ang Iya espirituhanon nga ginharian indi isa ka pungsod kag wala sa paindis-indis sang lumba sa ukon sa pagbatokanay sa ikaapat nga katukuran sang Dios. Wala sing pagsumpunganay sa tunga sang espirituhanon nga ginharian sa pamaagi nga magasulud kita paagi sa krus kag ang politikanhon nga ginharian sa pamaagi nga magasulud kita paagi sa lawasnon nga pagkabun-ag. Subong mga pumuluyo sa ginharian sang Dios, ang aton panghunahuna dapat may sigurado nga kabubut-on sa Pulong sang Dios. Subong mga pumulyo sang politikanhon nga ginharian, ang inapinan nga pungsod USA, ang aton panghunahuna dapat magapabilin sa kasugoan kag mabinalak-on sa pungsod, nga may kinabubut-on nga pangapinan kag magpakig-away para sa aton pungsod.²² Samtang ang espirituhanon nga ginharian nagapakig-away pinaagi sa espada sang Espiritu—ang Pulong sang Dios (Mga Taga-Efeso 6:17; Mga Hebreo 4:12), ang politikanhon nga ginharian nagapakig-away paagi sa espada sang tawo (Numeros 1—4; Nehemias 4:14; Mga Hulubaton 20:18; Mga Taga-Roma 13:1-5; 1 Pedro 2:13-14). Sa gilayon si Pilato nakahangup nga bisan si Jesus ni ang Iya ginharian isa ka pamahog ukon kalaglagan sang Roma.

---

espirituhanon nga pagtubo naglapta nga indi makit-an. Ibid, 64-66.

22. Ang inapinan nga pungsod amo ang pungsod sa idalum sang pagpasulabi sa pagbantay sang Dios nga pinaagi sini ginpauswag pa Niya ang Iya plano (Mateo 5:13-16). Ang inapinan nga pungsod ginpaatipan sa paghimo sang lima ka mga bahin sang katungdanan: pagkamanugtipig sang tinipon nga mga libro sang Balaan nga Kasulatan; ang pagpangwali sang Maayong Balita sang kaugalingon nga pumuluyo; pagpahayag sang panudlo sa Bibliya sa mga tumuluo sang pungsod; nagasangkap sang pasilongan para sa mga Hudiyos; kag pagpadala sang mga misyonero agud sa pagpangwali sa iban nga mga pungsod. Tan-awa man ang Thieme, *Freedom through Military Victory*, 1-4.

Gani si Pilato nagsiling sa Iya, “Gali hari Ikaw?” Si Jesus nagsabat, “Ginasiling mo sang *husto* nga Ako isa ka hari. Tungud sini natawo Ako [ang hingpit nga kapanahonan sang (*genna*) sa Griyego nga nagakahulugan “natawo sadto anay nga may sangputanan sang akon pagkabun-ag nga magapadayon sa walay katapusan”], kag tungud sini nagkari Ako sa kalibutan, agud nga magsaksi sa kamatuuran. Ang tagsatagsa nga yara sa kamatuuran nagapamati sang Akon tingog.” (Juan 18:37)

Si Jesus maathag nga nagpadayon sa pagpahayag nga Siya ang Dios-tawo, natawo sa birhen kag wala sing makasasala nga kinaiya, nga wala sing ginpaangkon nga sala, wala sing nahimong kaugalingon nga sala, kag sina mapatay Siya tungud sang mga sala sang kalibutan. Amo ini “ang kamatuuran” nahanungud sang kaluwasan. Gani si Jesus “nagpamatuud sang maayo nga pag-angkon” sa atubangan ni Poncio Pilato (1 Timoteo 6:13, KJV). Sila sadto ang mga manugbaton sang kamatuuran sang kaluwasan, mga tumuluo ni Jesu-Kristo, ang makabati sang tingog sang Anak sang Dios. Sa karon nga mga adlaw, ang tingog sang Ginoo amo ang Bibliya, ang Pulong sang Dios.

Si Pilato nagsiling sa Iya, “Ano bala ang kamatuuran?” Kag sang ginsiling na niya ini, naggowa siya liwat sa mga Hudiyo, kag nagsiling sa ila, “Wala ako sang nakita nga kasal-anan sa Iya.” (Juan 18:38)

Sang si Pilato nagpamangkot, “Ano bala ang kamatuuran?”, wala siya sang panghunahuna nga si Jesus-Kristo amo ang Kamatuuran. Ang bantugan nga pagtamay ni Pilato

nagapahayag sing kahimtangan sang matuud nga hunahuna—sang espirituhanon nga pagkabulag. Ang kakulangan sang tawhanong espiritu nagapamunga sang espirituhanong pagkabulag nga nagahimo sa espirituhanong katingalahang mga butang nga indi mahangpan (1 Mga Taga-Corinto 2:14). Ang mapanghaylo nga buluhaton sa pagpangalagad sang Balaan Espiritu lamang ang makahimo sang esppirituhanon katingalahang mga butang subong sang Ebanghelyo nga hapos mahangpan sa hunahuna sang ditumuluo.²³ Apang si Pilato may madumilion nga kabubut-on; wala siya naghandum sang sabat sa iya pamangkot nahanungud sa kamatuuran, tungud kay naghalin siya sa gilayon sa atubangan ni Jesus sa wala pa gani Siya nakasabat.

Ano bala ang hukum ni Pilato? Ari ang pagkakinahanglanon kaayo sang ikaapat nga paghusay nga ginsulat ni Juan. “Wala ako sang nakita nga kasal-anan sa Iya [kay Jesus].” Ari ang una nga dipagpangapin, walay ginaapinan nga pag-usisa ukon paghusay. Diri sini amo ang walay ginaapinan nga hukum, Ano bala ang iya hukum? Walay kasal-anan!

Apang nagpamilit pa sila, nga nagasiling,
“Ginasugyot Niya ang mga tawo, nga nagapanudlo
sa bug-os gid nga Hudea, nga nag-umpisa sa
Galilea, kutub sa bisan sini nga lugar.” (Lucas 23:5)

Niyan ang mga Hudiyo nag-umpisa sang pagpahog kay Pilato. Sang ulihi, ang kabalaka sang pagpamahog nanging mabug-at na para sa iya. Sa pagkahibalo nga si Jesus isa ka Taga-Galilea (Lucas 23:6), si Pilato naghunahuna nga sanglit nga ang mataas nga pari sang Galilea, nga si Herodes, ara sa Herusalem sa sina nga panahon, iya ipadala si Jesus didto kag pabay-an si Haring Herodes nga magpalibog sa Iya (Lucas

---

23. Thieme, *Christian Integrity*, 90.

23:7). Sa sini nga pamaagi, si Pilato nagtinguha sa paglikaw sa mga pagpamahog halin sa relihiyosong katawhan agud magpatay sang walay kasal-anan nga tawo. Gindala sa idalum sang gahum kag katungud ni Herodes, si Jesus nag-antos sa lya sunud nga husay.

Ang Ikalimang Paghusay

Karon si Herodes nalipay kaayo sang nakita niya si Jesus, tungud kay dugay na nga gusto gid niya nga makita Siya, tungud kay nakabati siya nahanungud sa lya kag nagalaum siya sa pagtan-aw sang katingalahan nga nahimo Niya. Kag ginpamangkot niya Siya sang madugay; apang wala Siya nagsabat sang bisan ano. Kag ang puno nga mga pari kag ang mga escriba nga nagatindog didto, nagsumbong sa lya sing akig kaayo. Kag si Herodes kaupod ang iya mga sundalo, pagkatapos sang pagtamay sa lya sang pagpasipala kag pagyamuhat sa lya, ginbayoan Siya sang malahalon kag maanyag kaayo nga panapton kag ginpadala Siya pabalik kay Pilato. Karon si Herodes kag si Pilato nag-abyanay sadto gid mismo nga adlaw; tungud kay sadto anay mga kaaway sila. (Lucas 23:8-12)

Si Herodes nagahinamhinam nga makita si Jesus, tungud kay nakabati siya sang lya pagkabantog sa paghimo sang mga milagro. Nagalaum sang kalingawan; nagtinguha siya sa pagsugyot kay Jesus nga maghimo sang isa sa lya mga milagro. Sang si Jesus nagbalibad, akig nga nagmando si Herodes sa lya mga sundalo ukon mga kaugalingon nga mga bantay agud magpaantos sa lya. Ginyamuhat nila Siya, naghaboy sang tuman ka tahum nga panapton sa lya, kag

ginpadala Siya pabalik kay Pilato. Sa nag-agi nga panahon, si Pilato kag si Herodes indi maayo sa isa kag isa, apang ini nga katalagman naghatag sa ila sang pagkahirop nga pagka-abyan kag magkaupod na sa kalautan.

Ang Ikaanum nga Paghusay

“Apang kamo may kinabatasan, nga ako magpahilway sang isa ka tawo sa Paskwa; luyag bala ninyo nga ipahilway ko para sa inyo ang Hari sang mga Hudiyo?” (Juan 18:39)

Sa liwat sa atubangan ni Pilato, si Jesus nagpaidalum sa isa pa ka paghusay. Hinumduma si Pilato nagsiling indi lamang sa makaisa, kondi sa madamo nga tion nga si Jesus walay kasal-anan. Apang bisan pa sina, si Pilato nagyamuhat sa lya kag gintawag Siya nga “Hari sang mga Hudiyo.” Dason si Pilato naghimo sang maabtik nga tinguha agud makuha ang pagpahilway kay Jesus sa katukuran sang kinabatasan sang Paskwa. Sa paghunahuna nga ang Ginoo walay kasal-anan, si Pilato magahimo sini nga pwede mapahilway sa sining walay kasal-anan nga Tawo, agud nga mangin wala siya sing labot kag indi siya malit-ag, kag mabuligan ang relihiyosong mga pangulo nga matabonan kag makagowa sini. Apang sa idalum sang pagdumala ni Satanas, ini nga mga pangulo sang Hudiyo indi makatugot tubtub nga si Jesus malutos.

Busa nagsinggit sila liwat, nga nagasiling, “Indi ini nga tawo, kondi si Barabas.” Karon si Barabas kawatan. (Juan 18:40)

Nagsiling bala sila nga pahilwayon ang labing talagsahon nga Tawo nga nagakinabuhi? Indi! Gusto nila si Barabas—ang numero uno nga kaaway sang mga tawo! Halin sa English nga pulong “robber“ ukon kawatan basi kon mahunahunaan mo

nga si Barabas isa lamang ka walay pulus nga kawatan. Siguro nagsulud siya sa pipila ka mga balay kag nag-abri sang mga kaha, nangawat sang pipila ka mga bilihon nga mga butang, kag magpalagyo. Gani ang Griyego nagapahayag nga si Barabas isa ka nabatasang hanas nga makasasala, kag pwede nga amo ang puno sang sindikato sang krimen sa sina nga duug. Tuman ka malain siya, apang ang relihiyosong katawhan nagahangyo sang iya kahilwayan. Sa Aramaic, ang Barabas nagakahulugan “anak sang amay.” Ang mga Hudiyo nagpili sa makasasala nga anak sang amay imbis nga ang sa walay katapusan nga Anak sang Dios nga Amay! Ang relihiyon nahimong ang kampion sang isa ka salawayon nga makasasala imbis sang hingpit, wala sing kaangay nga Anak sang Dios.

Ang saysay ni Mateo nagsal-ot sang makawiwili nga pahibalo ni Pilato sa sini nga punto.

Kag sang dugaydugay sang nagalingkod siya [si Pilato] sa bangko sang hukmanan, ang iya asawa nagpasugo sa iya, nga nagasiling, “Indi ka maghilabot sa sinang matarong nga Tawo; tungud kay kagab-i dako kaayo ang akon pag-antos sa damgo tungud sa Iya. (Mateo 27:19)

Ini nga damgo ayhan yawan-on ang ginhalinan. Si Satanas indi gusto nga si Kristo malansang didto sa krus agud magdala sang mga sala sang kalibutan; sa baylo gusto niya nga batohon Siya tubtub sa kamatayon subong sang ginasugo sa kasugoan sang Hudiyo nga tungud sina mapaslawan ang plano sang Dios. Apang, ang asawa ni Pilato naghatag sang tama nga pagbanabana sa pagtawag sa Iya “ina matarong nga Tawo.” Agud mangin malapit kay Kristo kag sa pihak sina magasalikway sa Iya amo ang mangin malayo sa bug-os nga walay katapusan. Amo ini ang matuud nga makasulubo nga panghitabo sang ikaanum nga paghusay. Sa matuud nga kahimtangan, si Kristo

nagahukum kay Pilato, imbis nga si Pilato ang maghukum kay Kristo.

Niyan tungud sina ginpakuha ni Pilato si Jesus, kag ginpabunal Siya. Kag ang mga sundalo nagsalapid sang purongpurong sang mga tunukon kag ginsuklob ini sa Iya ulo kag ginpanaptan Siya sang ubihon nga panapton; kag *nag-umpisa* sila sa pagpalapit sa Iya, kag nagsiling, “Mabuhi, Hari sang mga Hudiyoy!” [nagpadayon sila sa pagsiling sini kag ginyamuhat Siya] kag ginhampak Siya sang paliwatliwat sa *nawong* [nagpadayon sa pagsumbag sa Iya]. (Juan 19:1-3)

Matuud nga si Jesus buhi nga ginpanitan pinaagi sa latigo. Dason, nagpahid sila sang asin sa Iya nagakurogkurog nga unud, ukon sa kon ano ang nabilin sini. Ang pagkastigo ukon paglatigo amo ang gingamit sa pareho nga pagpamangkot kag subong sang isa ka pasiuna sa paglansang. Sanglit nga si Pilato nagpahayag na nga si Jesus walay kasal-anan, ang pagkastigo indi para sa pagpang-usisa. Indi ini pasiuna sa paglansang sanglit nga si Pilato matinguhaon na nga buhian si Jesus (Mga Binuhatan 3:13). Ini nga paglatigo amo ang tinguha ni Pilato agud mapunggan ang paglansang, agud pahipuson ang mga Hudiyoy sa mas magamay nga silot. Ginakinahanglan nga magsiling siya, “Gin-usisa ko na Siya sing husto kag ginkastigo Siya—wala bala ninyo ginhunahuna nga tuman na ini sa Iya?”

Kag si Pilato naggowa liwat, kag nagsiling sa Ila, Yari karon, ginapagowa ko Siya sa inyo, agud nga makahibalo kamo nga wala ako sing nakita nga kasal-anan sa Iya.” Gani si Jesus naggowa, nga nasukluban sang purongpurong nga tunukon kag sang kunup nga ubihon. Kag si *Pilato* nagsiling sa

ila, “Yari, ang Tawo!” (Juan 19:4-5)

Sa liwat, si Pilato nagpahayag nga si Jesus walay kasal-anan. Niyan si Jesus ginpagowa sang si Pilato nagpahibalo sa mga Hudiyo, “Yari, ang Tawo!” Daw ano nga tawo Siya nga kuhaon Niya ang Iya nakuha na. Sang ang mga Hudiyo nakabati sini, nakahibalo sila nga ini amo ang tagna sang Mesiyas (Zacarias 6:12), apang sa gihapon ginhungod nila nga isalikway Siya. Gusto nila ang purongpurong ukon korona apang indi ang krus. Gusto nila ang Hari apang indi ang Manluluwas. Indi sila magbaton sang plano sang Dios.²⁴

Gani sang nakita Siya sang puno nga mga pari kag sang mga manugdumala, nagsinggit sila, nga nagasiling, “Ilansang sa krus, ilansang sa krus!” Si Pilato nagsiling sa ila, “Dalha ninyo Siya, kag ilansang Siya sa krus, kay wala ako sing nakita nga kasal-anan sa Iya.” (Juan 19:6)

Ang mga Hudiyo nagsugo sang pagpalansang kay Jesus sa krus. Ginpili nila nga mapangunahan sang relihiyosong mga pangulo kay sa Pulong sang Dios, ang Daan nga Katipan. Ang singgit sang Domingo sang Lukay, “Hosanna! PAGDAYAWON SIYA NGA NAGAKARI SA NGALAN SANG GINOO” (Juan 12:13b),

---

24. Sang si Jesu-Kristo nagbiyahe sa Herusalem sang isa ka simana sa wala pa ang Domingo sang Lukay ukon Domingo de Ramos, Gintawag Siya sang iban nga ang ginsaad nga Mesiyas, ang Anak ni David, apang ginhikayan lang sang iban (Mateo 21:8-9, 15). Sa hingpit, ang mga Hudiyo wala nagapangita kay Jesus tungud sang kaluwasan—ang krus, nagapangita sila sa Iya para sa kahilwayan halin sa pagpangdaogdaog sang Mga Taga-Roma—ang korona ukon purongpurong. Ang mga Hudiyo gusto sang kahilwayan sa Roma, gani, ginbadbad nila ang mga dalanon nahanungud sa Mesiyas subong pagpalingkawas halin sa Roma nga malayo sa trabaho didto sa krus. Ang mga Hudiyo nagapangita sa korona sing wala ang krus. Apang kon wala ang trabaho ni Kristo didto sa krus, kon wala ang pagpangluwas nga buluhaton sang pagpangalagad sang Mesiyas sa Una nga Pagkari, wala sing korona sa Ikaduha nga Pagkari, wala sing katumanan sang mga saad sang Dios, kag wala sang paghari sa sulud sang Isa ka Libo ka Tuig.

nga ginbaylohan sang “Ilansang sa krus, ilansang sa krus!” Ari amo ang pagkamahuyangon sang katawhan. Ari amo ang pagkamalaut sang tawhanong kinaiya.

Si Pilato nagpahayag nga si Jesus walay kasal-anan kag sina “ilansang Siya nila sa krus.” Indi Siya makahimo.

Ang Dios ni Abraham kag ni Isaac, kag ni Jacob, ang Dios sang aton mga ginikanan, naghimaya sang Iya alagad nga si Jesus, *ang isa* nga gintugyan ninyo, kag ginpanghiwala sa atubangan ni Pilato, sang siya nagpili sa pagbuhi sa Iya. (Mga Binuhatan 3:13)

Ang Balaan Espiritu nagpalig-on nga sigurado si Pilato nga buy-an Siya, matinguhaon man gani nga himoon ini. Si Pilato nakatalupangud nga ari amo ang isa ka matarong nga tawo, ang walay kasal-anan nga tawo, ang isa nga walay sala kag ang isa nga indi dapat malansang sa krus.

Kag sang makita ni Pilato nga wala na gid siya sang mahimo, kondi nga tapat nagadugang ang pagkinagubot, nagkuha siya sing tubig kag nanghugas sang iya mga kamut sa atubangan sang kadamoan, nga nagasiling, “Wala ako sing sala sa dugo sining Tawo; nakita ninyo *ina*.” (Mateo 27:24)

Samtang ginatinguha ni Pilato nga wala sing silot nga mahimong ipaangot sa iya kaugalingon, pirmi gid may walay katapusan nga silot nga gin-angot sa tanan nga nagsalikway kay Kristo subong Manluluwas.

Ang wala nagtoo ginukman na, tungud kay wala siya nagtoo sa ngalan sang bugtong nga Anak

sang Dios. (Juan 3:18b)

Kalisdanan sa ila . . . sa ila nga ang kaitum sang kadudulman gintigana sa walay katapusan. (Judas 11-13)

Kag ang tanan nga mga tawo nagsabat kag nagsiling, “Ang Iya dugo *mahulog* sa amon kag sa amon mga anak!” (Mateo 27:25)

Ang singgit sang mga tawo nahimong katukuran sang dako kaayo nga paglapta sang Israel sa diin nag-umpisa sang A.D. 70, nga sa karon nagakatabo, kag magapadayon tubtub sa Ikaduha nga Pagkari ni Jesus. Apang, ang pasikaran sang disiplina pinaagi sa paglapta nakambyohan sang pakamaayo para sa Israel sa idalum sang plano sang grasya sang Dios. Ang bisan sin-o nga Hudiyo nga magtoo kay Kristo pinaagi sa pagtoo lamang mahimong sakup sang Lawas ni Kristo. Pinaagi sa pagbaton sang dugo ni Kristo, sang Iya espirituhanon nga kamatayon—ang ginbuhat ni Kristo sa pagkatawo liwat sa kalag, ang Iya dugo wala na sa ila.²⁵ Ang pagkatawo liwat sa kalag nagbaylo sang pagsilot sang Dios sa kinabuhi nga walay katapusan. Sa sini nga pamaagi, ang sumpa mabaylohan sang pakamaayo.

Kon si Pilato makakilala lamang kay Jesu-Kristo kon *ano* gid man Siya—ang walay kasal-anan nga tawo—bisan pa sa tanan nga kabutigan, sa dimatuud nga mga sumbong, sang tanan sang makahuluya nga pagkunsabo sang mga Hudiyo, niyan amo ini ang panahon sang pagmata para sa aton kaliwatan kag tukibon kon *sin-o* Siya. Si Jesu-Kristo indi lamang ang walay kasal-anan nga tawo ukon ang bantugan nga manunudlo nga ang Iya mga tikang pagasundon naton. Si Jesu-Kristo amo ang talagsahon

---

25. Thieme, *The Blood of Christ*.

nga Dios-tawo; wala sang bisan sin-o nga makapuyo sa walay sala nga kinabuhi ukon makahimo sang mga milagro nga Iya ginhimo.

Dugang pa, si Jesus indi pwede sang isa ka ‘maayo nga tawo’ *lamang*. Sa bisan diin sini si Jesu-Kristo Dios ukon butigon. Nag-angkon Siya nga Dios (Juan 5:17-18; 10:18, 30; 14:9, 23). Kon magbinutig Siya, Indi Siya maayo. Ang maayo nga tawo indi gid magbinutig ukon magpakilala sang dimatuud nahanungud sa iya kaugalingon. Magapatawad Siya sang inyo mga sala tungud kay Siya nagsiling, “Ang inyo mga sala ginpatawad” (Mateo 9:2*b*). Mahimo Siya maghatag sa imo sang kinabuhi nga walay katapusan (Juan 3:15). Si Jesus nagsiling, “Ako amo ang dalan, kag ang kamatuuran, kag ang kinabuhi; walay nagaabot sa Amay, kondi pinaagi sa Akon” (Juan 14:6). Ang maayo nga tawo indi gid magbinutig sa mga tawo sa sina nga pamaagi; indi gid niya limbongan ang mga tawo. Kon nagbinutig si Jesus, niyan mga milyon ka mga tawo ang nagtaralang—apang wala Siya nagbinutig! Dios Siya!²⁶

Ang Dios lamang ang mahimong magpatawad sang mga sala. Ang Dios lamang ang mahimong magsangkap sang mga kasulbaran sa kaangtanan kag pagkig-upod ukon pagpakig-ambitanay sa Iya kaugalingon. Ang Dios lamang ang mahimong magsiling, “Ako kag ang Amay isa” (Juan 10:30). Ang Dios lamang ang mahimong magsiling, Sa wala pa matawo si Abraham, amo na Ako”—“Sa wala pa si Abraham, ara na Ako sa walay katapusan” (Juan 8:58*b*, gintama nga pagbadbad).

Ang tawhanon nga palanan-awon mapiliton nga nagatudlo sa mga tawo sang subong nga hunahuna sang, “Kita tanan may ara sang pagkirab sang Dios,” ukon Kita tanan mag-ulutod,” ukon “Ang Dios amo ang Amay sang tanan,” apang ini tanan amo ang yawan-on nga kaalam sa pagpangatarungan nga ginalibod mismo sa buho sang empiyerno. Si Jesus nagsiling

---

26. Thieme, *The Trinity*.

sa wala nagatoo nga mga Hudiyo, “Panag-iyá kamo sang *inyo* amay ang yawa” (Juan 8:44). Bisan sa diin sini si Jesu-Kristo Dios—ukon Siya amo ang pinakamalain nga butigon nga nagkinabuhi. Ang relihiyoso nga katawhan naghimo sang ila pagpili; kinahanglan maghimo ka sang imo.

Ang mga Hudiyo nagsabat sa iya, “Kami may kasugoan, kag sa sinang kasugoan dapat Siya mapatay, tungud kay Siya *nagpaka*-Anak sang Dios.” Gani sang pagkabati ni Pilato sining mga pulong, ginhadlukan pa gid siya; kag nagsulud siya liwat sa palasyo kag nagsiling kay Jesus, Diin ka bala maghalin?” Apang si Jesus wala magsabat sa iya. (Juan 19:7-9)

Si Pilato nakahibalo nga si Jesus naghaling sa Galilea, may nagalambo nga kahadlok sa iya nga tanlag nga si Jesus sobra pa kay sa Galileyanhon. Ang pagkahipos ni Jesus nagapakilala nga si Pilato sa karon may igo nga kamatuuran sa diin makahimo sang pagbuut. Sang una, si Jesus nangin hipos sa atubangan ni Caifas (Mateo 26:63) kag ni Herod (Lucas 23:9); karon hipos Siya sa atubangan ni Pilato. Siguro ang pagka-Dios ni Kristo naglantaw sa hunahuna ni Pilato kag nagpanilag sang iya madumilion nga kabubut-on. Kon may ara siya sang sigurado nga kabubut-on, niyan ang pahibalo nahanungud sang Maayong Balita tani ginsangkap, subong nga ang Maayong Balita ginsaad sa mga tawo nga may sigurado nga kabubut-on kag naghandum sang kaangtanan sa Dios (Jeremias 29:13; Juan 7:17; Mga Binuhatan 17:27).

Si Pilato nagpahayag sang iya napilasan nga pagkadungganon, apang si Jesus nagsabat sa matuud nga pagkadungganon sang pagkadalayawon.

Busa si Pilato nagsiling sa Iya, “Indi Ka bala

maghambal sa akon? Wala Ka bala makahibalo nga ako may gahum sa pagbuhi sa Imo kag may gahum sa pagpalansang sa Imo sa krus?” si Jesus nagsabat, “Ikaw wala kuntani sing gahum sa Akon kon wala mahatag ini sa imo halin sa ibabaw; tungud sini nga kabangdanan ang nagtugyan sa Akon sa imo *may* mas dako pa nga sala.” (Juan 19:10-11)

Ang “mas dako pa nga sala” amo ang sala sang pagsalikway. Naton-an naton halin sa mga husay ni Kristo nga ang sala sang pagsalikway nag-abot sa madamo nga mga bahin:

1. Ang mga tawo nga nakasala sa pagsalig, pareho kay Caifas nga naghunahuna nga maghimo sang pag-uyon sa Dios pinaagi sa pagguba kay Jesu-Kristo;
2. Ang mga tawo nga nakasala batok sa pagsalig, pareho kay Poncio Pilato nga nahaylo nga si Jesus walay kasal-anan, apang maduhaduhaon kag mapahimuslon;
3. Ang mga tawo nga nakasala sing wala sang pagsalig, pareho sang mga Romanhon nga mga sundalo kag sang mga wala sing hunahuna nga mga magamo nga katawhan nga amo ang mga galamiton sang mga nagdumala ukon nagpanghaylo sa ila.

Subong bunga sini si Pilato nagtinguha sa pagbuhi sa Iya, apang ang mga Hudiyo nagsinggit, nga nagasiling, “Kon buhian mo ini nga Tawo, indi ka abyan ni Cesar; ang tagsatagsa nga *nagapakahari* sa iya kaugalingon nagabatok kay Cesar.” (Juan 19:12)

Sang ulihi, si Pilato nagpaidalum sa pagpang-ipit sang mga magamo nga katawhan kag sang relihiyoso nga mga pinuno,

kag ang kahadlok sang pagkawala sang iya politikanhon nga kadungganan. Pinaagi sa yawan-on nga pagkamadaya, ginpaathag kay Pilato sang mga relihiyoso nga mga pinuno nga ang pagbuhi kay Jesus magabutang sa iya sa makahuluya nga kahimtangan sang pagpahayag nga kaaway ni Cesar. Si Pilato nasiud sa diin ang mabakod nga pagsalig, panudlo sa Bibliya, kag palatukuran lamang ang makapahilway sa iya. Apang, si Pilato indi magbutang sang iya kaugalingon sa diin isumbong siya sang pagbatok kay Cesar; busa ginsilotan niya ang Hari sang mga hari kag Ginoo sang mga ginoo sa makahuluya nga kamatayon sang paglansang sa krus, ang kamatayon nga gintigana lamang para sa malaw-ay kaayo nga mga kriminal sa ginharian sang Roma.

ANG PAGLANSANG SA KRUS

Sa paghisgot nahanungud sa paglansang sa krus, ini kinahanglan gid kaayo nga mapat-ud ang adlaw nga ilansang sa krus si Jesu-Kristo. Agud nga mapalig-on ini, kinahanglan mag-umpisa kita sa pagkabanhaw kag pabalik. Ang tatlo ka mga dinalan—Mateo 28:1, Lucas 24:1, kag Juan 20:1—nagasugilon sa aton nga si Jesus nabanhaw sang una nga adlaw sang simana, ina Dominggo. Ini isa ka batid nga punto, apang ginakinahanglan ang kahustohan.

Sa panahon ni Kristo, ang tion ukon oras gintandaan sa pipila ka mga pamaagi. Ang orasan sang Hentil gin-isip sugod sa tungang gab-i-tubtub-sa tungang gab-i. Ang orasan sang Taga-Galilea gin-isip sa mga adlaw sang pagsilak sang adlaw-tubtub-sa pagsilak sang adlaw. Ang orasan sang Taga-Judea gin-isip sa pagsalop sang adlaw-tubtub-sa-pagsalop sang adlaw.²⁷ Para sa Taga-Hudea nga mga Hudiyo sa Jerusalem,

---

27. Thieme, *The Blood of Christ*, 26-32.

ang Sabbath nga amo ang Adlaw sing Inugpahuway nag-umpisa sa Biyernes sa pagsalop sang adlaw kag matapos sa Sabado sa pagsalop sang adlaw. Ang Dominggo, ang unang adlaw sang simana, sa pagkamatuud nag-umpisa sa pagsalop sang adlaw sang Sabado.

Karon sa pagtapos sang Adlaw nga Inugpahuway, sa pagbanagbanag sang nahaunang *adlaw* sang simana, Si Maria Magdalena kag ang isa pa ka Maria nag-abot sa pagtan-aw sang lulubngan. (Mateo 28:1)

Sang makita na nila ang sanag sang adlaw, ang duha ka mga Maria nag-abot sa lulubngan ni Jesus kag nakit-an nila nga wala ini sing unod. Si Jesu-Kristo nabanhaw na. Ang Greyigo nga pulong para sa “Sabbath” amo ang madamoan indi isahan, tungud kay duha ka mga Sabbath ang mga ginhiwat sang simana sa tunga sang paglansang sa krus kag sang pagkabanhaw ni Jesu-Kristo (Juan 19:31). Ang Piyesta sang Tinapay nga Wala sing Patubo amo ang una, ang mataas nga balaang adlaw kag ang pinasahi nga Adlaw nga Inugpahuway (Exodo 12:16; Levitico 23:7) sa diin nag-umpisa sa Miyerkules sa pagsalop sang adlaw kag matapos sa Huwebes sa pagsalop sang adlaw. Ang ikaduha nga Adlaw nga Inugpahuway, amo ang kinaandang kada simana nga Adlaw sang Inugpahuway, nagaumpisa sa Biyernes sa pagsalop sang adlaw kag matapos sa Sabado sa pagsalop sang adlaw.

Si Jesu-Kristo nahimo man nga nabanhaw sa bisan anong oras sa Sabado sang gab-i pagkatapos magsalop ang adlaw. Sang Dominggo sang aga, wala na Siya sa lulubngan. Dominggo sang aga amo ang pagbahinbahin sang linya. Sa tion pagkatapos sang 6 P.M. sang Sabado sa wala pa ang banagbanag sa Dominggo sang aga, si Jesu-Kristo nabanhaw

halin sa pagkamatay. Karon, mahimo man kita magpamatuud pinaagi sa Balaan nga Kasulatan sang adlaw nga Siya namatay.

Ang Adlaw sang Paglansang sa Krus

Indi mahimo nga napatay si Jesu-Kristo sa Biyernes. Syempre, ini, nagasupak sa kinabatasan ukon kinaandan sang Biyernes Santo. Kon sa bisan ano pa man nga butang, ang kinabatasan dapat Miyerkules Santo, kag makita naton kon ngaa.

Sadto anay sang Iya buluhaton sa pagpangalagad, si Jesus nagsiling nga sa gintung-an sang Iya pagkamatay kag pagkabanhaw Siya didto sa sulud sang “tatlo ka adlaw kag tatlo ka gab-i sa tagiposoon ukon sa kaidaluman sang duta.”

Gani ang iban nga mga escriba kag mga Fariseo nagsabat sa Iya, “Manunudlo, gusto kami makakita sang tanda halin sa Imo.” Apang nagsabat Siya kag nagsiling sa ila, “Ang malaut kag nagapangbabayi ukon nagapanglalaki nga kaliwatan nagapangita sing tanda; apang wala sing tanda nga ihatag sa sina kondi ang tanda ni Jonas nga manalagna; tungud kay subong nga si JONAS DIDTO SA TIYAN SANG MABANGIS SANG DAGAT [dako kaayo nga isda] SA SULUD SANG TATLO KA ADLAW KAG TATLO KA GAB-I, subong man ang Anak sang Tawo magpabilin sa tagiposoon ukon sa alibutud sang duta.” (Mateo 12:38-40)

Sa sina nga tion, ang mga escriba kag mga Fariseo nagapangita sang pamaagi agud masiud si Jesus. Wala nila nakilala ang pagka-Dios ni Kristo kag indi magtawag sa Iya nga Ginoo. Apang, nagpamilit sila nga makakita sang milagro. Ano bala kapait! Si Jesus naghimo sang indi maisip nga mga milagro

mismo sa atubangan sang ila mga mata sang nag-agi nga mga panahon. Apang si Jesus wala naghimo sang milagro nga ila ginahandum kag sa baylo gintuytuyan ang ila mga hunahuna sa matuud nga hilisgutan, ang Pulong sang Dios.

“Tatlo ka adlaw kag tatlo ka gab-i” indi isa ka mapaangiron nga pamulong, kondi nagapunting sa tukma nga tatlo ka adlaw kag tatlo ka gab-i. Si Jesus subong nga ara sa una kag ikaduha nga kapitulo sang Genesis ang isa ka adlaw kag isa ka gab-i nagahalili sa panahon sang biyente-kwatro-ka-oras. Busa, si Jesus nagsiling nga Siya didto sa lulubngan sang tukma nga panahon sang pito kag napulo kag duha ka oras.

Sa paggamit sang yano nga arithmetic aton mapamatud-an ang oras sang pagkamatay ni Kristo pinaagi sa pag-isip pabalik sang tatlo ka adlaw kag tatlo ka gab-i halin sa oras sang Iya pagkabanhaw. Sa pagkahibalo nga si Jesus nabanhaw sa mga oras sa wala pa ang Dominggo sang aga, kon gamiton ang sa Hudea nga kalendaryo aton maisip pabalik ang “tatlo ka adlaw kag tatlo ka gab-i” sa diin nagadala sa aton sa Miyerkules, 14 Nisan.²⁸

Suno sa Kasugoan ni Moises, ang tanan nga paghanda para sa pagkaon sa Paskwa, lakip ang pag-ihaw sang mga kordero, kinahanglan taposon sa 14 Nisan sa wala pa ang sirom (Exodo 12:6, 14). Ang mga Taga-Hudea nga mga Hudiyo nagpatay na sang kordero para sa Paskwa sa hapon sang 14 Nisan kag nagkaon sang ginasaulog nga pagkaon sa sina nga gab-i pagkatapos sang 6 P.M. sa 15 Nisan—ang una nga adlaw sang Paskwa sang Tinapay nga Wala sing Patubo. Ang Paskwa kag Pagsaulog sing Pagsalosalong sang Tinapay nga Wala sing Patubo nagatudlo sa tagsa ka kaliwatan sang mga Hudiyo sa paghinumdum sang pagpalingkawas sa ila halin sa Ehipto ni Jesu-Kristo, ang Ikaduha nga Persona sang Tatlo ka mga

---

28. Ang una nga bulan sa kalendaryo sang mga Hudiyo, ang Nisan nagasibo sa aton Marso/ Abril.

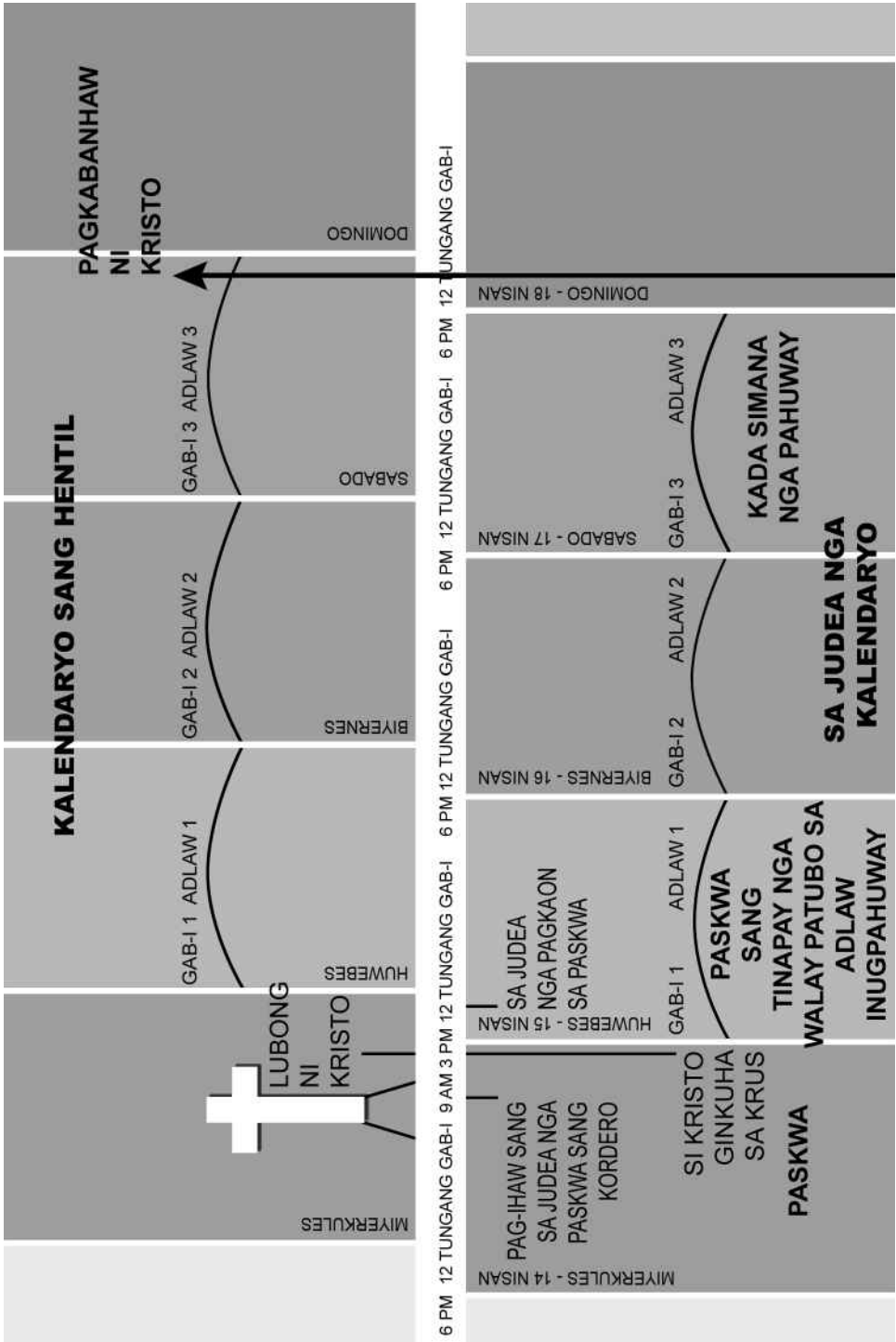
Persona sa Isa ka Dios (Exodo 12:17), ang Isa nga ibutang nila sa kamatayon.

Ang Paskwa amo ang pagkaon nga ang mga Fariseo matinguhaon magsaulog agud nga indi nila mahigkoan ang ila mga kaugalingon sa pagsulud sa palasyo agud dalhon ang ila sumbong batok kay Kristo (Juan 18:28). Apang, sa 9 P.M., Miyerkules, 14 Nisan, kinahanglan nga masigurado nila nga si Jesu-Kristo nalansang na sa krus. Sa gintung-an sang alas 12 sang udto kag 3 P.M., sa mismo sina nga tion ang mga kordero “nga wala sang kasal-anan” (Levitico 1:3, 10) ginpatay para sa pagkaon sa Paskwa, si Jesu-Kristo namatay sa espiritu tungud sa mga sala sang kalibutan. “Si Kristo ang aton Paskwa . . . [nga amo] ang ginhalad” (1 Mga Taga-Corinto 5:7*b*). Isa ka tion sang hapon, mga 3 P.M., ginbuhian Niya ang Iya espiritu (Juan 19:30).

Sang si Jesu-Kristo napatay, ang Iya lawas ginbutang sa lulubngan ni Jose nga Taga-Arimatea kag ni Nicodemo bag-o lamang magsirom (Juan 19:38-42). Gani, suno sa listahan sang mga panghitabo, ang Iya panahon sa kinaidalman ukon alibutud sang duta nag-umpisa sang Huwebes, 15 Nisan. Niyan, kon isipon padulong sa unahan ang sunud nga adlaw, Huwebes, ang una sang tatlo ka adlaw kag tatlo ka gab-i ni Jonas ginbug-os. Ang Biyernes sang gab-i—amo ang ikaduha nga gab-i, Biyernes sang adlaw—ang ikaduha nga adlaw, kag ang Sabado sang gab-i kag Sabado sang adlaw nagbug-os sang tatlo ka adlaw kag tatlo ka gab-i. Gani, sa bisan ano nga oras pagkatapos sang sirom sang Sabado naggowa Siya sa lulubngan sa pagtuman sang tanda ni Jonas.

Sa 1 Mga Taga-Corinto 15:3-4, si Pablo nagsiling nga si Jesus nabanhaw “sa ikatatlo nga adlaw.”

Kay ginhatag Ko sa inyo una sa tanan nga sa diin Akon man nabaton, kon sa ano nga pamaagi nga si Kristo namatay tungud sang aton mga sala suno

sa mga kasulatan; Kag sina nabanhaw Siya sa ikatatlo nga adlaw suno sa mga kasulatan. (1 Mga Taga-Corinto 15:3-4, KJV)

Diri sini, si Pablo naggamit sang orasan sang Hentil sa diin nag-umpisa kag natapos sa tungang gab-i agud pamatud-an kon ano ang ginsiling ni Jesus nahanungud sang tanda ni Jonas. Nabahaw sang Sabado sang gab-i pagkatapos sang sirom kag sang wala pa ang tungang gab-i nga nagtuman sini nga tagna sang “ikatatlo ka adlaw” sa parehong sa Hudiyong kag sa Hentil nga mga listahan sang mga panghitabo.

Si Kristo Didto sa Krus

Karon nga ang *kon san-o* ang pagkamatay ni Kristo napamatud-an na, kinahanglan nga usisaon naton kon *ngaa*. Subong nga nakita na naton, sa wala pa si Jesu-Kristo nalansang sa krus, ang Iya nawong bug-os nga naguba. Indi gid maayo kag makalilisang tan-awon nga ang mga tawo nga nagatan-aw magapalagyo sa malaw-ay kaayo nga talan-awon. Sa sulud sang bug-os nga panahon nga ang Iya manugpaantos nagkastigo kag naglatigo sa Iya, hingpit nga wala gid Siya sang ginsiling. Ang mangutngut kaayo nga pag-antos indi nangin kabangdanan agud magsinggit Siya bisan sa makaisa. Wala gid tubtub nga si Kristo ginlansang na sa krus kag ang Iya tingog nabatian sa apat ka tian nga nagsinggit Siya sa tuman kasakit, ang mga pamulong gintagna sa Mga Salmo 22.

Sang udto, kasami nga ang tuman kainit nga panahon sang adlaw, ang kinabug-osang kadulum nagtabon sang Golgota. Sobra gid kasakit ang pag-antos sang Anak sang Dios samtang ginadala ang aton mga sala, nga gintago sang Amay ang nawong sang Iya Anak sa talan-awon. Ang masakit kaayo nga pag-antos sang Iya espirituhanon nga kamatayon didto sa krus ginpabaskog pa gid sang pagsinggit ni Kristo.

Dios ko, Dios ko, ngaa bala nga ginpatumbayaan
Mo ako?

Malayo sa akon kahilwayan amo ang mga pulong
sang akon pag-ugayong [pagsinggit]. (Mga
Salmo 22:1)

Kag sa mga ika-siyam nga takna si Jesus
nagsinggit [tumiya**ba**w] sa mabaskog nga tingog,
nga nagasiling [(legon), sa tukma “nagapadayon
sa paghambal ukon tiya**ba**w”], “ELI, ELI, LAMA
SABACHTHANI?” ini amo ang DIOS KO, DIOS
KO, NGAA BALA NGA GINPATUMBAYAAN MO AKO?”
(Mateo 27:46)²⁹

Sa pagpatungud sa Dios nga Amay, si Kristo naggamit sang
pagpanawag nga “Dios Ko” agud sa pagpahayag sa tuman
kasakit sang Iya pag-antos. Samtang si Jesus ginabitay didto
sa krus, sa hinali lang nga “nagsinggit” (Mateo 27:46; Marcos
15:34) ukon subong nga ang Ebreyo sa Mga Salmo 22 sa tukma
nagsiling—Siya nagsinggit.” Tungud sang tanang lawasnon
nga pagpaantos nga ginhimo sa Iya—ang pagsumbag, ang
pagpanit pinaagi sa paglatos sang latigo, ang pagbulag sang
Iya mga bukog sa Ila mga lupalutahan samtang nagabitay Siya
didto sa krus—indi sa makaisa Siya nagsinggit. Gani sang ang
Dios nga Amay nagbutang kag nagpaangkon sang tanan nga
mga sala sang kalibutan sa Iya kag ginhukman sila, si Jesu-
Kristo nagsinggit, kag nagpadayon Siya sa pagsinggit.

Si Jesu-Kristo sa pagkamatuud nagsinggit sang mga
pulong “ELOI, ELOI, LAMA SABACHTHANI . . . DIOS KO, DIOS
KO, NGAA BALA NGA GINPATUMBAYAAN MO AKO?” sa tunga

---

29. Sa sina si Jesu-Kristo nagpadayon sa pagsiyagit ginkuha sa karon sang nagahulag nga partisipiyo *legon*. Ang pagkaara sang kadugayon nagapakita sang paghulag nga nagumpisa sang nag-agi nga nagpadayon karon. Amo ang, “nga nagasiling” amo ang pulong nga nagalarawan sang Iya nagapadayon nga pagsiyagit.

sa sinang kadulum samtang ginabitay Siya sa krus didto sa Golgota (Marcos 15:33-34). Indi ang lawasnon nga sakit ukon pagpaantos ang nangin kabangdanan sang Iya pagsinggit, kondi ang Iya espirituhanon nga kamatayon, ang Iya pagkahamulang sa Dios nga Amay sang ginbaton Niya ang pagpaangkon kag paghukum sang mga sala sang bug-os nga katawhan, nga nagdala sang makalilisang nga pagsinggit sang pag-antos halin sa Iya mga bibig. Ang Iya mga pagsinggit amo ang kinataasan nga bahin sang pagkalansang sa krus, tungud kay sang si Kristo nagsinggit sang mga pulong, “ELOI, ELOI, LAMA SABACHTHANI . . . DIOS KO, DIOS KO, NGAA BALA NGA GINPATUMBAYAAN MO AKO?” Siya nagaantos sang espirituhanon nga kamatayon para sa tagsa ka sala nga nahimo na kag sang pagahimoon pa. Siya namatay sa espiritu subong halili para sa aton tanan. Siya nagbayad sang silot tungud sang mga sala ni Adan kag ni Eba, ang mga sala ni Cain kag ni Abel. Namatay Siya sa pinakamalain nga tawo nga nagkinabuhi—ginpakita sa Balaan nga Kasulatan subong si Pablo, ang relihiyosong makasasala (1 Timoteo 1:15). Namatay Siya para sa tagsa ka tampalasan kag sang nagkinabuhi sang mahigko. Walay kalainan bisan kon tumuluo ukon ditumuluo, maayo ukon malain, si Jesu-Kristo nagbayad sang bug-os para sa tagsa ka sala nga ginhimo ukon pagahimoon pa sang tagsa ka tawo.

Ang kabaskog sang Iya mga pagsinggit may walay katapusan nga mga sangputanan. Sang Siya nagsinggit, Siya—ang Kordero “nga wala sing mantsa ukon buling”—nagasangkap sang walay katapusan nga kaluwasan para sa tanan nga katawhan (1 Pedro 1:19, ginhusto nga pagbadbad). Ang mga pulong sang Iya pagsinggit kinabubut-on agud nga matuman ang tagna nga tubtub karon ang tanan pwede magbasa sini (Mga Salmo 22) kag makahibalo nga didto sa krus, si Jesu-Kristo namatay agud nga pwede kita mabuhi sa walay katapusan upod sa Iya.

Espirituhanong Kamatayon

Ang silot sa sala amo ang espirituhanon nga kamatayon, ang pagkawalay kasarang nga makaagum sang kaangtanan sa Dios. Sa pito ka mga klase sang kamatayon sa Balaan nga Kasulatan, ang espirituhanon nga kamatayon nagapabalik sa adlaw sa diin si Adan, tungud sa iya hilway nga kabubut-on, nagpili nga dimagtuman sa Dios.³⁰ Sa sina nga tion, nahamulag siya sa bisan ano nga kahigayonan sang kaangtanan sa Dios. Si Adan ginpahinumduman nga ang sangputanan sang pagkadimatinumanon amo ang espirituhanon nga kamatayon (Genesis 2:17). Sugod sadto nga tion, ang tagsa ka tawo natawo nga patay sa espiritu (Mga Taga-Efeso 2:1).

Busa, subong nga pinaagi sa isa ka tawo nagsulud ang sala [ang makasasala nga kinaiya] sa kalibutan, kag pinaagi sa sala, kag gani ang [espirituhanong] kamatayon naglaton sa tanan nga mga tawo, tungud kay ang tanan nakasala [sang si Adan nakasala]. (Mga Taga-Roma 5:12)

Kay ang bayad sang sala [espirituhanong] kamatayon. (Mga Taga-Roma 6:23a)

Ang lawasnon nga kamatayon indi amo ang silot sang sala, kondi bunga subong pruwera ukon kalig-onan sang kamatuuran nga si Adan wala sa gulpi nga namatay sa lawas sang siya wala nagtuman sa sugo sang Dios. Dugay pa siya napatay sa idad nga 930 ka tuig (Genesis 5:5). Ang lawasnon nga kamatayon amo ang bunga sang sala, ang bunga sang espirituhanon nga kamatayon. Busa, ang lawasnon nga kamatayon ni Kristo indi pwede nga mangin bayad sa sala. Ang paghalili sang

---

30. Thieme, *Dying Grace* (2004), Appendix.

espirituhanon nga kamatayon lamang ni Kristo, ang paghukum sa Iya tungud sang aton mga sala, ang makabayad sa silot sang sala. Sang si Kristo ginbitay sa krus, una gid nga napatay Siya sa espiritu, dason napatay Siya sa lawas.³¹

O Dios ko, nagatawag Ako sa kaadlawon,
 apang wala Ka nagasabat;
 Kag sa kagab-ihon, apang wala Ako nagahipos.
 Apang balaan Ka,
 O Ikaw nga ginabayaw sang mga pagdayaw
 sang Israel. (Mga Salmo 22:2-3)

Samtang si Jesus nagadala sang mga sala sang kalibutan, kag bisan nga Siya isa ka Mataas nga Pari sa walay katapusan suno sa pamaagi ukon sulundan ni Melquisedec, ang Iya mga pangamuyo wala ginsabat. Ngaa bala? “Huo balaan Ka,” Ang Amay hingpit nga pagkabalaan; Siya hingpit nga pagkamatarong kag katarungan. Busa, hingpit nga wala gid Siya sang mahimo kay Jesu-Kristo samtang nagadala Siya sang aton mga sala, samtang ginhimo Siya nga sala tungud sa aton. Nahamulag sa Dios tungud sang sala, ang katawhan ara sa idalum sang silot sang espirituhanon nga kamatayon. Si Jesu-Kristo naghalili sa aton bahin—ang bahin sang pagkahamulag—nga pwede Siya magdala sa aton sa Dios pinaagi sa pagsangkap sang kaluwasan para sa bug-os nga katawhan. Samtang ginadala Niya ang aton mga sala sa Iya lawas, ang Dios nga Amay nagsalikway sa Iya (Mateo 27:46) kag wala nagasabat sang Iya mga pagsinggit.

Apang bisan pa sina, ang mga pangamuyo sang mga katigulangan ni Kristo ginsabat.

Ang amon mga ginikanan nagsalig sa Imo

---

31. Thieme, *The Blood of Christ*, 8-10.

[pagtoo nga may kapahuwayan];
 Nagsalig sila, kag Ikaw nagluwas sa ila.
 Sa Imo nagtawag sila, kag ginluwas;
 Nagsalig sila sa Imo, kag wala mapaslawan.
 (Mga Salmo 22:4-5)

Sa gihapon may pareho kita nga sulundan sa karon nga mga adlaw: “Kag ang tanan nga mga butang nga inyo pangayoon sa pangamuyo, sa pagtoo, mabaton ninyo” (Mateo 21:22). Apang bisan ano pa ka matuud ang pag-ampo ni Jesu-Kristo sa sulud sini nga panahon, ang Iya pangamuyo indi pagasabton. Ang pangamuyo ni Jesu-Kristo para sa pagkalingkawas indi pagasabton tungud kay ang Dios nga Amay nagahukum sa Iya tungud sang aton mga sala agud pwede kita maluwas.

Apang Ako isa ka ulod, kag indi tawo,
 Ang kahuluy-an sang mga tawo, kag gintamay
 sang katawhan. (Mga Salmo 22:6)

“Ulod,” (*tola'at*), ang sobra ka talagsahon nga Ebreyo nga pulong nga nagatumod ukon nagasambit sang isa ka pinasahi nga klase sang ulod. Mga linibo sang sini nga mga ulod ang ginabutang sa dako kaayo nga kalaha kag ginapusa agud nga mapuga ang iya dugo nga ginagamit agud maghimo sang tuman ka tahum sang pula nga tina sadto anay nga panahon. Ang Pula amo ang bulok ukon kolor sang harianon, kag ang mga panapton sang mga hari ginatina sang masidlak nga pula. Sang si Jesus nagsiling, “Ako isa ka ulod,” ini nagapakita nga Siya ginpusa tungud sa aton samtang ginabitay Siya sa krus. Siya ginpusa agud nga kon magtoo kita sa Iya, magasuksok kita sang panapton sang hari. Ang panapton sang hari nagahalili sang mismong pagkamatarong sang Anak sang Dios nga sa diin ginpaangkon ukon ginbutang para sa aton kaayohan sa

tion sang kaluwasan.³²

Siya nga wala makakilala sing sala ginhimo nga *nangin* sala tungud sa aton, agud nga kita mangin pagkamatarong sang Dios sa Iya. (2 Mga Taga-Corinto 5:21)

Magakalipay ako sing dako sa GINOO,
 Ang akon kalag magamalipayon sa akon Dios;
 Kay ginpanaptan Niya ako sang panapton sang
 kaluwasan,
 Ginputos Niya ako sang kunop sang
 pagkamatarong. (Isaias 61:10a)

Didto sa krus, si Jesu-Kristo nangin “Isa ka kahuluy-an sang mga tawo, kag gintamay sang katawhan” (Mga Salmo 22:6), nagapakilala sa kamatuuran nga ang Iya nawong bug-os nga naguba (cf., Isaias 52:14). Ang Mga Salmo 22 nagapadayon sa paglarawan sang mapintas nga mga panghitabo sa krus, tuman nga nagasugilon sang pag-antos sa sakit sa sina nga tion. Basaha ang malaw-ay nga mga bansag nga ginahaboy sa Iya sang mga tawo kag sang walay kalooy nga pagtamud nga Iya ginbatas sa ila mga kamut.

Naganganga sila sang ila baba sa akon,
 Subong sang manunukob kag sang nagangurob
 nga liyon.
 Gin-ula ako kaangay sang tubig,
 Kag nagaliw-as ang tanan ko nga tul-an;
 Ang akon tagiposoon kaangay sang talo;
 Nagakatunaw ini sa sulud nakon.
 Nagakamala ang akon kusog kaangay sang bika,

---

32. Thieme, *Christian Integrity*, 56-57.

Kag ang akon dila nagatapik sa akon sulang;
 Kag gindala Mo ako sa yab-ok sang kamatayon.
 Kay ginlibutan ako sang mga ido;
 Ginkibon ako sang guban sang mga manughikot
 sang kalautan;
 Gintuhog nila ang akon mga kamut kag ang akon
 mga tiil.
 Maisip ko ang tanan ko nga mga tul-an.
 Nagatolok sila kag nagatan-aw sa akon;
 Ginbahinbahin nila sa ila ang akon panapton,
 Kag ginpapalaran nila ang akon kunup.
 (Mga Salmo 22:13-18)

ANG PAGKAWALAY KAPAREHO SANG PERSONA NI KRISTO

Si Simon nga Taga-Cirene

Kag sang nagagowa sila [ang prosisyon pakadto sa Golgota], nasugata nila ang tawo nga Taga-Cirene nga Simon ang pangalan, ginpilit nila siya sa pagpas-an sang Iya krus. (Mateo 27:32)

Si Simon nga Taga-Cirene, pareho sang madamo sang iban nga mga Hudiyo, naghandum siya sang adlaw nga makabiya sa Libya kag sang pungsod sang Cirene agud makadto sa Herusalem sa panahon sang mga pagsaulog sang pagsadyasadya ukon piyesta. Ang mga piyesta nag-umpisa sa simana santa ukon balaan nga simana sa diin nagalakip sang Paskwa, ang Piyesta sang Tinapay nga Walay Patubo kag sang Una nga mga Bunga, kag nagpadayon sa Pentecostes, ang panahon sang sobra sa singkwenta ka mga adlaw. Ang handum ni Simon nahitabo, tungud kay ara siya sa Herusalem

sa sini nga panahon, nagatindog sa karsada sang nag-abot ang prosisyon kaupod si Ginoong Jesu-Kristo nga nagapaikis-ikis sang lakat tungud sa idalum sang kabug-aton sang Iya krus. Si Jesus nagpaikis-ikis tungud kay sobra Siya nga ginpasakitan kag ginkastigo tubtub nga indi na Siya makasarang magkarga sang bug-at pasaka sa bungyod. Samtang ang Romanhon nga mga sundalo nagalakat sang tag-apat, nakita nila si Simon nga nagatindog didto, nga sa walay pagduhaduha nagsambit sang katingala sa palagwaon. Sa gilayon, ginbutong nila siya kag ginpilit siya agud magpas-an sang krus.

Kag ginpilit nila nga magbulig ang nag-agi lamang nga naghaling sa pungsod, si Simon nga Taga-Cirene (ang amay ni Alexander kag ni Rufus), agud magdala sang Iya krus. (Marcos 15:21)

Amo ini ang pinakatalagsahon nga talan-awon: ang dungganon, ang bantugan nga negosyante halin sa probinsya sang Roma sang North Africa sa gilayon nakit-an sa tunga sang prosisyon nga nagasunud sa Persona ni Jesu-Kristo samtang nagaikis-ikis Siya pasaka sa bungyod sang Golgota. Napilitan nga mahimong bahin sang mga kaupdanang prosisyon, si Simon nagpanilag sang kada gagmay nga bahin sang panghitabo didto sa krus. Gintandaan niya sang husto ang pagkatalagsahon sa sining Isa sa diin siya ang naghaling sang pagmartsa pakadto sa paglansang sa krus.

Ginpanilagan ni Simon ang Persona ni Jesu-Kristo samtang ginabitay Siya sa krus kag nag-abot sa isa ka sangputanan—nga si Jesu-Kristo amo ang Anak sang buhi nga Dios, “ang Kordero sang Dios nga nagakuha sang sala sang kalibutan” (Juan 1:29). Si Simon nakahangup nga “ang dugo ni Jesus ang Iya [ang Dios nga Amay] Anak nagatinlo sa aton sa tanan nga sala” (1 Juan 1:7), kag mismo sadto nga tion kag duug sa kinabubut-on siya nga nagtoo sa Iya. Sang siya nagbalik sa Libya, sa pungsod sang Cirene, gindala niya ang iya duha ka

mga anak nga lalaki kag ang iya asawa sa Ginoo.

Si Marcos nagpamatuud sang duha ka mga anak ni Simon sang siya nagsulat sang iya sugilanon sang paglansang sa krus pagkatapos sang trenta ka tuig. Sa sina nga panahon, ang pamilya ni Simon nangin bantugan. Ang asawa ni Simon nasambit man subong isa ka bantugan nga tumuluo (Mga Taga-Roma 16:13).

Si Simon amo ang kinaunahan sang tatlo ka mga tawo nga nasambit nga nagbaton kay Jesu-Kristo subong Manluluwas sa sina nga adlaw. Isa siya sa mga tao nga nagpanilag sang matuud sa kamatayon ni Jesu-Kristo. Wala siya sang pag-apin kag, pareho sang duha ka mga tawo, nagdangat sa sangputanan nga si Jesu-Kristo amo ang matuud nga Dios, ang talagsahon nga Persona sang kalibutan, ang Dios-tawo, kag gani, ang bugtong nga dalan pakadto sa kaluwasan.

Ang Sunudsunud nga mga Panghitabo sang Paglansang sa Krus

Ang dugang nga pruweba sang pagkatalagsahon kag pagkawalay kapareho ni Kristo makita sa mga pulong nga Iya ginhambal samtang ginabitay Siya sa krus. Agud dugang nga mahangpan ang nahilabot nga espirituhanong mga leksyon, ginakinahanglan naton marepaso ang pagsunudsunud sang mga panghitabo didto sa krus. Ini makawiwili nga talupangdon nga wala sang nasulat nahanungud sang Maayong Balita ukon Ebanghelyo bisan isa sang tanan nga mga panghitabo tungud kay ang kada isa may nagkalainlain nga ginpasulabi.

1. Ang prosisyon nga nag-abot sa Golgota (Mateo 27:33).
2. Si Jesus gintanyagan sang makapalipong nga ilimnon sang langgaw kag apdo, sa diin Iya ginbalibaran (Mateo 27:34).

3. Si Jesus ginlansang sa krus sa tunga sang mga kawatan (Lucas 23:32-33). Dason, ang Iya una nga singgit didto sa krus, “Amay, patawara sila; tungud kay wala sila nakahibalo sang ila ginahimo” (Lucas 23:34a).
4. Ang mga sundalo nagpasimpalad sang Iya panapton, subong sang naandan nga kinaugali sang Romanhon (Mateo 27:35).
5. Ang mga Hudiyo nag-umpisa sang pagtamay kag pagyamuhat sa Iya (Mateo 27:39-43).
6. Ang mga kawatan nag-umpisa sang pagbasol sa Iya, apang, ang isa sa ila nagtoo (Lucas 23:39-42).
7. Ginhambal ang ikaduha nga singgit ni Jesus, “Karon nga adlaw mangin kaupod ka Nakon sa Paraiso” (Lucas 23:43b).
8. Niyan, nakita ang pag-amuma sa Iya pamilya, ang Iya ikatatlo nga singgit amo ang, “Babayi, yari karon, ang imo anak!” Halin sina nga adlaw kag sa palaabuton, si Apostol Juan magagamama kag magasangkap para kay Maria subong iya kaugalingon nga iloy (Juan 19:26-27).
9. Sa tukma nga alas 12 sa udto, “may kadulum sa bug-os nga duta,” sa bungyod sang Golgota (Mateo 27:45).
10. Ginsundan ini sang Iya ikaapat nga singgit, “ ‘ELI, ELI , LAMA SABACHTHANI?’ ina amo ang, ‘DIOS KO, DIOS KO, NGAA BALA NGA GINPATUMBAYAAN MO AKO?’” (Mateo 27:46).
11. Ang ikalima nga singgit ni Kristo, “Ginauhaw Ako,” nangin sobra gid agud nga indi na gid kita uhawon (Juan 19:28).
12. Sa Iya ikaanim nga singgit, si Kristo nagsiling, “Hingpit na!” Ang kaluwasan ginbug-os didto sa krus kag nagpabilin nga bug-os kag malig-on sa walay

katapusan (Juan 19:30).

13. Sa kinaulahi, sa Iya ikapito nga singgit si Jesu-Kristo nagsiling, “Amay, SA IMO MGA KAMUT GINATUGYAN KO ANG AKON ESPIRITU” (Lucas 23:46).
14. Pagkatapos sini, ang Ginoo pinaagi sa Iya kaugalingon nga kabubut-on nagbuhi sang Iya espiritu (Mateo 27:50).
15. Ang lawas ni Jesu-Kristo ginkuha sa krus kag ginbutang sa lulubngan ni Jose nga Taga-Arimatea sang alas 6 sa hapon (Mateo 27:57-60).

Ang Ginsulat nga mga Pulong ni Kristo didto sa Krus

Ang tagsa ka pulong nga ginhambal sang aton Ginoo sa sulud sang Kapanahonan sang Paghiusa sang Dios kag tawo nag-abot sa isa sang tatlo ka mga ginhalinan: Ang Iya pagka-Dios, ang Iya paghiusa sang Dios kag tawo, ukon ang Iya pagkatawo. Sang Siya nagsiling nga, “Ako kag ang Amay isa” (Juan 10:30) kag “ang Anak sang Tawo may gahum kag katungud sa duta agud magpatawad sang mga sala” (Mateo 9:6), naghambal Siya halin sa Iya nga pagka-Dios lamang. Sang si Jesu-Kristo nagsiling, “kari sa Akon, tanan kamo nga ginabudlayan kag ginabug-atan, kag papahuwayon Ko kamo” (Mateo 11:28) kag “Ako amo ang dalan, kag ang kamatuuran, kag ang kinabuhi; walay nagaabot sa Amay, kondi pinaagi sa Akon” (Juan 14:6), Siya naghambal sang Iya paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka persona, ang duha ka mga kinaiya sa isa. Sa iban nga mga tion, si Jesus nagahambal halin sa Iya lamang nga pagkatawo subong didto sa krus sang Siya nagsiling, “ELI, ELI, LAMA SABACHTHANI?” nga amo ang, “DIOS KO, DIOS KO, NGAA BALA NGA GINPATUMBAYAAN MO AKO?” (Mateo 27:46) kag “ginauhaw Ako” (Juan 19:28).

Sa malip-ot lamang gin-usisa na namon ang mga pulong ni

Kristo didto sa krus sa amon nga pagtoon sang tagna sa Mga Salmo 22. Karon, aton pagaton-an sila subong nga masaysayon sila nga ginsulat sa una nga apat ka mga libro sang Bag-ong Katipan.

ANG UNANG PAMULONG

Kag sang nag-abot sila sa duug nga ginatawag Ang Bagol, [ang Golgota] didto ginlansang nila Siya sa krus, kag ang mga malauton, ang isa sa tuo kag ang isa sa wala. Apang si Jesus nagsiling, “Amay, patawara sila; kay wala sila nakahibalo sang ila ginahimo.” Lucas 23:33-34a)

Ini may dakong bunga sang si Jesus nagpangamuyo para sa ila kapatawaran sa wala pa Siya nahukman tungud sang ila mga sala. Ini nga mga tawo nagsumbag sa Iya, nagkastigo sa Iya, nagdupla sa Iya, nagbutig sa Iya, nanghikay kag nagyamuhat sa Iya, kag nagsilot sa Iya. Amo ini sila ang nagsininggit, “Ilansang Siya sa krus, ilansang Siya sa krus!” Ginpatindog nila ang Iya krus kag ginpalibutan Siya agud pakahuy-an kag kadlawan kag yamuhaton. Apang bisan pa sina ang kinaunahan nga ginhambal ni Jesus didto sa krus amo ang pangamuyo para sa Iya mga kaaway. Suno sa Lucas 3:21, ginbuksan Niya ang Iya dayag nga buluhaton sang pagpangalagad para sa katawhan pinaagi sa pangamuyo, kag karon sa Lucas 23:33-34a, gintapos Niya ang Iya buluhaton sang pagpangalagad pinaagi sa pangamuyo. Subong isa ka Harianong Mataas nga Pari, nagpangamuyo Siya para sa mga tawo nga nagkaradula. Naghan-ay Siya sang dako kaayo kag talagsahon nga halimbawa para sa aton, ang isa nga kita subong harianon nga mga pari dapat maggamit adlaw-adlaw.³³

33. Sa Panahon sang Simbahan, ang tagsa ka tumuluo (1 Pedro 2:5, 9; Bugna 1:6; 20:6) gintugyanan nga isa ka harianon nga pari nga nakatukod sa espirituhanon nga pagkabun-

Ang tagsa ka tumuluo sa panahon sang simbahan isa ka harianon nga pari kag sa sini nagahalili sang iya kaugalingon sa atubangan sang Dios (1 Pedro 2:9; Bugna 1:6). Indi pareho sa Lebitanhon nga pagkapari nga nahasuno sa lawasnon nga pagkabun-ag, paranublion, kag lawasnon nga kahingpitan, ang harianon nga pagkapari amo ang nagapadayon kag para sa tanan, suno sa espirituhanon nga pagkabun-ag (Mga Hebreo 7:24; Bugna 20:6). Tungud kay mga harianon nga mga pari kita sa walay katapusan nga nahasuno ukon uyon sa pamaagi ni Melquisedec nga nanging isa ka hari kag isa man ka pari, may ara kita katungud agud magtuad sang mga sala diritso sa Dios nga Amay agud makabalik sa pakig-upod (1 Juan 1:9) kag sigurado sa pagpangatubang sa trono sang grasya kag maghalad sang pangamuyo sa Dios (Mga Hebreo 4:16).³⁴ Subong nga mga anak sang Dios sa Panahon sang Simbahan, magporma kita sang ginharian sang harianon nga mga pari.

Karon ginbilanggo didto sa krus, si Jesus indi na makapangalagad sa mga pobre, kag sa nagakinahanglan ukon sa masakiton, sa piang, kag sa bulag. Bisan pa nga indi Siya

---

ag (Mga Hebreo 7:24) kag ara sa paghiusa kay Jesu-Kristo, ang Mataas nga Pari (1 Pedro 2:9). Ang harianon nga pari nagatindog sa iya kaugalingon sa kinabubut-on sa atubangan sang Dios sa pagtuad sang sala sa tago lamang didto sa Dios (1 Juan 1:9), sa pangamuyo (Mga Hebreo 4:16), sa pagtoon kag paggamit sang panudlo sa Bibliya (2 Pedro 3:18), kag sang pakig-ambit sa lamesa sang Ginoo (1 Mga Taga-Corinto 11:23-26). Tan-awa ang Thieme, *Christian Integrity*, 102-06.

Ang Paghiusa kay Kristo mahitabo sa tion sang kaluwasan sang ang tagsa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan pinaagi sa pagbautismo sang Balaan Espiritu ginbutang "kay Kristo" kag ginkilala kay Kristo sa lya kamatayon, paglubong, kag pagkabanhaw sa diin ginatawag man nga kahimtangan sa pagkabalaan (Mga Taga-Roma 6:8; 1 Mga Taga-Tesalonica 5:23). Ini nga paghiusa sa kinaugalingon kag sa walay katapusan kag magaluwas sa tagsa ka tumuluo sa gahum ni Satanas, sa sala kag kamatayon (Mga Taga-Roma 6:11; Mga Taga-Efeso 6:11). Sa paghiusa kay Kristo, ang tumuluo nagapakig-ambit sang tanan nga lya ni Kristo, lakip ang kinabuhì nga walay katapusan (1 Juan 5:11-12); ang pagkamatarong (2 Mga Taga-Corinto 5:21); ang pagkapinili (Mga Taga-Efeso 1:3-4); ang madangatan (Mga Taga-Efeso 1:5-6); ang pagkasinagop (Mga Taga-Galacia 3:26); ang pagkamanunubli (Mga Taga-Roma 8:16-17); ang pakapari (1 Pedro 2:5, 9); ang pagkabalaan (1 Mga Taga-Corinto 1:2); kag ang pagkaharianon (2 Timoteo 2:12). Tan-awa ang Thieme, *The Divine Outline of History*, 87-88.

34. Thieme, *Rebound and Keep Moving!*

makapanaog sa krus kag sa amo man nga tion nagasangkap sang aton kaluwasan, sa gihapon may gahum Siya sa pagpangalagad. Ini dapat mangin isa ka dako nga pagpadasig sa inyo subong isa ka tumuluo, sang nagapamalandong ka sa sini nga mga pulong, “Amay, patawara sila; kay wala sila nakahibalo sang ila ginahimo” (Lucas 23:34). Kon wala ka gid nakagowa kag ipahayag si Kristo subong handum mo tungud sang lawasnong pagkabilanggo, niyan amo ini ang kinahanglanon kaayo nga kamatuuran para sa imo. Ang isa sang pinakadako kaayo nga palaagihan sang pagpangalagad kag sang higayon nga maangkon sang bisan sin-o nga tumuluo nga amo ang pinaagi sa dalan sang pangamuyo.³⁵

Sang si Jesus nagsinggit, “Amay, patawara sila,” Siya nagpangamuyo para sa mga nawala, para sa mga tawo nga padulong sa impyerno. Ang Iya pangamuyo ginsabat sang ulihi, tungud kay kon aton ipaanggid ang Mga Binuhatan 2:36-41 kag Mga Binuhatan 3:17 sa Mga Binuhatan 4:4, aton mahangpan ang isa ka butang sang buut silingon sa sini nga pangamuyo. Sa labing diyutay walo ka libo ka mga tawo ang mga naluwas sang si Pedro nagwali kag ini amo ang indi diritso nga bunga sang pangamuyo ni Kristo didto sa krus.

Ang pangamuyo ni Kristo didto sa krus nagdala sang lain nga kinahanglanon kaayo nga kabangdanan—ang pagkabulag sang tawhanon nga tagiposoon ukon kalag: “Wala sila nakahibalo sang ila ginahimo” (Lucas 23:34). Ang mga tawo nga naglansang sa Iya sa krus mga walay kahibalo sang panudlo sa Bibliya. Wala nila nakilala ang Dios-tawo, ang Manluluwas sang kalibutan. Wala nila nahangpan nga si Jesu-Kristo amo ang Isa nga amo ang ginhukman tungud sang ila mga sala, naghali sa ila bahin, kag nagsangkap sang ila kaluwasan. Apang bisan pa sina ginklaro Niya ini sa madamo nga tion sang Siya nagsiling:

---

35. Thieme, *Prayer* (2003).

“Ako ang pagkabanhaw kag ang kinabuhi; ang nagatoo sa Akon magakinabuhi bisan kon mapatay siya. (Juan 11:25b)

“Ako amo ang kapawa sang kalibutan; ang nagasunud sa Akon indi maglakat sa kadudulman, kondi may kapawa nga nagahatag sang kinabuhi.”
(Juan 8:12b)

Wala sang pagpasaylo tungud sang ila pagkawalay kahibalo. Ang kapawa sang “mahimayaon nga maayong balita” nagsidlak sa ila (1 Timoteo 1:11). Si Jesu-Kristo sa Iya grasya “wala nagahandum para kay bisan sin-o nga mawala” (2 Pedro 3:9) kag nagpangamuyo Siya para sa ila. Apang, ang tawhanon nga “tagiposoon malimbongon labaw sa tanan nga butang, kag tama gid ka masakiton [malaut]” (Jeremias 17:9).

Kag bisan nga ang maayong balita natabonan, natabonan ini sa ila nga nagakawala, sa ila bahin nga ang dios sa sini nga kalibutan nagbulag sang ila mga pang-inoino sang dimatinoohon, agud nga indi sila makakita sang kapawa sang maayong balita sang himaya ni Kristo, nga amo ang larawan sang Dios. (2 Mga Taga-Corinto 4:3-4)

Sanglit nga ang silot sang sala amo ang espirituhanon nga kamatayon, ang kaluwasan amo ang pinakadako nga kinahanglanon sang tawo. Si Jesu-Kristo lamang ang mahimong magtubus sang katawhan halin sa tiyanggihan sang ulipon sang sala.

Apang ang Dios nagapakilala sang Iya kaugalingon nga gugma sa aton, nga sang makasasala pa kita si Kristo napatay [subong isa ka halili] tungud sa aton. (Mga Taga-Roma 5:8)

Naghalili Siya sa aton, ginhukman Siya tungud sang aton mga sala, kag karon nga mga adlaw ang Iya pangamuyo didto sa krus sa gihapon ginasabat samtang madamo ang nagapalapit kay Jesu-Kristo kag magbaton sa Iya subong Ginoo kag Manluluwas.

ANG IKADUHANG PAMULONG

Kag ang isa sang mga kriminal nga ginbitay *didto* nagapamuyayaw sa Iya, nga nagasiling, “Indi bala Ikaw ang Kristo? Luwasa ang Imo kaugalingon kag kami!” (Lucas 23:39)

Ang Mateo 27:44 nagdugang nga sa ginsuguran ang duha gid ka mga kawatan pareho nga nagtalikod kay Ginoong Jesus: “Kag ang mga kawatan nga ginlansang man sa krus kaupod Niya naghaboy sang pareho nga pagpakahuya sa Iya.” Ang duha pareho nga nagsalikway sa Iya. Ang duha pareho nga nagyamuhat kag nagtampalas batok sa Iya. Apang, isa sa mga kawatan nangin mapanilagon kag naghinulsol ukon nagbag-o sang hunahuna—may bug-os siya nga pagbaliskad sang panghunahuna, indi nahanungud sang sala, kondi nahanungud sang Persona ni Jesu-Kristo. Ang kawatan nakalilala sang pagka-Dios ni Kristo, tungud kay naggamit siya sang Griyego nga pulong (*theos*) nagakahulugan “Dios” kag nagtoo sa Iya. Ang kawatan didto sa krus ginsulat nga ikaduha nga tawo nga naluwas sa sina nga adlaw.

Apang ang isa nagsabat, kag nagsaway sa Iya nga nagsiling, “Wala ka gid bala nahadlok sa Dios [*theos*], tungud nga yara ka sa amo man nga sentensya sang silot? Kag sa aton matarong gid, tungud kay nagabaton kita sang kon ano ang nagakaigo tungud sa aton mga ginhimo; apang ini nga tawo walay nahimo nga sayup.” Kag siya

nagsiling, “Jesus dumduma ako kon magsulud Ka sa Imo ginharian!” Kag Siya nagsiling sa iya, “Sa pagkamatuud nagasiling Ako sa imo, karon nga adlaw mangin kaupod ka Nakon sa Paraiso.” (Lucas 23:40-43)

Ang kawatan nakakilala kay Jesu-Kristo subong ang hingpit nga Dios-tawo. Si Jesu-Kristo walay sala; hingpit gid nga wala Siya sang nahimo nga sayup. Ang kawatan nakahibalo nga wala gid siya sang *mahimo* para sa iya kaluwasan. Nalansang sa krus, indi makapasakup sa simbahan ukon maagihan ang seremonya sang bautiso; indi siya makatangis sa atubangan sang alampoan ukon magbayaw sang iya kamut ukon magmartsa sa pasilyo. Ang kawatan tagumatayon kag walay mahimo, apang sang nagpalapit siya kay Jesu-Kristo para sa bulig, wala siya magsayup sa pagkadto sa tama nga Persona. Ang kawatan nakakilala man nga si Jesus may palaabuton nga ginharian, bisan pa nga nakabitay siya sa krus kag tagumatayon. Si Ginoong Jesu-Kristo nagsabat sa pamulong sang pagtoo sang kawatan pinaagi sa pagsaad sa iya sang duug sa Paraiso ukon sa sabakan ni Abraham, ang duug sang tanan nga mga balaan ukon mga tumuluo sang Daan nga Katipan.³⁶

Ang duha ka mga kawatan didto sa krus amo ang larawan sang kalibutan karon nga mga adlaw. Ang isa nagtoo kay Jesu-Kristo kag naluwas sa walay katapusan; ang isa nagsalikway sa Iya kag ginsilotan sa walay katapusan.

Ang nagtoo sa Anak may kinabuhi nga walay katapusan; apang ang wala nagatuman sa Anak indi makakita sang kinabuhi kondi ang kaakig sang Dios nagapabilin sa iya. (Juan 3:36)

---

36. Thieme, *Victorious Proclamation* (2000), 19-21.

Ang kalibutan nabahinbahin sang panghunahuna sini nahanungud kay Jesu-Kristo. Amo ini ang panghunahuna nga nagapat-ud sang walay katapusan nga palaabuton sang taga ka tawo nga nagkinabuhi ukon magkinabuhi, lakip ka.

ANG IKATATLONG PAMULONG

Apang sa tupad sang krus ni Jesus nagatindog ang Iya Iloy, kag ang utod nga babayi sang Iya Iloy nga si Maria nga asawa ni Cleofas, kag si Maria Magdalena. Sang makita ni Jesus ang Iya Iloy, kag ang gintoton-an nga hinigugma Niya nga nagatindog sa lapit lamang, nagsiling Siya sa Iya Iloy, “Babayi, yara karon ang imo anak!” (Juan 19:25b-26)

Aton lamang mahanduraw ang tuman nga kasubo sa tagiposoon sang Iya Iloy, nga nagatan-aw sa iya anak sang amat-amat kag masakit kaayo nga kamatayon. Sigurado nga naghiribion siya sa sobra nga kasubo. Talupangdi nga si Jesus, nagapaabot sang pipila sang sobra ka dalagko nga mga katalagman nga magaabot sa palaabuton nga may kaangtanan sa iya bahin sa plano sang Dios, *wala gid* nagtawag sa iya nga “Iloy ukon Nanay.” Pirmi Niya ginatawag siya nga “Babayi.” Sa paghimo sini nagtinguha Siya sa paghatag sang pagtalupangud nga si Maria amo ang Iloy sang Iya pagkatawo, indi siya Iloy sang Dios.

Niyan nagsiling Siya sa gintoton-an, “Yara karon ang imo Iloy!” Kag halin sadtong tion ginbaton siya sang gintoton-an sa iya kaugalingon nga *panimalay*. (Juan 19:27)

Ari ang mga pulong sang katungdanan. Si Jesu-Kristo naghimo sang katingalahan kag talagsahon nga kasangkapan

nga nagtuman sang Kasugoan, “Tahora ang imo amay kag imo iloy” (Exodo 20:12a).³⁷ Bisan sa tion sang Iya kamatayon, sa tunga sang sobra kaayo nga pag-antos kag kasakit, naggahin Siya sang tion agud isipon kag hinumdumon ang isa nga amo ang iloy sang Iya pagkatawo kag maghimo sang kasangkapan para sa iya. Maathag nga, si Jose patay na; gani ginhan-ay ni Jesus nga si Maria yara sa idalum sang pag-amuma sang Iya gintoton-an nga si Juan nga maghimo sa iya nga bahin sang iya pamilya kag magasangkap sa iya subong sang iya kaugalingon nga iloy.

Samtang diri pa Siya sa duta, gintuman ni Jesus ang Kasugoan ni Moises sa kada bahin. Ang tagsa ka madumilion kag sigurado nga bahin sang Kasugoan nasugata kag natuman ni Ginoong Jesu-Kristo. Gintuman Niya sa hingpit ang Kasugoan. Apang, karon nga mga adlaw sa Panahon sang Simbahan, wala na kita sa idalum sang Kasugoan ni Moises, kondi sa idalum sang grasya (Mga Taga-Roma 10:4). Ang pagka-Kristohanon nag-umpisa sang kon diin nag-untat ang Kasugoan, apang wala ini nagakahulugan nga kita walay balaod.

Apang ang bunga sang Espiritu amo ang gugma, kalipay, paghidait, pagbatas, pagkalolo, pagkaayo, pagkatutum, pagkamapainubuson, pagpugong sang kaugalingon, batok sa subong nga mga butang wala sang Kasugoan. (Mga Taga-Galacia 5:22-23)

Sa hingpit nga pagtuman sang Kasugoan, si Jesus naghimo sang kasangkapan para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan

---

37. Sa pagsugod sang Iya buluhaton sa pagpangalagad, si Jesus nagsaway sa mga Fariseo nga napaslawan sa pagtuman sang Ila katungdanan sa Ila mga ginikanan pinaagi sa paggamit sang “*Corban*” pulopagowa lamang (Marcos 7:10-12). Sa pagbale wala sang Ila kadalag-an sa paghalad didto sa Dios—*Corban*, Ila ginpanghiwala ang Ila mga katungdanan sa pamilya.

agud maglambo sa kalig-on kag pinakamataas nga kahimtangan sang espirituhanong pagkahamtong. Ang mismong kinaiya ni Kristo sa Iya pagkatawo mahimong makita sa tumuluo pinaagi sa Balaan Espiritu sang Siya nagadumala sa kinabuhi sang tumuluo. Ini matuman lamang kon ang tumuluo napun-an sang Espiritu pinaagi sa paggamit sang 1 Juan 1:9.

ANG IKAAPAT NGA PAMULONG

Kag sa ikasiyam nga takna si Jesus nagsinggit sa mabaskog nga tingog, “ELOI, ELOI, LAMA SABACHTHANI?” sa diin ginbadbad nga, “DIOS KO, DIOS KO, NGA BALA NGA GINPATUMBAYAAN MO AKO?” (Marcos 15:34)

Subong nga nakita na naton, ini nga mga pulong nga makitan sa Mateo, Marcos, kag sa Mga Salmo matuud nga ginsinggit kag ginliwatliwat sang aton Ginoo sa Iya pagkatawo. Sa sini nga singgit, ginklaro ini ni Jesu-Kristo nga ang Dios nga Amay nga sa diin wala gid naguba sang Iya kaangtanan nga kinahanglan gub-on ina nga kaangtanan sa sulud sang tatlo ka oras sang si Kristo nagdala sang aton mga sala didto sa krus. Sanglit nga indi gid mahimo para sa pagka-Dios nga mapatay ukon magantos sang espirituhanon nga kamatayon, ang Dios nga Anak kinahanglan mangin tawo agud magbayad sa silot sang sala, agud maghalili sa aton bahin.

Indi ang pinakabantugan, ang labing maalwan kag mahinatagon nga tawo nga nagkinabuhi ni ang bisan sin-o nga relihiyosong manunudlo, madamo sa ila sa karon nga mga adlaw ang mga natungdan sang pagsimba sang bug-os nga kalibutan, ang takus magbayad sa silot sang sala. Wala sang isa nga takus magdala sa aton sa atubangan sang Dios. Si Jesu-Kristo lamang ang takus, tungud kay sa Iya nga pagkatawo wala gid Siya sang sala—kaugalingon, ginpaangkon, ukon unay. Si Jesu-Kristo nagpalansang sa krus subong hingpit nga tawo.

Ang walay kasal-anan nga tawo, namatay Siya sa espiritu para sa aton tanan (2 Mga Taga-Corinto 5:21).

Busa, nakahibalo kita nga sang si Jesu-Kristo nagsinggit sini nga pamulong, ini amo ang tion sa diin Siya “nagdala sang aton mga sala sa Iya lawas didto sa krus” (1 Pedro 2:24a). Amo ato ang dimasaysay nga pag-antos sang krus, ang Iya paghalili sang espirituhanong kamatayon (Mga Taga-Roma 5:8). Sang ang Dios nga Amay, subong sang Iya katarungan, nagbubu sang silot sa pagkatawo ni Jesu-Kristo, kinahanglan Niya magtalikod sa Iya. Ginbubu ang aton mga sala sa Iya hingpit nga pagkatawo nga nagpahamulag kay Jesu-Kristo sa Dios nga Amay, subong nga nahamulag kita sa Dios sa espirituhanon nga kamatayon.

ANG IKALIMANG PAMULONG

Pagkatapos sini, si Jesus, nga nakahibalo nga ang tanan nga mga butang natapos na, agud nga matuman ang Kasulatan, nagsiling, “Ginauhaw Ako.” (Juan 19:28)

Sa katumanan sang Mga Salmo 69:21, si Jesus nagsiling “Ginauhaw Ako.” Makatilingala nga hangpon kon paano ni Jesu-Kristo ginhigugma ang Balaan nga Kasulatan sang sila ara kag kon paano ang Iya kinabuhi sa Iya nga pagkatawo nakasentro sa Iya. Ang Dios nga Amay naghandum nga kuntani kita mag-angkon sang pareho nga panghunahuna nahanungud sang Balaan nga Kasulatan, nga pwede kita mag-agum sang kalipay, ang katumanan, ang pagtahod, ang paghangup, kag ang kawili nga naangkon ni Ginoong Jesu-kristo sa Balaan nga Kasulatan. Nahibaloan naton sa ikalima nga pamulong ang pagkakinahanglanon sang Pulong sang Dios, para sa tanan nga pahibalo nga ara sa aton nahanungud sa Anak sang Dios

nga makit-an sa Pulong sang Dios (1 Mga Taga-Corinto 2:16).³⁸

Ang “ginauhaw” ni Jesus amo ang tanda sang Iya pagkatawo, tungud kay ang Dios wala ginauhaw. Sa ibabaw sang krus kutub sadto nga panahon, nagbalibad Siya nga mag-inum sang bisan ano. Ginsalikway Niya ang alak nga gintanyag sang Romanhon nga mga sundalo sa umpisa pa lang sang paglansang sa krus (Mateo 27:34), tungud kay kinahanglan Niya magpabilin nga sarang makahunahuna sang maathag sa bug-os nga panahon nga Siya nagadala sang pag-angkon kag paghukum sang aton mga sala. Apang bisan pa sina, ang pag-antos, ang kasakit sang paglansang sa krus nagpadugang sang husto sang Iya kauhaw (Mga Salmo 22:15). Karon nga natapos na Niya ang Iya misyon, si Jesus pwede na mag-inum.

“Ginhaw Ako” nagapunting sa aton pagtalupangud sa pagkakinahanglanon sang pagkatawo ni Kristo, tungud kay ang kinaiya sang Dios indi pwede mag-antos sa silot sang sala. Si Jesu-Kristo kinahanglan mahimong tawo agud nga mangin takus subong isa ka pari. Subong nga may kinaiya sang Dios, indi Siya pwede sa pagkapari. Subong tawo, Siya ang Harianong Mataas nga Pari sa walay katapusan.

Ang singgit nga, “Ginhaw Ako,” isa man ka pahinumdom nga si Kristo ang nagaisahanon nga manugpatunga (1 Timoteo 2:5). Kon sin-o man ang manugpatunga sa tunga sang Dios kag tawo dapat patas sa duha ka mga bahin sa pagpatunga. Subong ang Dios-tawo, si Jesu-Kristo katupong sang Amay kag sang katawhan. Busa, nakabig Niya pareho ang Amay kag ang katawhan.³⁹

Ang pagkatawo ni Jesu-Kristo nagpamatuud sa kamatuuran nga ang Dios nga Amay nagatipig sang Iya Pulong. Ang Dios nga Amay nagsaad sang walay dulonan kay David nga may ara siya Anak nga magadumala sa walay katapusan. Sang ang Dios nga Anak nagdala sang Iya kaugalingon sang matuud nga

---

38. Thieme, *Canonicity* (1973).

39. Tan-awa ang pahina 82.

pagkatawo sa harianon nga kaliwatan ni David subong ang Anak ni David, Siya ang katumanan sang saad sang Amay, kag si Jesu-Kristo magabalik agud tumanon ina nga saad sing bug-os. Ang Iya pagkatawo isa ka pasalig nga kita may Manluluwas, ang Harianong Mataas nga Pari, ang Manugpatunga, kag Hari—ang Hari sang mga hari kag Ginoo sang mga ginoo nga magabalik sa sini nga kalibutan kag magdumala sa walay katapusan!

ANG IKA-ANUM NGA PAMULONG

Sang si Jesus niyan nakabaton sang langgaw, Siya nagsiling, “Hingpit na [*telelestai*]!” Kag ginduko Niya ang Iya ulo, kag gintugyan [gintugyan sang kinabubut-on] ang Iya espiritu. (Juan 19:30)

Sang si Ginoong Jesu-Kristo naghambal sang mga pulong “Hingpit na,” Iya ginpalig-on ang kamatuuran nga ang kaluwasan ginbug-os na. Sa hingpit nga kapanahonan sang *telelestai* nagakahulugan nga “natapos sang nag-agi nga may mga bunga nga magapadayon sa walay katapusan.” Wala gid sing pwede nga makuha ukon maiban sa kaluwasan, kag labaw sa tanan, wala gid sang pwede idugang sini. Ang kaluwasan amo ang bug-os nga bahin sang grasya. Wala gid sing bisan isa nga makaagum ukon takus sa sini nga kaluwasan. Wala sing sakup sang katawhan ang makaagum ukon takus sang isa ka butang nga subong ka talagsahon kag katingalahan kag subong ka bililhon sang “dugo ni Kristo” (1 Pedro 1:19). “Ang dugo ni Kristo” amo ang isa ka pulong sang paanggid, isa ka paanggid para sa Iya paghalili sang espirituhanon nga kamatayon sa diin magatinlo sang tanan nga sala (Mga Taga-Efeso 2:13).⁴⁰ Subong bunga, sang si Jesus nagsiling, “Hingpit

40. Sang ang Bag-o nga Katipan naghambal sang dugo ni Kristo nga may kaangtanang sa paghalad ni Kristo, wala ini nagatudlo sa matuud nga dugo ni Kristo kondi sa paanggid nga

na,” ginklaro Niya nga ang pagdugang sang bisan ano nga butang sa natapos na nga buhat sang kaluwasan isa ka bug-os nga pagtampalas. Ang kaluwasan amo ang “regalo sang Dios; indi bunga sang mga buhat, nga wala sing bisan isa nga magpabugal” (Mga Taga-Efeso 2:8b-9).

Ang Balaan nga Kasulatan klaro, “Ang nagatoo sa Anak may kinabuhi nga walay katapusan” (Juan 3:36a). Ang magtoo ukon ang pagtoo amo ang pagkawala gid sang buhat, ang pagka-indi mabakal ukon pagkawalay bili. Ang pagtoo amo ang pagsalig sing bug-os sa isa ka tawo para sa kaluwasan. Wala sang kapuslanan ang tawhanong maayong mga hilikuton subong sang magtoo kag maghinulsol; magtoo kag magtuad; magtoo kag magpasakup sa simbahan; magtoo kag magmartsa sa pasilyo; magtoo kag magpabautismo; magtoo kag magbuhat . . . magbuhat . . . magbuhat.⁴¹ Wala sa sini nga mga butang ang maghimo sang imo kaluwasan nga matuud, tungud kay si Jesu-

---

dugo sa diin nagapakilala sang lya pagluwas nga binuhatan sa pagpanubus, pagpasag-uli sang buut, pagpalukmay, katarungan. Ini nga buhat sang kaluwasan ginbug-os sa wala pa Siya nagginhawa sang lya pinakaulihi nga ginhawa (Juan 19:30). Dugang pa, Si Jesu-Kristo wala namatay sa pagkahubas sang dugo didto sa krus subong sang pagpahayag sang pagbilog sang dugo ukon swero nga naggowa sa lya lawas sang Siya ginbuno sang bangkaw sang Roma (Juan 19:34). Ang pamulong nga “dugo ni Kristo” gani nagapunting sa lya pagpamayad nga kamatayon sa diin ginbaton Niya ang paghukum sa sala kag nagkuha sang silot sang sala. Bisang wala pa ang lya una nga pagkari, ang dugo naghulagway sang buhat sang Manluluwas.

Sa Daan nga Katipan, ang madalag-on nga paghalad ni Kristo didto sa krus ginpahayag pinaagi sa mga paghalad sang sapat nga gingamit sa Lebitanhon nga mga paghalad, lakip atong mga sa Paskwa. Apang, samtang ang matuud nga dugo sang sapat ginbubu sa altar nga nagbunga sang kamatayon sang sapat, wala sang tukma nga paanggid sa tunga sang dugo sang mga sapat kag sang dugo ni Kristo tungud kay si Kristo wala namatay sa pagkahubas sang dugo. Sa baylo, ang paghalad sang sapat amo ang paghalili nga paanggid sa diin ang matuud nga dugo kag kamatayon sang sapat nga nagahulagway sang maanggiron nga dugo kag paghalili sang espirituhanon nga kamatayon ni Kristo didto sa krus. Tan-awa ang Thieme, *The Blood of Christ*. 2-3, 12-21.

41. Ang tawhanong kaayo amo ang bisan anong matinabangon nga binuhatan nga ginhimo sang ditumuluo ukon sang tumuluo nga ara sa idalum sa pagdumala sang makasasala nga kinaiya kag sang kalibutanon nga pamaagi ni Satanas. Ang tawhanon nga kaayo kag ang malain amo ang mga kinaiya sining duha sang espirituhanon nga kamatayon ukon sang pagkaunudhon. Ang tawhanon nga kaayo amo ang naandan nga pamaagi sang buhat ni Satanas kag sang malain amo ang iya pamaagi sang pagkinabuhi. Tan-awa ang Thieme, *The Integrity of God*, 63-64.

Kristo nagsiling, “Hingpit na!” Mapangahas ka nga magdugang sang iban nga butang!

Si Jesu-Kristo nagsulbar sang palaligban sang sala sa walay katapusan. Ang sala indi na hilisgutan sa katawhan. Si Jesu-Kristo gin hukman tungud sang aton mga sala. Iya gindala ang tagsa ka sala nga nahimo na kag pagahimoon pa. Indi kita makasiling sa isa ka tawo, “kinahanglan magbiya ka na ukon indi ka na magpakasala agud maluwas.” Sanglit nga ang sala indi na hilisgutan, ano bala ang hilisgutan? Ang hilisgutan amo ang, Ano bala ang hunahuna mo nahanungud kay Kristo? Batonon mo bala Siya subong imo Ginoo kag Manluluwas? Magtoo ka bala sa Iya?

Sa tion sang Pinakaulihi nga Paghukum, sa Paghukum sa Dakong Puting Trono, wala sing bisan isa nga hukman tungud sang iya mga sala (Bugna 20:12-13)⁴² Sanglit nga ang palaligban sang sala nasulbar na sa makaisa lamang, ang mga sala indi na mahimong hukman liwat. Busa, ang Balaan nga Kasulatan nagatudlo sang klaro nga ang tanan nga magatindog sa dakong puti nga trono magahimo sini tungud kay nagsalikway sila kay Kristo. Nagtindog sila sa ila kaugalingon nga kaayo kag katakus, kag pagahukman sila suno sa ila mga binuhatan, indi suno sa ila mga sala.

Ang mga ditumuluo may ara duha ka mga alatubangon—ang isa amo ang mapatay sa lawas kag ang isa pa gid magatindog sa atubangan sang dakong puti nga trono kag pagahukman.

Kag sa bagay nga gintangdo sa mga tawo nga mapatay sa makaisa, kag pagkatapos sini *magaabot* ang paghukum. (Mga Hebreo 9:27)

Ang ditumuluo hukman pinaagi sa iya mga binuhatan sa diin iya ini ginpili nga palabihon kay sa ginbuhat ni Kristo didto sa krus.

---

42. Thieme, *Slave Market of Sin* (1994), 21-26.

Didto sa Pinakaulihi nga Paghukum, ang Dios magapahayag nga wala sing presyo sang tawhanon nga binuhatan ang makatumbas sa hingpit nga pagkamatarong ni Kristo, ang pagkamatarong nga dapat maangkon sang tawo agud nga makaagum sang kaangtanan sa Iya sa walay katapusan. Ang solo nga pamaagi sang pag-angkon sina nga pagkamatarong amo ang kaugalingon nga pagtoo kay Jesu-Kristo, ang Isa nga amo ang naghambal sang katingalahan nga mga pulong sang grasya—“Hingpit na!”

ANG IKAPITO KAG PINAKAULIHI NGA PAMULONG

Kag si Jesus, nagsinggit sa mabaskog nga tingog, nga nagasiling, “Amay, SA IMO MGA KAMUT GINATUGYAN KO ANG AKON ESPIRITU.” Kag sang nakasiling sini, nahunus ang Iya ginhawa. (Lucas 23:46)

Sang si Ginoong Jesu-Kristo namatay didto sa krus, ini kinabubuton.

“Ako naghatag sang Akon kinabuhi agud nga mabawi Ko ini. Walay magakuha sini sa Akon, kondi ginahatag Ko ini sing kinaugalingon. Ako may gahum sa paghatag sini, kag Ako may gahum sa pagbawi sini.” (Juan 10:17b-18a)

Si Jesu-Kristo namatay sang makaduha didto sa krus. Una, nag-antos Siya sa paghalili sang espirituhanon nga kamatayon agud magbayad sang mga sala sang bug-os nga kalibutan. Si Jesu-Kristo naghatag sang Iya kaugalingon subong “ang Kordero sang Dios nga nagakuha sang sala sang kalibutan” (Juan 1:29). Dason, namatay Siya sa lawas. Ang pagkamatay ni Kristo sa lawas nagapakita nga ang Iya buhat natapos na

kag nag-andam sang dalan para sa Iya pagkabanhaw.⁴³ Sa lawasnon nga kamatayon ni Jesu-Kristo ang Iya Espiritu nagkadto sa atubangan sang Amay, ang Iya kalag nagkadto sa lawak sang Hades nga ginatawag nga Paraiso; kag ang Iya lawas ginbutang sa lulubngan agud maghulat para sinang mahimayaon nga tion pagkatapos sang tatlo ka adlaw sang ang Iya lawas magaupod sa Iya kalag kag espiritu kag magabangon Siya halin sa pagkamatay—sa tinuud kag sa lawas.

Ang iya ikapito nga pagsinggit amo ang nangin umpisa sang katapusan, kag bisan pa sina, ang katapusan amo ang bag-o nga pag-umpisa. Si Jesu-Kristo magabangon halin sa lulubngan sa nabanhaw nga lawas, maglakat sa tunga sang mga tawo sa manubo nga panahon, dason magkayab sa atubangan sang Amay agud magpungko sa Iya tuo subong aton halangdong Mataas nga Pari kag magapatunga para sa aton sa walay katapusan (Mga Hebreo 1:3b; 7:25).

Talupangda ang pagbag-o sa nag-agi nga pamulong, “Dios Ko,” padulong sa “Amay.” Sa pagpatumud sa Iya kaugalingon padulong sa Amay, klaro nga ang trabaho ni Kristo nabug-os ukon hingpit na kag andam na Siya sa pagtugyan sang Iya Espiritu. Si Jesu-Kristo wala na nagabayad sang silot sang sala sa diin nagpalutaw kag nagpaklaro sang pamulong “Dios Ko.” Yari karon ang Amay nalukmay ukon napahamuut sang paghalili nga espirituhanong kamatayon sang Iya Anak (Mga Taga-Roma 3:25). Pinaagi sa Iya paghalili sang espirituhanon nga kamatayon, si Jesus nagtuman sang paanggid nga mga halad sang dugo sa Daan nga Katipan. Ang sapat nga mapatay sa paghubas sang dugo didto sa altar nagahulagway kay Kristo nga nagadala sang aton mga sala didto sa krus.⁴⁴ Ang Iya paghalili sang espirituhanong kamatayon amo ang pagkamatuud sa diin ginpahayag sa mahulagwayon nga mga paghalad sang Daan nga Katipan. Ang Mga Taga-Efeso 1:7,

---

43. Thieme, *The Blood of Christ*, 8-10.

44. *Ibid.*, 11-21.

Mga Hebreo 9:22, 1 Pedro 1:18-19, kag Bugna 1:5b ang tanan natuman sang si Kristo ginhukman tungud sang aton mga sala.

Si Jesu-Kristo nagsangkap sing bug-os para sa inyo hingpit nga kaluwasan. Bug-os Niya nga gintapos ini. Makasalig kamo sa karon nga mga adlaw nga ang tagsa ka sala sang nag-agi, sa karon, kag sa palaabuton ginpaangkon kay Kristo kag ginhukman sa sulud sang tatlo ka oras didto sa krus sang Abril, A.D. 30. Sang gindala Niya ang silot sang inyo mga sala, Iya ginsulbar ang palaligban sang sala sa makaisa lamang. Ang Dios nalukmay sang si Jesu-Kristo nagdala sang inyo mga sala. Ang pagtoo nga kinahanglan pa kamo maghimo sang isa ka butang nahanungud sang inyo mga sala—nga magbiya na sa ila, magbatyag sang kasubo tungud sa ila, hinulsulan sila, isalikway sila—amo ang paglibak sa pagkamadalag-on sang pagpamayad didto sa krus. Ini indi ang inyo panghunahuna sa sala nga makaluwas sa inyo; ini amo ang inyo panghunahuna sa ginhimo ni Kristo didto sa krus nga nagaluwas. Dapat ang hatagan sang bili amo ang kamatuuran nga “samtang makasasala pa kita si Kristo napatay [sa espiritu] tungud [subong halili tungud] sa aton” (Mga Taga-Roma 5:8b).

Kasami, Ang Mga Taga-Roma nagabilin sang lawas nga ginlansang sa krus tubtub nga ang unud madunot. Apang suno sa Kasugoan ni Moises, ang isa ka lawas indi pwede nga mabilin sa krus sa adlaw sang Inugpahuway (Marcos 15:42; Lucas 23:54). Ang pagbilin kay Jesu-Kristo nga nakabitay didto sa krus sa bilog nga gab-i magpahigko ini sa Duta (Deuteronomio 21:23; cf., Mga Taga-Galacia 3:13), gani ang relihiyosong mga Hudiyo nagkinahanglan nga ang mga lawas makuha sa mga krus sa wala pa ang pagsalop sang adlaw kag sang pagsugod sang pagkaon sa Paskwa kag sang Piyesta ukon Pagsaulog sang Pagpahuway nahanungud sang Tinapay nga walay Patubo. Subong sangputanan, si Pilato nagsugo nga ang mga tiil sang ara didto sa krus pagadugmukon (Juan 19:31).

Ang “pagdugmok sang tiil,” halin sa Latin *crurifragium*, nga isa ka Romanhong batid nga pamaagi sang pagpadali

sang kamatayon sang mga nalansang sa krus. Ini ginhimo sa pagdugmok sing bukog sang tiil pinaagi sa mabug-at nga maso.

Gani nag-abot ang mga sundalo, kag gindugmok ang mga tiil sang nahauna nga tawo, kag sang isa pa ka tawo nga ginlansang dungan sa lya. (Juan 19:32)

Agud nga mahimong ipanaog ang mga lawas sa pagsalop sang adlaw, una ang mga Romanhon nga mga sundalo nagkadto sa duha ka mga kawatan sa kada kiliran ni Jesus kag ginbalbag ang ila mga tiil tubtub nga ang mga bukog nagkaradugmok.

Apang sang pag-abot nila kay Jesus, sang nakita nila nga patay na Siya, wala na nila gindugmok ang lya mga tiil. (Juan 19:33)

Ining kinatapusan nga pagpamatuud sang lawasnon nga kamatayon ni Jesus nagaliwatliwat sang labing dako nga pagkakinahanglanon kag sang pagkasigurado ukon pagkadili magsayup nga Pulong sang Dios. Ang kamatuuran nga ang mga sundalo wala nagdugmok sang lya mga tiil nagtuman sang piho kag matuud nga mga saad sang mga Balaan nga Kasulatan sang Daan nga Katipan (Mga Salmo 34:20; cf., Juan 19:36). Sa malapit kinse ka mga siglo, ang mga Hudiyos sa pagkamatinumanon sa Kasugoan mahinalongon nga nag-andam sang kordero sang Paskwa sa pamaagi nga subong indi gid madugmok ang bisan isa lang sang mga bukog sini (Exodo 12:46; Numeros 9:12). Sa kada tion nga maghimo sila sini nga tulumanon, sa matuud sila nga nagsiling, “Ang Dios nagatipig sang lya Pulong. Wala gid Siya mapaslawan!” Ang bunga sang Paglansang sa Krus nagpahayag sang hingpit nga kamatuuran sang Dios. Bisan pa sang ginaangkon nga pagkamaluibon sang pagkapanulay sang relihiyosong mga Hudiyos, bisan pa sang mga sugo ni Pilato, bisan pa sang bug-os nga sundalo

sang Roma, wala sang bisan isa ka bukog sang matuud nga Paskwa, si Jesu-Kristo, ang nadugmok. Ang Dios nagatipig sang Iya Pulong sa tagasa ka pamaagi kag sa tanan nga mga kaliwatan.

Sang kahaponon na, nag-abot ang isa ka tawo nga manggaranon nga Taga-Arimatea, nga ginhingalanan si Jose, nga gintoton-an man ni Jesus. Ini nga tawo nagkadto kay Pilato kag ginpangayo ang bangkay ni Jesus. Niyang si Pilato nagsugo nga ihatag *ini sa iya*. Kag ginkuha ni Jose ang bangkay kag ginsamburan sing matinlo nga panapton nga lino, kag ginbutang ini sa iya kaugalingong bag-o nga lulubngan, nga ginguab sa bato; kag ginpaligid niya ang isa ka dako nga bato pasara sa ganhaan sang lulubngan kag nagtaliwan. (Mateo 27:57-60)

ANG GILAYON NGA MGA SANGPUTANAN SANG KRUS

Ang Unang Milagro

Kag yari karon, ang kumbung ukon kurtina sang templo napihak sa duha halin sa ibabaw kutub sa idalum. (Mateo 27:51a)

Sa gilayon nga nagsunud sa kamatayon ni Kristo, amo ang madamo nga mga milagro ang nahitabo. Ang kumbung ukon kurtina sang Templo nga ginbitay sa tunga sang Balaan nga Duug kag sang Balaan sang mga Balaan nga isa ka tinipigan sang maayo nga hinabol nga panapton sang kapitoan kag duha ka ginrara nga mga lanot, sa byente ka mga hilo sa kada isa

(Exodo 26:33).⁴⁵ Ang kumbung sadto saysenta ka pye ang laba kag trenta ka pye ang lapad kag indi gid ini pwede nga magisi sang mga kamut sang tawo ukon sang tawhanon nga mga kamut sa kon bisan diin sini halin sa ibabaw padalum ukon halin sa idalum paibabaw. Apang sang tion nga gintugyan ni Kristo ang Iya espiritu, ang Dios mismo sa Iya kaugalingon nagpihak sang kumbung sang Templo agud ipakita nga ang balabag sa tunga sang tawo kag sang Dios ginkuha na pinaagi sa ginbuhat ni Kristo didto sa krus.⁴⁶ Nahibaloan naton sa pagtoon sang Kayangkayang ukon Simbahan, subong man sa Libro sang Mga Hebreo, nga ang kumbung nagahalili sang lawas ni Kristo, ang Iya pagkatawo.⁴⁷

Busa sugod sadto, mga kauuturan, may pagsalig na kita sa pagsulud sa balaan nga duug pinaagi sa dugo ni Jesus, pinaagi sa bag-o kag buhi nga dalan sa diin Iya ginbuksan sa aton pinaagi sa kumbung, nga amo ang, Iya unud. (Mga Hebreo 10:19-20)

Ang pagkagisi sang kumbung nagahalili sa duha ka mga kamatayon, ang espirituhanon kag lawasnon, ni Ginoong Jesu-Kristo sa diin nga nagahimo sa imo kag sa tanan nga mga tumuluo nga pwede makaagum sang kaangtanan sa Dios samtang diri pa sa duta kag amo man sa bug-os nga walay katapusan.⁴⁸ Amo ina kon ngaa si Jesus nagsiling, “Ako amo ang dalan, kag ang kamatuuran, kag ang kinabuhi, wala sang magaabot sa Amay, kondi pinaagi sa Akon” (Juan 14:6).

---

45. Michael L. Rodkinson, trans., “Tract Shekalim,” *The Babylonian Talmud* (Boston: The Talmud Society, 1918), 34 (e).

46. Thieme, *The Barrier*.

47. Thieme, *Levitical Offerings* (1973), 72-73.

48. Thieme, *The Blood of Christ*, 20-21.

Ang Ikaduhang Milagro

Kag ang duta [Palestine] nagtay-og, kag napihak ang mga igang. (Mateo 27:51b)

“Ang duta” nagapunting sa Palestine. Ang Griyego nga pulong para sa duta, (*ge*), amo ang gingamit para sa Ebreyo nga pulong duta, (*erets*). Amo kadako ang linog nga sa matuud ang mga igang napihak sa duha.

Ang Ikatatlong Milagro

Kag ang mga lulubngan nabuksan, kag madamo nga mga lawas sang mga balaan nga nagturulog ang nabanhaw; kag sang naggowa sa mga lulubngan pagkatapos sang Iya pagkabanhaw nagsulud sila sa balaan nga banwa kag nagpakita sa madamo. (Mateo 27:52-53)

Nakahibalo kita nga amo ini ang pagbalik sang panimuut ukon kinabuhi imbis nga pagkabanhaw sanglit nga sa pagkabanhaw indi na kinahanglan nga abrihan ang mga lulubngan. Ang pagkabalik sang kinabuhi sang pipila ka mga tumuluo sang Daan nga Katipan nahitabo pagkatapos sang pagkabanhaw ni Kristo, apang amo ang nangin sangputanan sang krus. Subong nga si Lazaro nabuhi liwat, ini nga mga tumuluo mabuhi liwat agud maghimo sang katungdanan subong mga saksi para kay Ginoong Jesu-Kristo sa pareho nga pamaagi subong sang pagahimoon sang duha ka mga saksi sa kapanahonan sang Dakong Kasakit (Bugna 11:3-12). Pagkatapos mabug-os ang ila buluhaton sang pagpangalagad sa pagpanaksi, sa kadugayan napatay sila kag ang ila mga lawas nagbalik sa lulubngan samtang ang ila mga kalag kag mga espiritu nagkadto sa atubangan sang Ginoo.

Ang Kaluwasan sang Kapitan

Karon ang kapitan, kag ang mga kaupod niya nga nagbantay kay Jesus, sang nakita nila ang linog kag ang mga butang nga nahitabo, nahadlok kaayo kag nagsiling, “Matuud gid nga ini Anak sang Dios!” (Mateo 27:54)

Ang kapitan isa ka sundalo, opisyal sa kasundalohan sang Roma. Ang mga opisyales ginhanas sa pagpanilag, sa makatarunganon nga paghunahuna, kag sa paghunahuna sang makatarunganon sa idalum sang mga kabalaka. Ini makawiwili talupangdon kon pila ka tawon ginsulat sa Bibliya ang isa ka militar ukon sundalo nga tawo nga nagbaton kay Kristo. Halimbawa, sa Mateo 8:13: “Kag si Jesus nagsiling sa kapitan, ‘lakat ka, tugoti ini nga mahitabo sa imo subong nga ikaw nagtoo.’ Kag ang sulogoon naayo sa sina *gid* nga oras.” Sa Libro sang Mga Binuhatan, ang Romanhon nga kapitan amo ang una nga Hentil nga may simbahan sa iya balay (Mga Binuhatan 10:22).

Ang relihiyosong pundok sa palibot sang krus wala sang ginhimo sa Anak sang Dios, apang ining kapitan, nga amo ang magmamando sang tanan nga kasundalohan didto sa bungyod, nagpahuya sang relihiyoso nga pundok. Napanilagan niya nga ini indi yano lamang nga paglansang sa krus. Ang pinuno nga mga pari, mga escriba, kag mga Fariseo nagyamuhat, apang ari ang isa ka tawo nga nagpanilag sa pagkatalagsahon ni Kristo kag nagbaton sa Iya subong Manluluwas.

Ang kapitan amo ang ikatatlo nga tawo nga ginsambit nga naluwas sa bungyod sang Golgota sa sina nga adlaw. Isa lamang ka relihiyoso nga tawo, kag ang relihiyon pat-ud nga ginpahayag, nga nagbaton kay Kristo—si Simon nga Taga-Cirene. Samtang may madamo sang malaut nga mga tawo didto, mga tawo nga nagkasadya sa pagtan-aw sang pagpaantos, isa ka malaut nga tawo lamang ang nasulat nga

nagbaton sa Ginoo sina nga adlaw—ang kapitan.

ANG MGA KAHIMAYAAN SANG PERSONA NI KRISTO

Wala gid sa Balaan nga Kasulatan ang pagkatalagsahon sang Persona ni Kristo nga maathag subong sa una nga kapitulo sang Libro sang Mga Hebreo. Ang pagkalabaw sang Anak sang Dios kag sang pito ka mga kahimayaan sang Iya Persona ginpahayag sa sini nga dalanon: manunubli sang tanan nga mga butang; ang manugplano sang kapanahonan; ang kinaiya sang Dios; ang manugpahayag sang Dios; ang manugsakdag sang kalibutan; kag ang Iya nahimaya nga pagkatawo. Ang manugsulat sang Libro sang Mga Hebreo matinguhaon nga nagpili sa pagpabilin nga indi magpakilala agud nga makita naton nga “wala sang bisan isa, luwas kay Jesus ang Iya kaugalingon lamang” (Mateo 17:8). Ang manugsulat ginkilala nga si Jesu-Kristo sa tanan sang Iya talagsahon nga kaanyag, kaupod ang madamo sang madalum nga mga kamatuuran nga may kaangtanan sa Iya Persona.

Ang Sulat nag-umpisa sa pinakamataas kag pinakadako nga hilisgutan sa kalibutan—Dios—ang Dios; sa tukma ang solo nga Dios. Ang Dios isa sa kinaiya kag tatlo ka mga persona. Ang kinaiya sang Dios, ang kinahanglanon kaayo nga pagkaara ukon bahin sang Iya persona, ang labaw nga kamandoan, pagkamatarong, katarungan, gugma, kinabuhi nga walay katapusan, makagagahum sa tanan, pagkahibalo sang tanan, pagkaara bisan diin, pagkawalay pagbaylo, kag kamatuuran.⁴⁹ Sa personalidad Siya amo ang Dios nga Amay, Dios nga Anak, kag Dios Balaan Espiritu, ang tagsa nga pagkaara isa ka nahamulag kag lain nga Persona apang bisan

---

49. Thieme, *The Trinity*, 5-16.

pa sina nagaangkon sang pareho nga mga hiyas ukon mga kinaiya sang Dios.

Ang Dios, naghambal sadtong dugay na nga panahon sa mga ginikanan pinaagi sa mga manalagna sa madamo nga mga bahin [sang Balaan nga Kasulatan] kag sa madamo nga mga pamaagi [nagkalainlain nga mga pamaagi]. (Mga Hebreo 1:1)

Ang Dios nga Amay amo ang manughimo sang plano sang Dios nahanungud sa grasya para sa katawhan. Sadtong pagsugod sang panahon sang balaod sa Daan nga Katipan, “sang madugay na nga panahon,” ang Dios naghambal sa mga ginikanan—sa mga Hudiyo sang Daan nga Katipan—pinaagi sa mga manalagna. Ang Dios nagpahayag sang Iya kaugalingon kag sang Iya plano sa madamo nga nagkalainlain pamaagi: mga damgo kag mga palanan-awon, ang diritso nga mga pahibalo, sigurado kag indi malikawan nga mga sahi sang mga tulumanon, mga pagdulot sang mga halad, ang mga Balaan nga mga Adlaw, nagkalainlain nga sahi ukon kaanggid subong sang Kayangkayang ukon Simbahan, kag sang nasulat nga Pulong.⁵⁰ Ang tanan nga mga manunulat sang Daan nga Katipan, halin kay Moises kag Malaquias, ara sang bisan diin sini sang katungdanan ukon dulot sang pagpanagna.

Apang, sugod sang pagkabug-os sang Balaan nga Kasulatan nga kon bulubantaon A. D. 96 sa kamatayon ni Apostol Juan didto sa pasilyo sang Patmos, ang Dios naghambal sa isa ka tawo sa isa lamang ka pamaagi—pinaagi sa Anak, ang Persona ni Jesu-Kristo subong ginpahayag sa Pulong sang Dios, ang “hunahuna ni Kristo” (1 Mga Taga-Corinto 2:16).

---

50. Ang “sahi” amo ang paghulagway sang Daan nga Katipan sa diin, samtang may isa ka duug ukon katuyoan sa bibliyanhon nga kasaysayan, ginpaigo ini sa paglarawan sang panudlo sa Bag-ong Katipan.

Sa sining ulihi nga mga adlaw [ang Bag-ong Katipan sang Balaan nga Kasulatan] naghambal sa aton pinaagi sa *Iya* Anak. (Mga Hebreo 1:2a)

Sa Daan nga Katipan, ang mga pagpadayag ginbulag, ang kada bahin sang pagpahayag sang kamatuuran. Ang kada kaliwatan sang Daan nga Katipan nagakinahanglan sang bag-o nga tingog. Karon, sa Panahon sang Simbahan, ginpadayag pinaagi kay Kristo. Ang Daan nga Katipan nagahisgot sang pagpadayag sang landong, apang ang landong sang Una nga Pagkari ginkuha pinaagi sa pag-abot sang matuud, ang nagpakatawo nga si Jesu-Kristo. Samtang ang pagpadayag sang duka ka mga katipan lain ukon wala nagkapareho sang mga pamaagi, ang ginhalinan pareho lang—ang Dios. Ang tanan nga mga pagpadayag nagapunting kay Ginoong Jesu-Kristo.

*Ang Unang Himaya:
Manunubli sang Tanan nga mga Butang*

Nga amo [si Jesu-Kristo] ang ginhimo [*tithemi*] Niya [Dios nga Amay] nga manunubli sang tanan nga mga butang. (Mga Hebreo 1:2b)

Ang unang himaya ni Kristo sa pagkamatuud nagbalik sa nag-agi nga walay ginsuguran nga panahon, tungud kay sa Griyego, ang isa ka sahi sang panahon sang berbo sang *tithemi* nga nagapahayag sang nabug-os nga paghulag sang nag-agi nga panahon nga nagapaabot sa paghulag sang pagkahimo sang kabug-osan sini; si Kristo ginpili sa makaisa lamang. Ini amo ang bahin sang mando sang Dios nga makit-an sa Mga

Salmo 2:7-8.⁵¹ Sa nag-agi nga panahon, sadtong dugay na sang wala pa gintuga ang tawo ukon mga anghel, ang Dios nga Amay nagpili kay Jesu-Kristo nga manunubli sang tanan nga mga butang. Busa, si Jesu-Kristo amo ang manunubli sang tanan nga gintuga nga mga ginharian lakip ang mga balaan ukon tumuluo sang Daan nga Katipan, mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan, mga balaan sang panahon sang Dakong Kasakit, kag mga tumuluo sa panahon sang Isa ka Libo ka Tuig nga pagdumala ni Kristo.

Ang pagkamanunubli nagaabot pinaagi sa pagkaanak. Sa kasami nga paghambal, indi ka mangin manunubli luwas kon ikaw sa bisan diin sini sa duha ang sinagup ukon ang matuud nga anak sang isa ka tawo. Ang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan mga anak sang Dios pinaagi sa sining duha sa pagkasinagup (Mga Taga-Galacia 4:5) kag sang pagkatawo liwat sang kalag.

Kay kamo tanan mga anak sang Dios pinaagi sa pagtoo kay Kristo Jesus. (Mga Taga-Galacia 3:26)

Apang ang tanan nga nagbaton sa Iya, ginhatagan sila Niya sang gahum nga mangin mga anak sang Dios, *bisan* sa mga nagtoo sa Iya ngalan. (Juan 1:12)

---

51. Ang mando amo ang sa walay katapusan, balaan, maalamon, kag gamhanan kaayo nga katuyoan sang Dios, nagatungkad sa makaisa ang tanan nga mga butang nga amo ang ukon mga kabangdanan nila, mga palaagihan, mga kahimtangan, ang mga pagsunudsunud kag mga kangtanan, kag sang paghukum sang ila pat-ud nga katumanan sang panahon. Ang mando amo sa walay katapusan kag walay pagbaylo nga kabubut-on sang Dios nahanungud sa pag-abot sang mga panghitabo sa palaabuton sa diin ini mahitabo diri sa kalibutan kag nahanungud sa sibo nga paghan-ay kag mga pamaagi sang ila pagkahitabo (Mga Salmo 2:7; 148:6; Daniel 9:24; Mga Taga-Efeso 1:9). Ang mando gin-andam “sa wala pa ang pagtukod sang kalibutan,” kag nakasentro sa persona ni Jesu-Kristo subong Manluluwas (Mga Taga-Efeso 1:4-6; 1 Pedro 1:20). Kag nakatukod sa pasikaran sang grasya (Mga Taga-Efeso 2:8-9). Tan-awa ang mga pahina 65-66. Tan-awa man ang Thieme, *The Integrity of God*.

Indi kita mga anak sang Dios tungud kay natawo kita sa lawas sa sining kinabuhi. Indi kita mga anak sang Dios tungud kay nakapasakup kita sa simbahan, Mga anak kita sang Dios tungud kay natawo kita liwat, kag ang solo nga pamaagi agud matawo liwat amo ang magbaton kay Jesu-Kristo sa kinaugalingon subong Ginoo kag Manluluwas (Juan 3:3, 15).

Kag kon mga anak, niyan mga manunubli man, mga manunubli sang Dios kag masigkamanunubli ni Kristo, kon matuud nga nagaantos kita kaupod *Niya* agud nga pagahimayaon man kita kaupod *Niya*. (Mga Taga-Roma 8:17)

Agud *mabaton* ang panublion sa diindimadinulnton [indi makuha sang kamatayon] kag walay dagta [indi makuha sang sala] kag indi malus-aw [indi matuktukon ukon indi magasgas ukon mainas], gintigana didto sa langit para sa inyo [indi maguba sang panahon], nga ginpanalipdan sang gahum sang Dios pinaagi sa pagtoo para sa kaluwasan nga andam ipahayag sa ulihi nga panahon [ang pagbutyag sa kalibutan sang aton nabanhaw nga lawas]. (1 Pedro 1:4-5)

Kon ikaw tumuluo ni Jesu-Kristo, Kon nagsalig ka sa Iya tungud sang imo kaluwasan, manunubli ka sang Dios. Manunubli ka sang panublion nga indi madunot, nga indi gid magbaylo ukon makuha sa imo. May ara ka sang walay katapusan nga panublion—tanang sini tungud sang imo kaangtanan sa Persona ni Jesu-Kristo. “Nga amo ang Iya ginpili nga manunubli sang tanang nga mga butang,” ang unang pamulong sang pito ka mga kahimayaan ni Kristo, nga nagapahinumdom sa aton sa sining katingalahan kag talagsahon nga kamatuuran (Mga Hebreo 1:2). Sa tion sang kaluwasan, ang Balaan Espiritu nagbutang

sa aton sa paghiusa kay Kristo (1 Mga Taga-Corinto 12:13) gani ang pagdala sa aton sa walay katapusan nga kaangtanan kay Ginoong Jesu-Kristo kag pinaagi sa Iya, ang sa walay katapusan nga kaangtanan man sa Amay.

Si Kristo subong isa ka manunubli sang tanan nga mga butang nagpahinumdom man sa aton nga ang Pagkakristohanon indi isa ka relihiyon. Ang Relihiyon amo ang pagtinguha sang tawo sang pag-uyon sang Dios pinaagi sa iya mga binuhatan, apang ang Pagkakristohanon amo ang kaangtanan sa Dios nga wala gid sang mga binuhatan. Ang Pagkakristohanon amo ang kon ano ang nahimo sang Dios sa makasasala nga tawo, indi ang kon ano ang mahimo sang tawo para sa Dios. Ang tanan nga butang nga ginakinahanglan agud magdala sang makasasala nga tawo sa kaangtanan sa Balaan nga Dios bug-os nga ginsangkap pinaagi sa ginbuhat ni Jesu-Kristo didto sa krus. Kon nagsalig ka kay Jesu-Kristo, manunubli ka sang Dios, isa ka espirituhanon nga bilyonaryo! May mga manggad ka sa diin indi gid makuha ukon maagaw agud nga maatubang mo ang kinabuhi nga may bibliyanhong kahanasan kag palanan-awon. Mahimo ka mag-angkon sang kasigurohan nga ang imo kinabuhi sa karon may katuyoan, walay sapayan kon sin-o ka, kon ano ka, ukon diin ka man.

Nangin mabudlay bala ini nga simana sa imo? May mga palaligban ka bala ukon mga gamo ukon mga kalisud? May magaabot pa nga madamo sina sa wala ka pa maghalin sa sini nga duta, apang subong manunubli sang Dios ang imo kinabuhi may ara pa kaathagan ukon katin-awan kag kahulugan tungud kay karon may ara ka na sang walay katapusang bililhon nga palanan-awon. Kon makatoon ka sang nahaangay sa kon ano ang gin-andam sang Dios sa imo, masarangan mo atubangon ang mga kalisud sang sini nga kinabuhi nga may palanan-awon nga halin sa Dios. Mahibal-an mo nga subong bunga sang pagsalig kay Jesu-Kristo, may kaangtanan ka sa panghitabo sa diin nahitabo sadtong mga bilyon na ka mga tuig ang nag-agi,

ang pagpili sang pagkamanunubli. Kay subong nga si Jesu-Kristo ginpili sadtong sa walay ginsuguran sang nag-agi nga panahon, gani sa amo man, kita mga ginpili tungud kay kita nahiusa sa Iya. Ang aton kahimtangan kay Kristo nagabalik sa walay ginsuguran sang nag-agi nga panahon sang ang Dios nga Amay nagsiling nga may katumanan sa Dios nga Anak, “Ako nagtangdo nga ang bisan sin-o nga magtoo sa Imo may kinabuhi nga walay katapusan” (Mga Binuhatan 13:48).⁵²

Ang pagkamanunubli nakatukod sa kamatayon sang iban. Ang kamatayon ni Ginoong Jesu-Kristo didto sa krus nagsangkap sang palatukuran para sa aton pagkamanunubli. Ginpanubli naton sa Dios tungud kay si Jesu-Kristo nagbayad sa silot sang aton mga sala.

Subong sa kalayo sang sidlangan sa katundan,
Amo kalayo ang iya pagpahilayo sa aton sang
aton mga kasal-anan. (Mga Salmo
103:12)

“Ako, Ako gid, amo ang isa nga nagpanas sang
imo mga kasal-anan tungud sa Akon
kaayohan;
Kag indi na Ako maghinumdum sang imo mga
Sala.” (Isaias 43:25)

Karon gid mga manunubli kita—mga manunubli tungud sang kamatayon ni Ginoong Jesu-Kristo; mga manunubli tungud kay nabaton naton Siya subong Ginoo kag Manluluwas kag nahimo

---

52. Sadtong sa walay ginsuguran nga nag-agi nga panahon, ang pagkahibalo sa tanan sang Dios nakahibalo na nga daan sang mga hunahuna, katuyoan, mga pagbuut, kag mga hulag sang tagsa ka tumuluo (1 Pedro 1:2). Ang pagkahibalo na nga daan sang Dios nagapamatuud lamang kon ano ang Iya ginmando nahanungud sa mga tumuluo; nakahibalo na nga daan nga wala sa sini ang nagpiho na nga daan sang mga panghitabo ni naglapas sang tawhanon nga kabubut-on sa bisan ano nga pamaagi (Mga Taga-Efeso 1:4-5, 11). Tan-awa ang Thieme, *The Integrity of God*, 204-05.

nga mga anak sang Dios pinaagi sa pagtoo sa Iya; manunubli tungud sang kaangtanan; manunubli tungud sang pagkatawo liwat; manunubli tungud sang aton paghiusa sa Persona ni Jesu-Kristo.

Ang Ikaduhang Himaya: Manugplano kag Manugpalakat sang Kapanahonan

Nga pinaagi man sa Iya gintuga Niya ang kalibutan.
(Mga Hebreo 1:2b)

Indi ini isa ka kasayuran sang kalibutan, kag sang dalagko nga mga pundok sang mga bitoon, kondi sang mga pagdumala ukon mga kapanahonan nga ginplano sang Dios para sa panahon samtang diri sa kalibutan. Matuud gid nga si Ginoong Jesu-Kristo nagtuga sang kalibutan, subong sang makita naton sa Mga Taga-Colosas 1:16 kag Mga Hebreo 1:10, apang ini isa ka kasayuran sang Isa nga amo ang ‘nagpalakat sang mga kapanahonan’—si Ginoong Jesu-Kristo. Si Pablo naghambal nahanungud sa “iban nga mga kaliwatan” sa Mga Taga-Efeso 3:5 kag sang “*nag-agi* nga mga kapanahonan” sa Mga Taga-Colosas 1:26. Sa Mga Taga-Efeso 2:7, siya nagsambit sang mga “kapanahonan nga magaabot.” Sa sini nga mga dalanon nakahibalo kita nga nagakinabuhi kita sa Panahon sang Pagdumala.

Ang Panahon sang Pagdumala amo ang panahon ukon bahin sang kasaysayan sang tawo nga ginpahayag sa pamaagi sang pagpabutyag sang Dios. Ang mga pagdumala sang kapanahonan nagtukod kag naghan-ay sang kahulugan ukon sang pagpaathag sang Dios nahanungud sang kasaysayan. Ang Dios nagatukod sang Iya kabubut-on pinaagi sining mga kapanahonan sang kasaysayan, gani bisan kon nahangpan naton sila ukon indi, ara sila. May ara plano ang Dios, bisan sa panahon diri sa kalibutan. Ang Dios nga Amay, amo ang

manugplano, nagplano kag nag-andam sang pagdumala sang mga kapanahonan nga nagalibot sa Persona ni Kristo.

May ara katuyoan para sa tanan nga mga butang nga nagakalatabo. May kabangdanan kon ngaa ara kita; may ara kabangdanan ko ngaa sa Panahon sang Simbahan ang tagsa ka tumuluo isa ka harianon nga pari (1 Pedro 2:9); kon ngaa ang tagsa ka tumuluo ginpuy-an sang Dios nga Amay, Dios nga Anak, kag Dios Balaan Espiritu (Juan 14:23; 17:22-23; Mga Taga-Roma 8:11); ngaa nga ang tagsa ka tumuluo ginhimo nga tinugyanan ukon sinugo para kay Kristo (2 Mga Taga-Corinto 5:20; Mga Taga-Efeso 6:20).⁵³ Ini amo ang bug-os nga mga pagtoon sa ila mga kaugalingon, apang ini igo lamang isiling nga tanan sila nakasentro sa panahon sa diin kita nagakinabuhi. Apang bisan pa sina, ang tagsa nga pagdumala sang panahon

---

53. Ang Panahon sang Simbahan isa ka pinasahi sa sinang tagsa ka sakup sang Kabilogan sang Dios nagapuyo sa tumuluo. Ang Dios nga Amay nagapuyo sa lawas (Juan 14:23; Mga Taga-Efeso 4:6; Mga Taga-Filipos 2:13; 2 Juan 9) para sa katuyoan sang kahimayaan sang lya plano para sa Panahon sang Simbahan (Mga Taga-Efeso 1:3, 6, 12). Si Jesu-Kristo nagapuyo sa lawas sang tumuluo subong ang Shekinah glory ukon ang pagpakita sang himaya sang Dios (Juan 14:20; 17:22-23, 26; Mga Taga-Roma 8:10; 2 Mga Taga-Corinto 13:5; Mga Taga-Galacia 2:20; Mga Taga-Colosas 1:27; 1 Juan 2:24) kag pareho nga tanda kag tsapa sang harianon nga pamilya sang Dios (Juan 14:20); ang pasalig sang gahum sang Dios samtang diri pa sa kalibutan (Mga Taga-Roma 8:10; 2 Mga Taga-Corinto 13:4-6), sang kinabuhi pagkatapos mapatay sa atubangan sang Dios sa walay katapusan (Mga Taga-Colosas 1:27), kag sang padya sa palaabuton kag pakamaayo (1 Mga Taga-Corinto 3:13-14); ang kabangdanan agud maglambo sa espirituhanon nga kinabuhi sa idalum sang pagtilaw (Mga Taga-Galacia 2:20); ang katukuran sang pagpili sang pinakamataas nga dapat unahon sa kaangtanan sa Dios kag sang paggamit sang lya gahum (1 Juan 2:24); kag ang katukuran para sa kahimayaan ni Kristo sa kinabuhi sang tumuluo (Juan 17:22-23, 26). Ang Shekinah Glory makit-an sa kinabuhi sang tumuluo samtang siya nagatubo sa pagkaespirituhanon (2 Mga Taga-Corinto 3:17-18). Ang Balaan Espiritu nagapuyo sa tagsa ka tumuluo agud magsangkap sang templo para sa pagpuyo ni Jesu-Kristo subong Shekinah Glory (Mga Taga-Roma 8:11; 1 Mga Taga-Corinto 3:16; 6:19-20; 2 Mga Taga-Corinto 3:6; 6:16) kag agud magsangkap sang kinahanglanon kaayo ukon pasikaran sang mga palakat para sa paggamit sang lya pagkamakagagahum sa tanan—ang pagpuno sang Balan Espiritu—subong palaagihan sang paghimo sang plano sang Dios (Mga Taga-Roma 8:11; 1 Mga Taga-Corinto 3:16; 6:19-20; 2 Mga Taga-Corinto 6:16; Mga Taga-Efeso 1:14). Tan-awa ang Thieme, *Christian Suffering* (2002), 71-72.

Sa tion sang kaluwasan, ang tagsa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan gintugyanan sang katungdanan sang harianon nga sinugo ukon pinadala, agud mangin halili ni Ginoong Jesu-Kristo kag sang lya pamaagi sang pagdumala diri sa duta (2 Mga Taga-Corinto 5:20; Mga Taga-Efeso 6:20). Tan-awa ang Thieme, *Christian Integrity*, 104-06.

nagapakilala nga ang katawhan, pinaagi sa kaugalingong naandan nga pamaagi sang buhat sini, may solo nga kasulbaran sa mga palaligban sang tawo pinaagi kay Ginoong Jesu-Kristo. Siya wala lamang nagplano kag nagpalakat sang kapanahonan sang nag-agi kag sang kapanahonan sa palaabuton, apang Siya gid sa Iya kaugalingon amo ang pinakasentro sang tagsa ka panahon.

Isa sa mga leksyon nga pagaton-an halin sa mga nagkalainlain nga pagdumala sang kapanahonan amo nga ang hingpit nga palibot indi kasulbaran sa palaligban sang tawo. Pila bala ka tion nga nagsiling ka, “Kon may ara lamang kita sang hingpit nga palibot, kon may ara lang kita sini, ukon sina, niyan ang tanan nga butang mangin maayo gid kaayo”? Ang hingpit nga palibot ara na sa Hardin sa panahon sang mga Hentil, apang wala ini nakapahamuut sa tawo.

Karon nga mga adlaw, sa gihapon may ara kita sang maayo kaayo nga palibot sa United States sang America. Ang pagpakamatay, drug addiction, ang pagkapalahubog ini sila mataas sa tanan nga panahon. Ang talaksan kag sulundan sang panginabuhì mas mataas diri kay sa bisan diin nga bahin sang kalibutan, kag basi bisan sa iban nga panahon sang kasaysayan; bisan pa sina may gamay lamang sang matuud nga kalipay. Sa mas madamo sang kalibutanon nga kauswagan ang maagum sang mga tawo, mas gamay nga kalipay ang ila maagum. Ang kalipay wala nagahalin sa mga butang nga aton naangkon, sa aton mga makaupod, ukon sa mga nagapadasig nga pagdayaw ukon pag-uyon. Bisan pa sa Isa ka Libo ka Tuig sa panahon nga si Jesu-Kristo sa liwat maghari sa bug-os nga kalibutan sang hingpit nga palibot kag kahimtangan, ang mga tawo sa gihapon indi mangin malipayon. Ang kasulbaran sa mga palaligban sang tawo kag sang iya kalipay magaabot sa isa lamang ka pamaagi: pinaagi sa kaugalingon nga kaangtanan sa Dios pinaagi kay Jesu-Kristo kag sang pag-angkon sang kasangkapan sang grasya nga Iya ginhimo nga andam pinaagi sa panudlo sa Bibliya. Walay sapayan sang mga kahimtangan

sa gowa, ang tawo pirmi gid may hilway nga kabubut-on agud magbaton ukon magsalikway sang kasulbaran sang Dios para sa iya mga kalisdanan sang kalag—ang Iya Anak, si Jesu-Kristo.

Ang Ikatatlong Himaya: Ang Kinaiya sang Dios

Kag Siya [ang hingpit nga pagkaara] ang nagapabanaag sang Iya himaya. (Mga Hebreo 1:3a)

Ang Griyego nga pulong (*apaugasma*) nagakahulugan “banaag ukon silak, ang kasilaw, aninag, nagasidlak.” Si Jesu-Kristo amo ang “nagasidlak” sang Dios. “Nagaigpat” ang pwede nga pinakamaayo nga pagpaathag. Ang *apaugasma* amo ang pinakabatid nga pamulong nga nagakahulugan sang pasilak sa bahin sang kasanag halin sa kinaunahan nga ginhalinan sa diin nagpalapta kag nagaiwag samtang ini nagahulag sa isa ka duug. Sa subong man nga pamaagi, sa dugang nga nakahibalo kita nahanungud kay Ginoong Jesu-Kristo, mas nagadako ang Iya himaya nga mahitabo sa aton. Ang himaya amo ang tanda sang Iya kinaiya sang Dios subong sang makita sa Mga Taga-Roma 3:23. Gani si Kristo amo ang “nagaigpat” nga kinaiya sang Dios.

Ang Ikaapat nga Himaya: Ang Manugpahayag sang Dios

Kag ang husto gid nga larawan [*pamatasan*] sang Iya [Dios] kinaugali [kinaiya]. (Mga Hebreo 1:3b)

Sa Griyego, ang *pamatasan* gingamit para sa pagpakilala ukon pagkopya subong sang mga marka sa mga sensilyo

ukon pilak. Gani, ang ngalan nagapakilala sang kopya ukon “husto ukon tama” nga hulagway sang tawo. Si Jesu-Kristo amo ang husto nga hulagway sang Dios, kag sa sini Siya amo ang manugpahayag sang Dios. Nahibaloan sa Juan 1:18, Juan 6:46, 1 Timoteo 6:16, kag 1 Juan 4:12 nga wala sing bisan isa nga nakakita sa Dios nga Amay. Ang tanan nga aton nahibaloan nahanungud sa Kabilogan sang Dios, aton nahibaloan pinaagi sa Persona ni Jesu-Kristo, tungud kay Siya ang kapadayagan sang Kabilogan sang Dios. Ang gugma, grasya, kag paghukum sang Dios mahimo nga mahibaloan pinaagi lamang sa Persona ni Jesu-Kristo, ang makit-an nga sakup sang Kabilogan sang Dios.

*Ang Ikalimang Himaya:
Ang Manugsakdag sang Kalibutan*

Kag nagapadayon ukon nagapangabaga
[nagasakdag] sang tanan nga mga butang pinaagi
sa gahum [pagkamakagagahum sa tanan] sang
Iya pulong. (Mga Hebreo 1:3c)

Ang pinakadako nga gahum nga nahibaloan sa kalibutan amo ang sang si Jesu-Kristo naghambal. Indi lamang nga Siya manugpahayag sang Dios, Siya manugsakdag man sang kalibutan. Si Jesu-Kristo nagadumala kag nagatipig sang tanan nga mga butang halin sa pinakagagmay nga mga butang padulong sa dalagko kag malapad kag kinahanglanon kaayo nga mga butang ukon tawo ukon mga pundok sang mga bitoon, pinaagi sa Iya walay dulonan nga gahum. Ang Iya gahum hingpit kag labaw pa sa aton kaisipan (Isaias 40:12).

Karon, kon may madamo ka nga nahibaloan nahanungud sa kalibutan, natalupangdan mo ang madamong dalagko kag malapad kag kinahanglanon kaayo nga mga butang, sang adlaw, mga planeta, kag sang ara nga mga bitoon. Kon imo

nabanabana nga sa matuud may mga bilyon sa ila nga ara ang mga bilyon sang nagburulag nga mga light-years kag ang tanan nagahulag sang madasig, niyan nakatalupangud ka sang dako kaayo nga palaligban sa traffic didto sa kawanangan. Ano bala ang nagatipig kag nagabantay sa ila nga indi magbangaanay? Ano bala ang nagatipig sini nga kalibutan sa pagsambit sang gamo?

Sa dugang nga may nahibaloan ka nahanungud sa kawanangan, dugang nga mabanabana mo nga may ara sang Isa nga kinahanglan mangamut sa sulundan sang traffic; may Isa nga dapat magadumala sini tanan. Inang Isa amo ang Persona ni Ginoong Jesu-Kristo: “Sa Iya [si Jesu-Kristo] ang tanan nga butang nahimo kag nahan-ay” (Mga Taga-Colosas 1:17b). Kon indi lamang tungud kay Ginoong Jesu-Kristo nga nagasakdag sa aton pinaagi sa balaod sang kabug-aton sa sini nga kalibutan, indi man gani kita bisan lang makasarang magpabilin sa sini nga duta; magalutaw kita sa kawanangan, subong sang ginpakita sang mga astronauts.

Ang Ikaanum nga Himaya: Ang Manunubus sang Katawhan

Sang nahimo Niya ang pagtinlo sang mga sala.
(Mga Hebreo 1:3d)

Sa tanan sang pito ka mga himaya, amo ini ang pinakamaayo kaayo kag katingalahan. Paano bala ini nga ang Isa nga amo ang nagtuga sang kalibutan—ang Isa nga amo ang manugpahayag sang Dios, ang Isa nga amo ang manugsakdag sang kalibutan, ang Isa nga amo ang pagkahibalo sang tanan, ang pagkaara sa bisan diin, kag pagkamakagagahum sa tanan—ining halangdon nga Dios, ang sa walay katapusan nga Hari, ang walay katapusan nga Makagagahum, mag-abot sa sini nga kalibutan kag magdala sa Iya kaugalingon sa porma sang

kubus nga tawo? Ngaa bala nga nahimo Siya nga tawo? Ngaa bala nga nahimo Siya nga unud? May isa lamang ka sabat.

“Kay ginhigugma gid sang Dios ang kalibutan sa bagay nga ginhatag Niya ang Iya bugtong nga Anak, agud nga ang bisan sin-o nga magtoo sa Iya indi mawala kondi may kinabuhi nga walay katapusan.” (Juan 3:16)

Sa sini ginpahayag sa aton ang gugma sang Dios, nga ginpadala sang Dios ang Iya bugtong nga Anak sa kalibutan agud nga magkabuhi kita pinaagi sa Iya. (1 Juan 4:9)

Ang gugma sang Dios nga nagatudlo sa espirituhanong patay nga katawhan hingpit kag walay dulonan; wala ini nakasandig sa kaayo sang natungdan sang Iya gugma, kondi sa Iya pagkamatinud-anon, sa Iya pagkamatarong kag katarungan ukon hukum. Ang Dios nagahigugma sa aton tungud sang kon sin-o kag kon ano Siya, indi nga kon sin-o kag kon ano kita.⁵⁴

Apang ang Dios nagapakilala sang Iya kaugalingon nga gugma sa aton, nga sang makasasala pa kita, si Kristo napatay tungud [subong isa ka halili] sa aton. Busa, sanglit karon nga ginpakamatarong kita pinaagi sa Iya dugo [paghalili sa espirituhanong kamatayon], maluwas na kita sa kaakig *sang Dios* [silot] pinaagi sa Iya. (Mga Taga-Roma 5:8-9)

Ang krus amo ang pinakadako nga pagpahayag sang gugma sang Dios para sa tanan nga katawhan. Ginpahayag sang Dios nga Amay ang Iya gugma para sa aton pinaagi sa Iya

---

54. Thieme, *The Trinity*, 9-11.

pagbuut nga ipaangkon kag hukman ang tanan nga mga sala sa kasaysayan sang katawhan sa walay sala nga pagkatawo ni Jesu-Kristo (Juan 3:16-17). Tungud kay ang Dios nga Anak nagahigugma sa aton, nahimo Siya sang matuud nga tawo agud magbaton sang pagpaangkon kag paghukum sang tanan nga mga sala sa kasaysayan sang katawhan kag mapatay subong aton halili. Ang Dios Balaan Espiritu nagpahayag man sang Iya gugma sa aton sang naghimo Siya sang pagbuut agud magsakdag sang pagkatawo ni Jesu-Kristo samtang Siya nagadala sang aton mga sala sa Iya kaugalingon nga lawas didto sa krus (1 Pedro 2:24).

Ang krus amo ang katumanan sang saad nga ginhatag kay Adan sa Hardin: ang “binhi” sang babayi, ang Manluluwas, ang magbungkag sang gahum sang sala kag esprituhanon nga kamatayon didto sa krus (Genesis 3:15). Ang katarungan sang Dios nagpaangkon sang tanan nga mga sala sa kasaysayan sang katawhan kay Kristo didto sa krus kag ginhukman Siya subong aton halili. Ang pagpamayad nga pag-antos ni Kristo didto sa krus nagpahamuut sa makaisa lamang sa pagkamatarong kag katarungan sang Dios.

Kag ang dulot [si Jesu-Kristo] indi pareho *sina nga sa diin nag-abot* pinaagi sa isa ka tawo [si Adan] nga nakasala; kay sa isa ka bahin ang paghukum *nagaabot* tungud sang isa ka *paglapas* nga nagapamunga sang silot, apang sa pihak nga bahin ang libre nga dulot [ang pagpakatawo kag pagpasag-uli sang buut ni Kristo] *nagaabot* tungud sang madamo nga paglapas nga nagpamunga sang pagpakamatarong. (Mga Taga-Roma 5:16)

Sa sina si Jesu-Kristo sa kinabubut-on nga nangin “sala sa aton bahin” nagpahilway sang katarungan ukon hukum sang Dios, sing wala gid sang bisan ano nga pagpauyon-uyon sa

Iya kinaiya, agud ipaangkon ang Iya pagkamatarong sa aton sa tion sang kaluwasan “nga sa sina pwede kita mangin pagkamatarong sang Dios sa Iya” (2 Mga Taga-Corinto 5:21). Subong nga tag-iyang ginpaangkon nga pagkamatarong, sa karon kita mga “ginpakamatarong,” sarang mabaton sang Dios (Mga Taga-Roma 3:21-22; 4:5, 21-25; 1 Mga Taga-Corinto 1:30; Mga Taga-Galacia 2:16-17). Ang pagpakamatarong nagapasalig sang aton walay katapusan nga kaangtanan sa Dios.⁵⁵ Ang mga tawo nga nakabaton sang Iya paghalili sang pag-antos may ara sang klaro nga kasigurohan nga wala na sing walay katapusan nga paghukom sa ila. Ang kaangtanan sa Dios indi gid madula, tungud sang “busa wala na karon sang silot sa mga yara kay Kristo Jesus” (Mga Taga-Roma 8:1).

*Ang Ikapitong Himaya:
Ang Nahimaya nga Pagkatawo ni Kristo*

Siya nagalingkod sa tuo sang Pagkahalangdon sa hitaas. (Mga Hebreo 1:3e)

Ini bala nga Jesus, nga namatay didto sa krus, nabanhaw halin sa pagkamatay? Amo ini ang pinakadako nga hilisgutan nga naggowa sa kalibutan, tungud kay ang kaluwasan sang katawhan nakasangdig sa sabat sini. Kon wala ang pagkabanhaw, wala pulus ang aton pagtoo (1 Mga Taga-Corinto 15:13-14). Apang bisan pa sina, ang Pulong sang Dios naghusay sini nga hilisgutan sa makaisa lamang—huo, nabanhaw Siya—sa pagkamatuud kag sa lawas.

Kag yari karon, may dako nga linog, tungud kay ang anghel sang Ginoo nagkunsad halin sa langit kag

---

55. Thieme, *The Integrity of God*, 76-81.

nag-abot kag ginpaligid ang bato kag naglingkod sa sini. Kag ang iya dagway subong sang kilat, kag ang iya panapton maputi subong sang nieve; kag ang mga bantay nagkurog sa pagkahadlok sa iya, kag nahimong pareho sang mga patay nga tawo. Kag ang anghel nagsabat kag nagsiling sa mga babayi, “Dili kamo mahadlok; kay nakahibalo ako nga kamo nagapangita kay Jesus nga ginlansang sa krus. Wala Siya diri, kay nabanhaw Siya, subong sang ginsiling Niya. Dali, tan-awa ang duug kon diin Siya ginhamyang.” (Mateo 28:2-6)

Si Jesus nabanhaw na kag wala na sa lulubngan sang ang anghel nagpaligid sang bato. Ang bato ginkuha agud nga makitan sang kalibutan nga ang lulubngan wala na sing sulud!

Sila duha ang Dios nga Amay, kag Dios Balaan Espiritu amo ang mga naghulag sa pagpatuman sang pagkabanhaw ni Jesu-Kristo. Ang Mga Taga-Roma 6:4, Mga Taga-Efeso 1:20, Mga Taga-Colosas 2:12, 1 Mga Taga-Tesalonica 1:10, kag 1 Pedro 1:21 ang tanan nagpahayag nga ang Dios nga Amay nagbanhaw kay Jesu-Kristo halin sa patay. Ang Mga Taga-Roma 1:4, 8:11, kag 1 Pedro 3:18 nagpahayag nga ang Balaan Espiritu nagbanhaw man sa lya halin sa patay. Sa tion nga ang pagkamakagagahum sa tanan sang Dios nga Amay nagbalik sang tawhanon nga espiritu sang aton Ginoo halin sa langit kag sang pagkamakagagahum sa tanan sang Balaan Espiritu nagbalik sang tawhanon nga kalag sang aton Ginoo halin sa Hades padulong sa lya lawas sa lulubngan, ang pagkatawo ni Kristo nabanhaw.⁵⁶ Nahiusa liwat sa nabanhaw nga lawas, ang aton Ginoo naglakat palusot sa matig-a nga bato sang lya

---

56. Ini nga gahum nga nagbanhaw kay Jesu-Kristo halin sa pagkamatay parehong gahum nga magabanhaw sa taga ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan sa palaabuton (Mga Taga-Roma 8:11) kag ginhimo ang andam sa taga ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan agud himoon ang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi (Mga Taga-Efeso 1:19-20).

lulubngan.

Ang nabanhaw nga Kristo nagpakita sa mga gintoton-an sa madamo nga tion (Mateo 26:32; 28:9-10, 16-20; Marcos 16:12-14; Lucas 24:15, 36; Juan 20:19, 26; Mga Binuhatan 1:3; 1 Mga Taga-Corinto 15:5-7). Ang Iya nabanhaw nga lawas nagpabilin sang mga piklat sang mga lansang sa Iya mga kamut kag tiil (Mga Salmo 22:16b; Zacarias 12:10b) subong man sang pilas sa Iya kilid. Tungud sadto nga mga pilas nga ang Iya mga gintoton-an nakakilala sa Iya (Juan 20:25-29).

“Tan-awa ang Akon mga kamut kag mga tiil, nga Ako gid ini, hikapa ninyo Ako kag tan-awa, kay ang espiritu walay unud kag mga tul-an subong sang ginatan-aw ninyo nga may ara Ako.” (Lucas 24:39)

Bisan nga ang nabanhaw nga lawas may unud—unud kag mga tul-an (Lucas 24:39-40)—kag mahimong hikapon ukon mabatyagan (Mateo 28:9; Juan 20:17), mahimo man ini maglakat palusut sa mga bato ukon sa sarado nga mga ganhaan (Lucas 24:36; Juan 20:19). Ang Iya nabanhaw nga lawas nagaginhawa (Juan 20:22) kag nagakaon (Lucas 24:42-43). Sa nabanhaw nga lawas, si Jesu-Kristo makahulag nga wala nagakinahanglan sang bulig sa sining duha sa patindog man ukon pabalabag nga mga kapatagan (Mateo 28:10; Mga Binuhatan 1:9-10); Mahimo Niya nga gulpi magpakita kag dason, subong man sa gulpi, mawala (Lucas 24:31).

Ang tanan nga nagtoo sa Anak sang Dios sa wala pa ang Iya pagpakatawo kag nagpakita sang Ila pagsalig pinaagi sa mga halad nga sapat kag sang pagpaagay sang dugo amo ang paglantaw sa palaabuton sang katumanan sang kasaysayan sang Ila nga pagsimba sa landong. Sila nagalantaw sa palaabuton sinang adlaw nga si Jesu-Kristo mamatay didto sa krus; nga Siya magdala sa silot sang mga sala sang kalibutan agud magpahamuut sa hingpit nga pagkamatarong

kag katarungan sang Dios; kag sang Siya mabanhaw halin sa pagkamatay kag sarang na mabaton sang Dios nga Amay subong tawo.

Ang ginbuhat ni Jesu-Kristo didto sa krus nagpamatuud sa mga mata sang Amay pinaagi sa Iya pagkabanhaw, apang ato indi katapusan sini. Ginkinahanglan subong ang krus kag ang pagkabanhaw, bisan pa nga ini indi igo. Tungud kay tubtub nga ang isa ka *tawo* makatindog sa atubangan sang Dios, wala sang sakup sang katawhan ang makatindog sa atubangan sang Dios. Busa, kwarenta ka adlaw pagkatapos sang Iya pagkabanhaw, si Jesu-Kristo nagtindog sa Bukid sang mga Olivo, nagpaalam Siya sa Iya mga gintoton-an, kag nagbiya sa sini nga kalibutan agud magkayab didto sa atubangan sang Amay.

Samtang ang mga gintoton-an sa gihapon nagatangla sa ibabaw, ang mga anghel nagpanaog halin sa langit nga may mensahe:

Kag sang nakasiling Siya sini nga mga butang, ginbayaw Siya samtang nagatan-aw sila, kag ang panganod nagbaton sa Iya halin sa Ila panan-aw. Kag sang nagalantaw gid sila sa langit samtang Siya nagapaibabaw, yari karon, may duha ka mga tawo nga napanaptan sang maputi nga nagatindog sa luyo nila; kag nagsiling man sila, “Mga tawo sa Galilea, ngaa bala nga nagatindog kamo nga nagatan-aw sa langit? Ining Jesus, nga ginbayaw pa langit halin sa inyo, magabalik sa amo man nga pamaagi subong sang nakita ninyo Siya nga nagapalangit.” (Mga Binuhatan 1:9-11)

Gani samtang ang mga gintoton-an nalingaw pinaagi sa mga pulong sang mga anghel, si Jesu-Kristo sa nabanhaw nga lawas nag-agi sa ginharian ni Satanas, “ang prinsipie sang gahum sang hangin” (Mga Taga-Efeso 2:2). Subong ang Dios-

tawo, si Jesu-Kristo nag-atubang sang grabe nga kalisdanan, tungud kay sa sina nga kahigayonan si Satanas sa walay pagduhaduha nagbutang sang iya bug-os nga katilingban sang yawa sa pagpakig-away, naghimo sang tanan pinaagi sa iya gahum sa pagbalabag sa Iya sa pagkadto sa atubangan sang Amay.

Sa karon nga mga adlaw, nagakinabuhi kita sa kapanahonan nga ang mga Kristohanon wala nakahangup sa pagkakinahanglanon sang panudlo sa Bibliya. Apang klaro kaayo ini nga si Satanas nakahangup, tungud kay may ara gamay nga pagduhaduha nga siya nagatinguha sang grabe nga kabalaka agud balabagan ang Anak sang Dios sa pagkadto sa lawak sang trono.

Wala kita nakahibalo kon ano bala kadugay ini, ayhan isa lamang ka segundo ukon basi mas madugay pa, apang nag-abot si Jesu-Kristo, kag nag-abot Siya nga daugan! Ang langit nabuksan sang malapad. Ang Amay nag-abiabi kay Jesu-Kristo sa Iya atubangan, kag nagsiling, sa matuud, “Lingkod!”

Apang sa kay sin-o bala nga mga anghel nga
Siya nagsiling,
“LINGKOD SA AKON TUO,
TUBTUB NGA MAHIMO KO ANG IMO MGA
KAAWAY
NGA PALATUNGAN SANG IMO MGA TIIL”?
(Mga Hebreo 1:13)⁵⁷

---

57. Sa Operation Footstool ukon Kalihukan Palatungan, sa tion nga si Jesu-Kristo magbalik sa kalibutan sa ikaduhang Pagkari agud magtukod sang Iya isa, ka libo ka tuig nga ginharian, si Satanas kag ang tanan sang nahulog sa sala nga mga anghel mahimo nga Iya “palatungan,” ina amo ang pagkuha sa Ila sa kalibutan kag ibilanggo agud sa pag-andam para hingpit nga palibot ukon kahimtangan sang Isa ka Libo ka Tuig (Mateo 22:44; 1 Mga Taga-Corinto 15:24-25; Bugna 20:2-3). Ang Operation Footstool nagapamatuud sang matakikanhon nga kadaugan ni Jesu-Kristo didto sa krus. Para sa pag-isaisa nga pagpaathag sang Operation Footstool, tan-awa ang Thieme, *Victorious Proclamation*, 35-36.

Ang GINOO [Dios nga Amay] nagsiling sa akon
 Ginoo [ang nabanhaw nga Anak sang Dios]:
 “Lingkod ka sa Akon tuo,
 Tubtub nga mahimo Ko ang Imo mga kaaway
 nga Imo palatungan.” (Mga Salmo 110:1)

Sang si Jesu-Kristo naglingkod, wala Siya naglingkod subong Dios. Ang Dios wala nagalingkod. Subong Dios, Siya amo ang pagkaara sa bisan diin, bantugan, talagsahon kag labaw sa tanan kag pirmi gid sa atubangan ukon sa pananaw sang Amay. Subong Dios, katupong Siya sang iban nga mga sakup sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios kag may walay katapusan nga pagpakig-upod sa Amay kag sa Balaan Espiritu. Apang, ang Isa nga nagalingkod sa tuo sang Amay lain sa Amay kag lain sa Espiritu. Si Jesu-Kristo lain—Dios Siya kag Siya tawo sa isa ka persona sa walay katapusan. Lain Siya sa iban nga mga sakup sang Kabilogan sang Dios tungud sang Iya pagkatawo, kag lain Siya sa tanang iban nga mga sakup sang katawhan tungud kay Siya Dios.

Sang ang Amay nagsiling, “LINGKOD SA AKON TUO” sa kay Jesu-Kristo, wala Siya naghambal sa wala nagkunhod nga pagka-Dios ni Kristo, kondi sa Iya pagkatawo. Ini amo ang pagkatawo ni Kristo nga nagkayab kag ang pagkatawo ni Kristo nga naglingkod sa tuo sang Amay. Sang Siya naglingkod, si Jesu-Kristo bag-o lamang naghalin sa kalibutan sa diin Siya nagsangkap sang aton sobra-kadako nga kaluwasan.

Ini amo ang una nga tion sa kasaysayan sang kalibutan nga ang tawo ginhambalan nga maglingkod sa atubangan sang maangayon kag matarong nga Dios. Nakita mo bala ang kahulugan sa sining madramahon nga tion? Nakita mo bala kon ano ka kinahanglanon ini nga ang Amay nagsiling, “LINGKOD SA AKON TUO”? Amo ini ang bug-os nga pagbaton! Amo ini ang bunga sang panudlo sa Bibliya nahanungud sang paglukmay ukon pagpasag-uli sang buut. Amo ini ang Amay

nga nagasiling, “nahamuut Ako sa sini nga tawo!” Ang pagbaton kay Jesu-Kristo subong tawo nagakahulugan sang pagbaton sang Iya pag-antos, kag busa, ang pagbaton sang tanan nga nagapangita sang ganhaan padulong sa atubangan sang Amay pinaagi kay Kristo.

ANG PAGKALABAW NI KRISTO

Nga nangin maayo pa [labing bantugan] kay sa mga anghel, sanglit nga nakapanubli Siya sing ngalan nga halangdon kay sa ila. (Mga Hebreo 1:4)

Ang talagsahon nga himaya sang Persona ni Kristo nga ginpahayag sa isa ka manubo nga saysay (Mga Hebreo 1:3), ini nga dalanon nagpakita sang Iya pagkalabaw. Ang tinuga nga anghel gingamit subong sulundan, tungud kay sila ang pinakamataas sa tanan nga mga tinuga. Ang Dios labaw sa mga anghel. Ang mga anghel gintuga nga labaw sa tawo. Sa Iya nahimaya nga lawas si Jesu-Kristo nakaagum ukon nakapanubli sang mas maayo nga ngalan, ang pagkamakagagahum nga kinaiya labaw sa mga anghel, tungud kay ang Amay nagsiling kay Jesus, “LINGKOD SA AKON TUO,” Karon, ang tawo nga gintuga sang sobra ka kubus nahimong *sa kahimtangan* mataas kay sa mga anghel sa punto sang kaluwasan. Pinaagi sa paghiusa kay Kristo, ang tawo nahimong *sa kaagi* mas mataas sa tion sang Pagsabnit tungud kay ang pagkatawo ni Jesu-Kristo nahimong labaw sa mga anghel pinaagi sa Iya pagkayab kag pagpakigtingub sa tuo nga kiliran sang Amay.⁵⁸ Subong mga manunubli kaupod sang Anak, ang mga tumuluo

---

58. Ang Pagsabnit amo ang kinatapusan nga panghitabo sa Panahon sang Simbahan sang ang tanan nga mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan, patay kag buhi, mga ginbanhaw sa duta agud magsugata sa Ginoo sa kahanginan (1 Mga Taga-Tesalonica 4:13-17). Thieme, *The Divine Outline of History*, 53.

magpanubli sang pagkamakagagahum ni Kristo. Ang Mga Hebreo 1:5-13 nagpahayag sang pito ka mga pamaagi sa diin si Kristo labaw sa mga anghel.

Labaw sa Iya Kaangtanan

Kay sa kay sin-o bala sang mga anghel sa bisan
kon san-o nagsiling ang Dios,
“IKAW AKON ANAK,
KARON NGA ADLAW [sa adlaw sang
pagpakatawo] MANGIN ANAK KO IKAW”?
(Mga Hebreo 1:5a)

Ang Mga Hebreo 1:5a isa ka kinutlo sa Mga Salmo 2:7 kag bahin sang walay katapusan nga sugo. Ang Griyego nga pulong (*huios*) ginbadbad nga “Anak” gingamit sa bag-ong Katipan sa kay Kristo lamang subong isa ka sakup sang katawhan kag para sa Lawas ni Kristo—ang mga natawo liwat nga mga sakup sang katawhan nga nahiusa sa Iya. Bisan pa nga ang mga anghel sa tingub nakilala subong “mga anak sang Dios” sa pangdamoan (Genesis 6:2; Job 1:6; 2:1; 38:7), wala gid sila sa kada isa ukon kinaugalingon nga gintawag “anak.”

Kag sa liwat,
“AKO MANGIN AMAY SA IYA
KAG SIYA MANGIN ANAK SA AKON”? (Mga
Hebreo 1:5b)

Ang ulihing katunga sini nga bersikulo isa ka kinutlo sa 2 Samuel 7:14. Kinahanglan naton mahangpan nga ang mga pulong “amay” kag “anak” amo ang hinambalan sang pagpaigoigo ukon pagpauyon-uyon. Samtang ang mga pulong nga amay kag anak nagpahayag sang kaangtanan sa katawhan sa diin may katukuran sang kasayuran, indi man gid sila nagakaigo nga

mapahayag ang kaangtanan sa tunga sang Una kag Ikaduha nga mga Persona sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios, bisan nga nagahatag sila sang pipila ka mga panghunahuna ukon kasayuran. Ang Una nga Persona amo ang Amay, ang Ikaduha nga Persona amo ang Anak. Sa walay ginsuguran nga nag-agi, sang ang kaluwasan gin-andam kag ang Una nga Persona naghimo sa Ikaduha nga Persona nga manunubli sang tanan nga mga butang, ini nga saysay sa Mga Hebreo 1:5 amo ang isa sang mga butang nga ginsiling sang Amay. Ini nagatukod para sa aton sang kamatuuran nga may ara sang kaangtanan sa tunga sang Una kag Ikaduha nga Persona sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios.

Kita, sa amo man, makaagum sang kaangtanan sa Unang Persona sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios sa pamaagi sang aton kaangtanan kay Jesu-Kristo. Magasulud kita sa paghiusa sa Anak sang Dios pinaagi sa pagtoo sa Iya, kag subong nga ang Amay kag ang Anak isa, niyan gin-isa kita sa Anak kag gani sa Amay (Juan 17:20-24). Karon may kaangtanan na kita sa Dios nga Amay, ang Una nga Persona sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios, tungud sang aton kahimtangan kay Kristo Jesus.

Busa kon ang bisan sin-o nga tawo yara kay Kristo,
bag-o siya nga tinuga. (2 Mga Taga-Corinto 5:17a)

Nga libre Niya ginhatag sa aton sa Hinigugma.
(Mga Taga-Efeso 1:6b)

Sa pag-agi sang panahon gindala kita nawong sa nawong sang pamulong, “kay Kristo” kag pirmi ini nagahisgot sa aton paghiusa sa Iya. “Kay Kristo” dugang nga nagapakita sa aton nga ang Pagkakristohanon indi relihiyon. Ang Pagkakristohanon isa ka kinaugalingon nga kaangtanan sa Anak sang Dios.

Labaw sa Iya Ikaduhang Pagkari

Kag sang [*hotan*] gindala [*eisago*] Niya liwat ang panganay sa kalibutan, Siya nagsiling,
 “KAG PASIMBAHA SA IYA ANG TANAN NGA MGA
 ANGHEL SANG DIOS.” (Mga Hebreo 1:6)

Ang “sang gindala Niya liwat” nagahisgot sang Ikaduha nga Pagkari. Ang Griyego nga pulong *eisago* nagapahayag nga ang isa ka tawo nagbalik sa isa ka butang ukon duug: gani, si Kristo pabalikon sa kalibutan sang Amay. Kon si Kristo magbalik sa kalibutan sa Ikaduha nga Pagkari, ang mga tumuluo pagadalhon kaupod Niya (1 Timoteo 2:12). Ang tipik sang *hotan* dugangan sang porma sa panahon sang berbo nga aorist nga amo ang pagbaylo sa porma sang pulong sang *eisago* nga nagapahayag sang indi pat-ud nga bahin sang umalagi nga saysay nga nagakahulugan nga ini isa ka panghitabo sa palaabuton, nga siguradong mag-abot, apang ang tion sang panghitabo wala mahibal-an.

May ara tatlo ka mga punto nga nakaangot sa “ang panganay” sa diin kinahanglan naton talupangdon. Una, ang pagkamagmamando ukon ang labaw nga kamandoan: Si Kristo ang magmamando ukon manugdumala sang pamilya sang Dios. Ikaduha, ang pagkapari: si Jesu-Kristo amo ang Harianong Mataas nga Pari sa walay katapusan nga ginsunud sa pamaagi ni Melquisedec. Ikatatlo, ang duha ka bahin: si Kristo manunubli sang tanan nga mga butang, lakip ang duha ka mga natukod liwat nga mga ginharian—ang ginharian sang mga balaan sang Daan nga Katipan kag ang ginharian sang Simbahan.

Sa tion sang Ikaduha nga Pagkari, ang Dios nga Amay magamando sa tanang pinili nga mga anghel nga magsimba kay Jesu-Kristo. Sa sini nga panahon, ang Kalihukan Palatungan mabug-os na sa tion nga si Jesu-Kristo magbalik sa kalibutan

sa katapusan sang Dakong Kasakit kag ang nahulog sa sala nga mga anghel lakip si Satanas mapildi, kuhaon sa kalibutan, kag himoon nga Iya palatungan. Mawala ni Satanas ang pagkamagmamando sang kalibutan padulong kay Ginoong Jesu-Kristo (Mga Salmo 110:1; Mga Taga-Efeso 1:22; Mga Hebreo 1:13, 10:13). Ang pagsinumpunganay sang mga anghel mauntat.⁵⁹

Labaw sa Iya Buluhaton sang Pagpangalagad

Kag sa mga anghel Siya nagsiling,
 “NGA NAGAHIMO SANG IYA [pinili] MGA
 ANGHEL NGA MGA HANGIN,
 KAG SANG IYA MGA ALAGAD SANG DABDAB NGA
 KALAYO [kinutlo halin sa Mga Salmo 104:4].”
 Apang nahanungud sa Anak Siya nagsiling,
 “ANG IMO TRONO, O DIOS, SA WALAY
 KATUBTUBAN,
 KAG ANG MATARONG NGA SETRO AMO ANG
 SETRO SANG IMO GINHARIAN [kinutlo halin
 sa Mga Salmo 45:6].” (Mga Hebreo 1:7-8)

---

59. Ang Dakong Kasakit amo ang panahon sang tukma nga pito ka tuig sa diin sa gilayon nga masundan sang Pagsabnit sang Simbahan kag matapos sa Ikaduha nga Pagkari ni Kristo. Nahibaloan subong ang “setenta ka simana” ni Daniel (Daniel 9:24-27) and “panahon sang kagamo ni Jacob” (Jeremias 30:7, KJV), ining manubo lamang nga panahon nga nagbug-os sa Panahon sang Israel gintagna sa Daan nga Katipan (Isaias 34:1-7; 63:1-6; Jeremias 30:4-8; Zacarias 12:1-3; 14:1-2). Ang Dakong Kasakit amo ang pinakamabakod kag pinakadako nga panahon ni Satanas subong nga maghimo siya sang kinatapusang matakantakanhon nga pagpanglagas kag pagpanghandos agud maagum ang pagdumala sang kalibutan nga Iya gindumalahan sugod pa sang pagkahulog sa sala ni Adan Tan-awa ang Thieme, *Armagedon* (2002).

Ang pagsinumpunganay sang mga anghel amo ang dimakit-an nga pagpakig-away sa tunga sang Dios kag ni Satanas, ginpadabdab sang pagbatok ni Satanas sang una nga kasaysayan kag sang isa sa tatlo ka bahin sang mga anghel, nga nagpadayon subong espirituhanon nga pagpakig-away sa bug-os nga kasaysayan sang tawo. Tan-awa ang Thieme, *Satan and Demonism* (1996), 1-11.

Ang mga anghel mga alagad sang Dios, subong nga ginpahayag pinaagi sa pulong “ministro ukon tinugyanan sa buluhaton sang Ginoo.” Subong mga alagad sang Dios, ginagamit man sila sa pagpalakat sang paghukum—sang “dabdab nga kalayo.” Apang, sa bersikulo 8, ang “apang” nagapakilala sang kabalikaran sa tunga sang pagkaalagad sang mga anghel kag sang pagkamagmamando ni Kristo subong sa sining duha gid Anak kag Dios. Si Jesu-Kristo sa pagkahimong alagad ni Yahweh, sa pagkamatuud nahimong labaw sa mga alagad sa ginharian sang mga anghel. Ang mga anghel mga alagad, apang si Kristo may trono. Subong tawo, si Kristo may trono sa pamilya ukon kaliwatan ni David. Sa tuo sang Amay, si Kristo isa man ka magmamando sa bug-os nga Simbahan. Sang ang Dios, ang Una nga Persona, nagatumud sa Dios, ang Ikaduha nga Persona, Siya nagpatumud sa Iya subong Dios! Si Jesu-Kristo Dios! “ang “O DIOS” ginpatumud kay Jesu-Kristo pagkatapos nga Siya nahimong unud kag nagpuyo kaupod naton—Siya gintawag nga Dios! Samtang ang pinili nga mga anghel nagapalakat sang paghukum sa idalum sang mando sang Dios samtang diri sa kalibutan, si Kristo Dios kag nagadumala sa walay katapusan subong Dios-tawo. Kag kita, ang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan, magahari kaupod Niya (2 Timoteo 2:12).

Sa Iya nga pagkatawo si Jesu-Kristo amo ang “ANG MATARONG NGA SETRO”—ang walay sayup nga pagkamatarong. Ang hingpit nga pagkamatarong ni Kristo may kalainan sa dipagkamatarong ni Satanas, nga nagtinguha sa pagdumala sang kalibutan. Ang palakat ni Satanas sa kalibutan, ang *cosmos diabolicus*, amo ang tawhanon nga kaayo kag malaut kag una gid nga ginlarawan pinaagi sa kahoy sa Hardin (Genesis 2:17). Ang “kaayo” ni Satanas—ang relihiyon, mga pamaagi sa diin ginpalabi ang kaayohan sang kada isa, ang pagkamabuligon, kag madamo pa—sa pagkamatuud malaut (Juan 8:44). Sa pagpauswag sang kalamboan sang iya ginsakupan, nagtinguha siya nga pahalidon kag baylohan ang Dios kag nagtuga sang huwad

kag tinukodtukod lamang nga millennium sa wala pa magbalik si Kristo.⁶⁰ Apang ang sala isa ka kahuluy-an sa iya. Ang pagkamakalooloy kag pagkamahigko sa kalibutan indi plano ni Satanas subong nga sila nagpamatuud sang iya pagkawalay kahanas sa paghimo sang iya plano. Si Satanas naguba sa kapakyasan tungud kay wala niya hatagi sang pagtalupangud ang pagkamatuud sang plano sang Dios kag nagbatok sa kamatuuran sang panudlo sa Bibliya.⁶¹

Sa kabaliktaran, si Jesu-Kristo magadumala sa Isa ka Libo ka Tuig nga may matarong nga setro, ang tanda sang hingpit nga mga talaksan kag sulundan sang Dios sang mga kasugoan sang palatukuran. Ang setro amo ang yabi sang palatukuran; ini nagapahayag sang awtoridad. Si Jesu-Kristo magahari sa idalum sang mga kasugoan sang palatukuran nga may hingpit

---

60. Ang Millennium amo ang panahon sang isa ka libo ka husto nga tuig nga mag-umpisa pagkatapos sang Ikaduhang Pagkari ni Jesu-Kristo (Bugna 20:4) sa diin una gid nga lya ginbilanggo si Satanas sa kadadalman (Bugna 20:2), dason ginsaulog ang lya paghari sa trono ni David subong Hari sang mga hari kag Ginoo sang mga ginoo (1 Timoteo 6:15) nga nagatuman sang tanang bug-os nga mga kasugtanan sa Israel (Mga Salmo 105:6-10) kag magatukod sang paghidaat sa bug-os nga kalibutan kag sang hingpit nga palibot sa kalibutan (Isaias 11:6-9). Tan-awa ang Thieme, *The Divine Outline of History*, 74-78.

61. Si Dr. Lewis Sperry Chafer nagsulat: “Ang sunud sa mismo nga butig, ang pinakadako nga pagpanglit-ag nga ginpanglimbong ni Satanas—nga nagaabot sa tanan nga wala pa naluwas kag sa dako nga bahin sang mga Kristohanon—amo ang bulubanta nga ang subong lamang sini nga mga butang subong sang katilingban ang nagaisip nga ang malaut ang makahimo magmugna kaupod ang yawa—kon, matuud, nga may ara gid man sang yawa nga magmugna sang bisan ano nga butang. Ini indi ang kaisipan sang tawo, kondi ang pagbutyag sang Dios, sa diin nagapakilala nga ang mga gobyerno, mga pamatasan, kaalam, pamaagi ukon kahanas, pagpatigayon, dako kaayo nga katilingban sang negosyo kag mga nagkalainlaing katilingban, kag sang sobra ka damo nga mga relihiyosong hilikuton nga nalakip sa *cosmos diabolicus*. Ina, ang pahito sa diin gintukod ni Satanas nga nagalakip sang tanang maayo sa diin sarang niya matingob sa sini kag mangin malig-on sa butang nga iya ginatinguha nga tumanon. Ang matuud nga pamangkot nagagowa bisan kon ara ang bug-os nga malaut sa kalibutan nga tungud tinutuyo ni Satanas nga maagum ini, ukon bisan kon ini nagapahayag sang walay kasarang ni Satanas agud maghimo sang tanan nga iya ginplano. Ang mahimong mahitabo amo ang dako kaayo nga handum ni Satanas nga nagtuytuy sa iya nga magsakdag sang mas madamo sang bisan ano nga tinuga nga iya madumala. Ang Bugna nagpahayag nga ang bug-os nga mga pamaagi sang *cosmos* kinahanglan mapanas—indi ang pagkamalaut lamang sini, kondi ang tanan nga ara sini, ining duha gid ang maayo kag malain.” Tan-awa ang Chafer, Lewis Sperry, DD., Litt.D., Th.D., *Systematic Theology* (Dallas: Dallas Seminary Press, 1947), 2:100.

nga pagdumala nga magapamunga sang mauswagon nga kinabuhi para sa tagsa ka tawo sa kalibutan.

Labaw sa Iya Pagkapinili kag Katungdanan

“GINHIGUGMA MO ANG PAGKAMATARONG [ang plano sang Dios] KAG GINDUMTAN ANG KALAUTAN [ang plano ni Satanas];
 BUSA ANG DIOS [ang manughan-ay sang plano sang Dios], ANG IMO DIOS, NAGHAPLAS [pagkapili sang hari] SA IMO [ang nagpakatawo nga Kristo]
 SANG LANA SANG KALIPAY LABAW SA IMO MGA KAUPOD. (Mga Hebreo 1:9)

Samtang si Ginoong Jesu-Kristo ari diri sa kalibutan pinaagi sa unud, pirmi gid Niya ginpili ang matarong nga plano sang Dios nga Amay kay sa pagkamalaut nga plano ni Satanas. Subong nga ginpahayag sang yawan-on nga pagsulay sang ikaapat nga kapitulo sang Mateo, ang plano ni Satanas amo ang paghaylo sang pagkatawo ni Kristo nga maghulag sa kinaugalingon sa plano sang Amay—nga likawan ukon ipaiway ang krus kag kuhaon ang korona. Sang panahon sang Pagpakatawo, si Jesu-Kristo sa kinabubut-on nga nagpugong sa paggamit sang Iya kaugalingon nga mga kinaiya sang Dios. Sa baylo, si Jesu-Kristo nagsalig lang gid sa buluhaton sang pagsakdag sang Dios Balaan Espiritu—ang pagpuno sang Espiritu para sa paghatag gahum agud maghimo sang mga milagro kag magkinabuhi sa pamaagi nga makapahamuut sa Dios nga Amay (Mateo 4:1).

Sa plano sang Dios, mag-abot anay ang krus sa wala pa ang korona. Tungud kay ginpalig-on ni Jesu-Kristo ang Iya “nawong subong sang santikan” (Isaias 50:7) kag indi gid maghalin ukon maggowa sa plano sang krus, ang Dios nga Amay naghatag sa Iya sang labaw nga katungdanan labaw pa sa Iya mga

kaupdanan—sang mga anghel nga nakaupod ni Kristo sa pagpakatawo kag sang Kalihukan Palatungan. Si Kristo ang Hari, kag sila, ang kaupod nga mga anghel, mga alagad.

Labaw subong Manunuga

Kag,

“IKAW, GINOO, SA GINSUGURAN NAGPAHAMTANG
SANG SADSARAN SANG DUTA,
KAG ANG MGA LANGIT BINUHATAN SANG IMO
MGA KAMUT [kinutlo sa Mga Salmo 102:25].”
(Mga Hebreo 1:10)

Ang tanan nga imo makita subong man sang tanan nga indi mo makita ara pinaagi kay Ginoong Jesu-Kristo (Isaias 44:24; Juan 1:3; Mga Taga-Colosas 1:16). Si Kristo may madamo pa gid nga gahum sa lya mga kamut kay sa tanan nga tinugang mga anghel. Ang mga kamut ni Jesu-Kristo nagtuga sang kalibutan; naggiho ang lya mga kamut kag ara dayon ang tanan.

Apang inang pareho nga mga kamut ginlansang sa krus agud nga pwede kita makaagum sang kinabuhi nga walay katapusan! Ini matuud gid nga katingalahan nga grasya! Paano bala nahimo ina ni Jesu-Kristo para sa aton? Ngaa bala nga ang kamut nga nagtuga sang kalibutan malansang sa krus? Si Jesu-Kristo sa lya gid kaugalingon nagsinggit, “gintuhog nila ang akon mga kamut kag ang akon mga tiil” (Mga Salmo 22:16). Ginhimo Niya ini tungud kay ginhigugma Niya kita! Si Jesu-Kristo may alatubangon nga kamatayon agud nga pwede kita makaagum sang kinabuhi nga walay katapusan.

Ang tagsa ka sakup sang katawhan may alatubangon nga kamatayon, nga walay labot ang kaliwatan sang Pagsabnit. Si Kristo nagbaton sang lya alatubagon. Ikaw man bala?

Kag sa bagay nga gintangdo sa mga tawo nga

mapatay sing makaisa, kag pagkatapos sina *magaabot* ang paghukum. (Mga Hebreo 9:27)

Kon batonon mo ang paghukum kay Kristo subong halili para sa imo kaugalingon *sa wala* ka pa mapatay, indi mo ginakinahanglan nga batonon ang alatubangon sang paghukum *pagkatapos* ka mapatay.

Labaw sa Iya Kinaiya

“SILA MAWALA, APANG IKAW NAGAPADAYON;
KAG SILA TANAN MAGADAAN SUBONG SANG
PANAPTON [kinutlo sa Mga Salmo 102:26].”
(Mga Hebreo 1:11)

Pagkatapos sang Isa ka Libo ka Tuig nga paghari ni Kristo, ang mga langit sa ila karon nga porma pagagub-on (Mateo 24:35; 2 Pedro 3:10-12; Bugna 20:11; 21:1). Apang si Jesu-Kristo “*amo* man kahapon kag karon, *huo* kag sa walay katapusan” (Mga Hebreo 13:8). Subong nga ang mga panapton magdaan kag maguba, amo man ang tinuga, apang indi si Ginoong Jesu-Kristo; “sa walay katapusan tubtub sa walay katapusan, Ikaw Dios” (Mga Salmo 90:2).

“KAG LUKUTON MO SILA SUBONG SANG KUNUP;
SUBONG SANG PANAPTON SILA PAGABAYLOHAN.
APANG IKAW AMO SA GIHAPON’
KAG ANG IMO MGA TINUIG MAGAPADAYON [kinutlo
sa Mga Salmo 102:27]. (Mga Hebreo 1:12)

Ang tion *magaabot* nga ang kalibutan subong sang aton nahibaloan karon ini pagagub-on, kag si Ginoong Jesu-Kristo maghimo sang bag-o. Ang kinaiyahan ara sa gahum kag kalooy ni Kristo, apang Siya wala gid sa gahum kag kalooy sang

kinaiyahan. “Kay Ako, nga Ginoo, wala nagabaylo” (Malaquias 3:6).

Labaw sa Iya Kahimtangan

Apang sa kay sin-o bala sang mga anghel sa bisan
kon san-o nga Siya nagsiling,
“LINGKOD SA AKON TUO,
TUBTUB NGA MAHIMO KO ANG IMO MGA
KAAWAY NGA PALATUNGAN SANG IMO MGA TIIL”?
(Mga Hebreo 1:13)

Ang sabat—wala! Sanglit nga wala Niya ginsiling ini sa kay bisan sin-o sa mga anghel, ini halos kabaliktaran. Ang tawo manubo nga tinuga sa mga anghel, apang ang pagkatawo ni Jesu-Kristo mataas ukon labaw sa mga anghel. Nahibaloan ta ini tungud kay ang Amay wala gid nagsiling sa bisan sin-o nga anghel, “LINGKOD SA AKON TUO.” Ang Dios nga Amay nagsiling sini sa tawo—kay Ginoong Jesu-Kristo!

“SA AKON TUO” Amo ang duug sang pinakamataas nga dungog. Si Kristo, ang tawo, ginbutang sa duug nga mataas sa mga anghel tungud kay si Jesu-Kristo, ang tawo, nagdaog sa pagsinumpunganay sang mga anghel. Amo ini ang pinakamadramahon nga tion sa kasaysayan sang kalibutan (1 Pedro 3:22). Si Jesu-Kristo magalingkod sa tuo sang Dios nga Amay tubtub sa Ikaduha nga Pagkari sa tion nga ang Kalihukan Palatungan mabug-os kag ang hingpit nga palibot sang Isa ka Libo ka Tuig mag-umpisa.

Indi bala sila tanan espiritu nga manug-alagad nga ginpadala sa pag-alagad, tungud sa ila nga magapanubli sang kaluwasan? (Mga Hebreo 1:14)

Ang mga anghel, nga gintuga nga labaw sa aton, karon

nagaalagad sa mga tumuluo ni Kristo. Tungud sang aton kahimtangan sa paghiusa kay Kristo kag tungud kay kita mga manunubli kaupod Niya, ang mga anghel nga sadto labaw sa aton karon mga ubus na. Sila nagaalagad sa aton subong nga kita nagaalagad kay Kristo Jesus.

Ini nagatanyag sang labing makawiwili nga hilisgutan—ang manugbantay nga anghel. Ang Mga Hebreo 1:14 nagapahayag nga ang tagsa ka tumuluo may ara sa labing gamay isa ka manugbantay nga anghel nga nagaalagad sa iya. Siguro may mga tion nga gusto mo mag-estorya sa imo manugbantay nga anghel. Sa maabot nga mga adlaw sa langit, matukiban mo kon ano kadamo sang wala madayon nga mga tawag ang imo ginhimo kag sa sini wala ka nakatalupangud. Ina magapamatuud sang isa ka makawiwili kaayo nga pag-estoryahanay.

ANG GINHARIAN SANG DIOS

Ang pagkalabaw ni Kristo kag ang madamo nga pagsangasanga sini amo ang mga pagpahayag sa kabilogan sang bug-os nga Libro sang Mga Hebreo. Apang karon, aton usisaon ang halos pareho nga bahin sang Balaan nga Kasulatan. Ang Mga Taga-Colosas 1:12-21 nagapahayag man sang pagbayaw ukon paghimaya kay Jesu-Kristo, ang Hari sang mga hari, labaw sa tanan nga manugdumala sang ginharian sang Dios.

Nga nagapasalamat sa Amay, nga nagpakatakus sa aton sa pag-ambit sang panublion sang mga balaan sa kapawa. (Mga Taga-Colosas 1:12)

Ang paghiusa kay Kristo amo ang palatukuran para sa tagsa ka espirituhanon nga pakamaayo sa Kristohanon nga kinabuhi kag amo ang sulundan kag pamaagi sa diin mahimo kita nga mga anak sang Dios nga Amay. “Kay kamo tanan mga anak

sang Dios pinaagi sa pagtoo kay Kristo Jesus” (Mga Taga-Galacia 3:26). Wala sang subong nga butang nga pareho sang pagkaamay sang Dios para sa tanan ukon ang pag-inutoray sang tawo sa bug-os kalibutan. “Nga nagapasalamat sa Amay” ini para sa mga tumuluo lamang, kag subong mga tumuluo may ara kita sang madamo sa diin dapat magpasalamaton. Si Jesu-Kristo amo ang “manunubli sang tanan nga mga butang” (Mga Hebreo 1:2) kag sang kaayo kag kaputli sang aton kaluwasan, ang Amay nagpakatakus sa aton sa pag-ambit sang Iya panublion.

Kay Siya [ang Amay] nagluwas sa aton halin sa ginharian sang kadulum, kag nagbalhin sa aton sa ginharian sang Iya hinigugma nga Anak. (Mga Taga-Colosas 1:13)

Sa pagdugang sang pagpakatakus sa aton sa pag-ambit sang panublion ni Kristo, ang Amay makasarang magdala sa aton halin sa isa ka ginharian—ang ginharian sang kadudulman ukon espirituhanon nga kamatayon—kag magbalhin sa aton sa lain nga ginharian—ang ginharian ni Kristo ukon espirituhanon nga kinabuhi—subong mga sakup sang pamilya sang Dios. Ginbalhin kita sa bag-o nga ginharian pinaagi sa bag-ong pagkabun-ag.

Sa tion sang pagkabun-ag sa lawas, natawo kita sa idalum sang gahum sang kadudulman—ang walay kasigurohan, ang pagkalibog, ang pagkahuyang, ang walay kapat-uran, kag sang kahadlok. Wala sing pagpakig-upod sa Dios sa ginharian sang kadudulman—ang espirituhanon nga kamatayon lamang. “Kay ang tanan nakasala kag nawad-an sang himaya sang Dios” (Mga Taga-Roma 3:23). Ang sala amo ang “kadudulman” kag ang silot sang sala amo ang kamatayon. Si Jesu-Kristo nagbayad sang silot didto sa krus agud nga pwede kita mabalhin pagowa sa ginharian sang kadudulman.

Wala gid sang bisan ano nga kalipay sa ginharian sang kadudulman. Ang mga ditumuluo wala sing untat kag nagapadayon sa pagpangita sang bag-o nga mga pamaagi agud makaagum sang kalipay. Madamo ang nagtinguha sa pagtukod sang ila kalipay sa pagkamakalooloy kag sa kasubo sang iban. Madamo ang nagatinguha sang paghidait ukon kalinong ukon sang gahum ukon sang pag-uyon sang mga tawo, apang tanan sila nga nagmalampuson sa paghimo matinguhaon sa walay bili. Kadamoan sa ila nangin makalooloy. Daw ano ka makalilisang! Wala sang pamaagi agud makakaplag sang walay katapusan nga kalipay sa ginharian sang kadudulman, apang kon ang bisan sin-o magtoo kay Ginoong Jesu-Kristo, sa gilayon siya balhinon pagowa sa sinang makaloloy nga kadudulman padulong sa bag-o nga ginharian ni Kristo. Subong isa ka tumuluo, ang iya bug-os nga panglantaw sa kinabuhi nagabaylo kon siya magtoon sang panudlo sa Bibliya. Niyang, ang iya pagbalhin mahimo nga palatukuran para sa nagapadayon nga pagpasalamat.

Sa Griyego, ang “ginbalhin” amo ang porma sang berbo nga nagapahayag sang kamatuuran nga pwede pamatud-an sang pulong (*methistemi*). Kon nahangpan mo ang pagkambyo sang kapanahonan sang berbo subong man ang matuud nga kahulugan sang sini nga berbo, mahangpan mo ang kasigurohan sa walay katapusan nga indi gid magkadto ukon magbalhin sa iban nga dalanon. Ang kapanahonan sang pagkambyo sang berbo nagakahulugan nga ginbalhin kita sa bag-o nga ginharian sa makaisa lamang; indi kita mahimo ibalhin liwat pabalik. *Methistemi* nagapahayag sang painoino sang pagbalhin sang mga tawo halin sa ila natawhan ukon gindak-an nga duug kag ibutang sila sa banwa sang mas maayo nga duug. Subong mga tumuluo, ginbalhin kita sa makaisa lamang pagowa sa aton natawhan nga kahimtangan sang sala—ang duug sang wala gid sing kaangtanan sa Dios—padulong sa isa ka hingpit nga duug—“ang ginharian sang Iya hinigugma nga Anak.”

Ang hingpit nga ginharian sa diin kita ginbalhin amo ang ginharian sang natawo liwat sa kalag nga mga tawo nga nahiusa kay Kristo. Si Ginoong Jesu-Kristo nagsiling, “Kamo ara sa Akon, kag Ako ara sa inyo” (Juan 14:20). Kita ara kay Kristo, kag ining bag-o nga ginharian amo ang Simbahan. Sa paghiusa kay Kristo, ara sa aton ang pagkamatarong sang Dios, ginpaangkon sa aton kaayohan; nagaangkon sang kinabuhi nga walay katapusan; ang aton mga sala, sang nag-agi, sa karon, kag sa palaabuton, ginpanas, ginkuha sang Anak sang Dios didto sa krus; nakasiguro kita sang nabanhaw nga lawas; nakasiguro kita sang pagkinabuhi sa Iya panan-aw ukon pakig-upod kag magahari kaupod ang Hari sang mga hari sa walay katapusan; kag makasiguro kita sang paghidait, gahum, kaligon, kag sang kasigurohan sa sini man nga kinabuhi. Ginbalhin kita pagowa sa kahimtangan nga walay pag-laum kag nawad-an na gid sang paglaum padulong sa maayo kaayo kag sang may kasigurohan nga kahimtangan.

Ang bag-o nga ginharian ginatawag nga “ang ginharian sang Iya hinigugma nga Anak.” Ang kinahanglanon kaayo nga katukuran sang kasigurohan sang tagsa ka saad kag sang tagsa ka talagsahon kag maayo kaayo nga butang nga aton maangkon halin sa Ginoong amo nga kita, subong mga tumuluo sa paghiusa kay Kristo, amo ang mga natungdan sang amo man nga gugma nga nagapatunga sa Amay kag sa Anak. Wala gid sang nag-agi nga tion nga ang Dios ang Una nga Persona wala naghigugma sa Ikaduha nga Persona (Juan 17:24). Ang walay dulonan nga gugma sang Amay pirmi gid ginbubu sa Iya Anak; Siya gid pirmi ang sentro sang Iya gugma. Inang pareho nga gugma sa karon nakapunting sa aton. Subong mga natungdan sang Iya gugma, nakahibalo kita nga ang aton kinabuhi may katuyoan ukon lalambuton, nga ang aton palaabuton may kasigurohan, kag sa sina wala gid sang pwede makabaylo sini.

ANG HARI SANG MGA HARI

Pwede kita matingala sang husto kon ano bala ka pwede sa Amay ang magbalhin sa aton sa subong ka maayo kaayo nga ginharian. Ang sabat makit-an sa kinaiya sang Hari sang mga hari. Sa umpisa sang Mga Taga-Colosas 1:14 may ara kita sang madamo nga pagpamatuud sang kamatuuran nahanungud sa indi matupungan, labaw sa tanan nga Persona sang Hari sang mga hari.

Ang Manunubus

Nga sa Iya gintubus kita pinaagi sa kapatawaran sang mga sala. (Mga Taga-Colosas 1:14)

Agud nga mangin Manunubus, si Jesus-Kristo ginakinahanglan nga mag-abot sa sini nga kalibutan; Siya mangin ang Ulihi nga Adan. Subong nga ang una nga Adan gintuga nga hingpit, gani si Ginoong Jesu-Kristo natawo nga hingpit pinaagi sa pagkabun-ag sa birhen. Halin sang Pagkahulog sa Sala ni Adan, ang tagsa ka tawo nga walay labot si Jesu-Kristo natawo sa tiyanggihan sang ulipon sang sala. Kita tanan natawo nga may tatlo ka mga pag-igo batok sa aton: ang ginpaangkon nga sala—ang sala ni Adan nga ginpaangkon sa katawhan (Mga Taga-Roma 5:18); ang makasasala nga kinaiya—nga ginpanubli halin kay Adan (Mga Taga-Roma 5:12), kag ang kaugalingon nga sala. Busa, wala gid sang bisan isa sa aton ang takus nga magbakal sang aton kaugalingon nga kahilwayan halin sa tiyanggihan sang ulipon sang sala ukon ang maglimpyo sang bisan sin-o sa sala.

Sanglit nga ang makasasala nga kinaiya ukon ang “daan nga kinaugali” (Mga Taga-Colosas 3:9) nga nag-umpisa kag

naghalin kay Adan ginpaalinton sa kaliwatan pinaagi sa lalaki,⁶² agud nga matawo nga wala sing makasasala nga kinaiya, si Kristo kinahanglan matawo sa birhen. Ang natawo sa birhen nga Anak sang Dios amo lamang ang tawo nga nagkinabuhi sa kalibutan halin sang Pagkahulog ni Adan sa sala nga hingpit kag wala gid sang sala nga tawo. Busa, sa idalum sang panudlo sa Bibliya nahanungud sang pagpanubus, si Jesu-Kristo hilway nga tawo. Siya lamang ang tawo nga wala natawo sa tiyanggihan sang ulipon sang sala kag gani, ang nagaisahanong tawo nga takus agud magbakal sang kahilwayan sang mga ulipon.

Kay nakahibalo kamo nga wala kamo gintubus [ginbakal sa tiyanggihan sang ulipon sang sala] sang madinulunton nga mga butang subong sang pilak ukon bulawan . . . kondi sang hamili nga dugo, subong sang kordero nga walay kasawayan kag dagta, *ang dugo* ni Kristo. (1 Pedro 1:18-19)

Ang hilway nga tawo lamang ang makahimo magpahilway sang ulipon, kag ang nagaisahanong hilway nga tawo si Jesu-Kristo lamang. Natawo Siya nga isa ka hilway nga tawo; Siya nagpalansang sa krus subong sang hilway nga tawo; kag subong sang tawo nga wala gid sang sala. Gindala Niya ang aton mga sala. Nagbayad Siya sang bug-os para sa tagsa ka sala nga aton pagahimoon. Ginhilway kita sa pagkaulipon sa sala sang ginbaton naton ang Iya pagtubus. Ginbalhin kita subong hilway nga mga tawo tungud kay si Jesu-Kristo nagbayad sang aton kahilwayan. Busa ara kita karon sa bag-o nga ginharian tungud kay ang Hari sang mga hari amo ang aton Manunubus.

---

62. Thieme, *The Barrier*, 4-6.

Ang Makita nga Larawan sang Dios

Kag Siya ang larawan sang dimakita nga Dios, ang panganay sang tanan nga tinuga. (Mga Taga-Colosas 1:15)

Ari ang talagsahon kag takus nga kilalahon nga kinaiya ni Jesu-Kristo—ang Dios kag ang pagkatawo sa isa ka persona! Ang una nga pamulong nagapahayag sang Iya kinaiya sang Dios, samtang ang ikaduha amo ang pagpahayag sang Iya pagkatawo. Siya ang ginasiling nga “ang [tukma ukon husto] larawan sang dimakita nga Dios.” Sa Griyego, wala sing maathag nga ginsulat sa diin mag-agaw sang pagtalupangud kag maghatag sang bili sa kinaiya sang persona. Gani masiling ta nga ini matin-aw kag klaro nga ginpahayag nga si Jesus-Kristo amo ang walay katapusan nga Dios, katupong sang Amay kag katupong sang Espiritu. Siya tukma nga amo man sa kinaiya. Ang Dios lamang ang mahimo nga larawan sang Dios; busa, si Jesu-Kristo Dios sa walay katapusan.

Ang tanan nga mga butang gintugyan sa Akon sang Akon Amay; kag wala sang nakakilala sa Anak, luwas sang Amay; ni may bisan kay sin-o nga nakakilala sa Amay, luwas sa Anak, kag sa bisan kay sin-o nga nahamut-an sang Anak nga ipahayag Siya (Mateo 11:27)

Sa ikaduha nga hugpong sang pamulong sang Mga Taga-Colosas 1:15, ang “panganay” nagapakita sang ranggo ukon titulo. Wala ini nagakahulugan nga si Kristo gintuga. Ang panganay amo ang pagkapili sang labaw nga pagmando ukon pangulo sang pamilya subong katigulangan ukon panganay (cf., Mga Hebreo 1:5). Ang mga mag-utod sang panganay sa pamilya amo pirmi ang magbaton sang mga mando halin sa

iya. Si Jesu-Kristo amo ang labaw nga kamandoan ukon may gahum sang bag-o nga tinuga sang natawo liwat sa kalag nga mga katawhan.

Ang Manunuga sang Kalibutan

Kay sa Iya [si Kristo] gintuga [*ktizo*] ang tanan nga mga butang, sa sining duha sa mga langit [kalaparan] kag sa duta, [sa kinaiyahan ukon ang makita kag mahikap nga kalibutan], makita kag dimakita [ang mga makita kag mahikap nga mga butang kag ang espirituhanon ukon dimakita kag dimahikap nga mga bahin], bisan sang mga trono ukon mga kamandoan [sa katawhan] ukon mga punoan ukon mga pagbulut-an [mga anghel]—ang tanan nga mga butang natuga pinaagi sa Iya kag tungud sa Iya. (Mga Taga-Colosas 1:16)

Si Jesu-Kristo amo ang makagagahum sa tanan, pagkahibalo sa tanan, kag ang Isa nga may katungdanan sa pagtuga sang kinaunahan nga kalibutan. Naghulag ang Iya mga tudlo kag ang tanan nga butang ara dayon.

Kon pamalandongon ko ang Imo mga langit, ang binuhatan sang Imo mga tudlo,
Ang bulan kag mga kabitoonan, sa diin Imo ginbutang kag ginhan-ay sa ila kaugalingon nga duug. (Mga Salmo 8:3)

Gintuga Niya ang tanan nga mga butang halin sa tagsa ka gagmay nga bahin sang isa ka butang kutub sa pundok sang mga kabitoonan ukon planeta ukon pundok sang mga tawo sa isa lamang ka lagtik sang Iya mga tudlo. Ang panahon sang pagbaylo sing porma sang berbo sang *ktizo* nga makita sa

Mga Taga-Colosas 1:16 nagasugilon sa aton nga ang pagtuga nabug-os sa isa lamang ka tion—gamay pa kay sa isa ka segundo.

Kon nahanungud sa pagsangkap sang aton kaluwasan, ang Balaan nga Kasulatan nagpahayag nga ang Iya “bukton” nagatrabaho (Isaias 59:16). Ang pagtuga sang kalibutan subong sang wala sing mapaanggid. Sa Isaias 53:1b mabasa naton, “Kag kay sin-o bala ang bukton sang GINOO ginpahayag?” Ang “bukton sang GINOO” amo ang titulo sang isa ka Manluluwas nga may kaangtanan sa aton kaluwasan. Ina ‘trabaho’ ang magpalansang sa krus kag mapatay tungud sa aton.

Sa ikaduha nga panghitabo sang *ktizo*, “gintuga,” sa Mga Taga-Colosas 1:16, ang hingpit nga panahon sang berbo, nagakahulugan “gintuga sang nag-agi nga panahon nga may bunga nga nagapadayon sa walay katapusan.” Sa pagkamatuud ang kalibutan nahimong isa ka pasundayag ukon isa ka pagpamatuud sang gahum kag kakusog sang Hari sang mga hari. Ang kalibutan gintuga “para sa Iya,” agud maghimaya sa Iya. Kon si Jesu-Kristo may gahum sa pagtuga sang kalibutan pinaagi sang pagpalagtik sang Iya mga tudlo, kag kon Iya natuman ang bisan mas dalagko nga trabaho sang kaluwasan—niyan matuud nga may gahum Siya agud magsangkap sang bag-o nga tinuga—ang ginharian sang natawo-liwat nga mga tumuluo—kag ipadayon ina nga ginharian sa walay katapusan.

Ang Manugsakdag sang Kalibutan

Kag Siya una gid sa tanan nga mga butang, kag sa Iya ang tanan nga butang nahimo kag nahan-ay.
(Mga Taga-Colosas 1:17)

Si Jesu-Kristo nagasakdag sang kalibutan. Kon mahangpan mo ining talagsahon nga tilindugan, makita mo nga ang pamulong ‘batid sa syensya nga mga kasugoan’ isa ka sayup

nga ngalan subong nga ang syensya wala sang pamaagi sa pagpatuman sang mga kasugoan ukon bisan ang pagpasalig nga magapadayon sila sa pagpalakat.⁶³ Ang sa syensya nga mga kasugoan bug-os nga nakasandig sa pagkamakagagahum sa tanan kag sang pagkawalay pagbaylo sang Dios. Ang syensya nagapanilag lamang sa pagkamakanunayon ukon pagkawalay pagbaylo ni Jesu-Kristo (Mga Hebreo 13:8). Ang taga sa teksto ukon dalanon sa sulundan sang kalibutan kag sang mga balaod sang syensya amo ang pagpaathag ukon pagpadayag sa pagkamatutum ni Kristo nga amo ang naghan-ay sang tanan nga mga butang “pinaagi sa pulong sang Iya gahum” (Mga Hebreo 1:3), bisan pa nga ang Balaan nga Kasulatan magpamatuud nga ang kalibutan kaupod ang butang sini, ang gahum, kag mga kasugoan indi gid pirmi ara kag ini may katapusan (2 Pedro 3:10-12; Bugna 20:11).

Ang sa syensya nga mga balaod nagapaathag sang pagkamatutum sang Dios diri sa kalibutan. Ini nga mga balaod mahimong baylohan, bale-walaon ukon isalikway, ukon kuhaon. Ang mga saad lamang sang Pulong sang Dios ang mga hingpit nga walay pagbaylo.

Si Jesu-Kristo ang naghan-ay kag nagadumala sang mga pundok sang kabitoonan kag mga planeta sa ila kapaigoan kag nagapatigayon sang trapiko sang kalibutan sa palakat sini agud nga pwede Siya magdala sang “madamo nga mga anak sa himaya” (Mga Hebreo 2:10). Ginpunggan Niya ang walay katapusan agud nga ang katawhan may higayon pa sa pag-angkon sang grasya sang Dios sa tion sang krus. Si Jesu-Kristo nagasakdag sang kalibutan agud nga ang plano sang grasya sang Dios pwede magpadayon sa bug-os nga palakat sini.

Nag-untat ka gid bala sa paghunahuna nga samtang ang pagkatawo ni Kristo nagadala sang aton mga sala didto sa krus, ang kinaiya sang Dios ni Kristo sa gihapon nagadumala

---

63. Thieme, *Creation, Chaos, and Restoration* (1995), 39-41.

sang kalibutan? Luwas kon, ang minilyon sang mga kabitoonan kag mga planeta nabungkag. Talagsahon, indi bala? Nag-umpisa ka na bala nga makakita sang isa ka butang sa Isa nga ikaw kag ako may kaangtanan? Ini nagahimo sa aton nga maghunahuna kon ano gid ka dungganon kag ka maayo kaayo sang aton Manunubus. Wala gid sing mas dako pa kay sa Iya. “Kay sa Dios walay bisan ano nga indi mahimo” (Lucas 1:37).

Ang mga saad sang Pulong sang Dios hingpit nga wala gid pagbaylo. Ang Dios wala nagsaad nga Iya ipadayon ang kalibutan sang sa karon nga kahimtangan sini, kondi nga ang tumuluo ni Jesu-Kristo sa idalum sang mga saad sang Dios makalingkawas sa pagkaguba sang kalibutan. Ang kabug-osan sang plano sang Dios magdala sang himaya sa Dios sa walay katapusan.

Ang Manugdumala sang Simbahan

Siya amo ang ulo sang lawas, nga amo ang Simbahan; kag Siya amo ang ginsuguran [*arche*], ang panganay halin sa patay, agud nga Siya ang Iya kaugalingon nahauna [*proteuo*] sa tanan nga butang. (Mga Taga-Colosas 1:18)

Ang bersikulo 18 nagapakilala kay Jesu-Kristo subong gamhanan kaayo nga manugdumala sang Simbahan kag naghan-ay kag nagpalakat sang tatlo ka pilo nga pagpaathag sang Iya pagdumala.

1. Ang Ulo sang Lawas. Ang Simbahan, nagapunting sa Simbahan sang bug-os nga kalibutan (Mga Taga-Roma 12:5; 1 Mga Taga-Corinto 12:12-13; Mga Taga-Efeso 1:22-23; 5:23) nga nasakupan sang tanan nga mga tumuluo ni Jesu-Kristo sa Panahon sang Simbahan, kasami nga ginalarawan subong ang lawas tungud

kay ang lawas may katungdanan kag paghulag. Ang tawhanon nga lawas nagpamunga man sang gahum, kag nagadala sang paanggid, ang Lawas ni Kristo nga pinaagi sa buluhaton sang pagpangalagad sang Balaan Espiritu may ara gahum kag makagalalum nga sangputanan tungud kay Jesu-Kristo.

Samtang ang tawhanon nga lawas may katungdanan kag may paghulag, may kahan-ayan kag pagbinuligay kag may kusog, ang kada isa sini nagasalig sa sigurado nga mga bahin sang utok—indi lamang sa tuo kag wala nga mga burubilog, kondi sa makina nga mga bahin man sang utok. Sa amo man nga pamaagi, si Jesu-Kristo, subong manugdumala sang Simbahan, nagtukod sang mga pamaagi nga dapat sundon kag nagsangkap sang gahum sa diin ang lawas maghulag para sa himaya sang Dios.

2. Ang Ginhalinan ukon Ginsuguran sang Simbahan. Si Jesu-Kristo gintawag sa tukma sang ginpasangkad nga pagbadbad, “ang ginsuguran nga amo ang ginsuguran.” Ang Griyego nga pulong para “sa ginsuguran” amo ang *arche* kag nagakahulugan “ang ginhalinan ukon ang ginsuguran.” Si Jesu-Kristo amo ang ginsuguran sang Simbahan pinaagi sa Iya kamatayon, paglubong, pagkabanhaw, pagkayab, kag sang pagpakigtingub, nga ang tanan sini nagporma sang palatukuran para sa Simbahan.
3. Ang Panganay halin sa mga Patay. Subong nga aton nakita, ang “panganay” nagakahulugan sang tatlo ka mga katungdanan kag mga kahigayonan sang pagdumala: ang labaw nga kamandoan, pagkapari, kag pagkamanunubli. Pinaagi sa pagkabanhaw, ang pagkatawo ni Jesu-Kristo nahimong ang makagagahum sa tanan nga manugdumala sang Simbahan, nga naghatag sang dako nga bili ukon pagtamud sa Iya mataas nga pagkapari nga buluhaton sang pagpangalagad sang pagpangabay

ukon pagpakilooy para sa mga balaan ukon tumuluo ni Kristo. Si Kristo nahimo man nga manunubli sang tanan nga mga butang, lakip ang bag-ong tinuga—ang Simbahan—sa bahin sang pagsangkap sang walay katapusan nga pagkaara sang Simbahan subong ang bag-o nga ginharian.

Ang Pagkalabaw kag Pagkamakagagahum sang Hari sang mga Hari

Ang Mga Taga-Colosas 1:18 nagsaysay sang mga pamulong nga may katuyoan: “agud nga Siya gid sa Iya kaugalingon magaabot nga una gid sa tanan nga mga butang. Sa plano sang Dios, ini katuyoan sang Amay para kay Ginoong Jesu-Kristo nga magaangkon sang pagkalabaw; si Jesu-Kristo amo ang Isa nga nag-angkon ukon tag-iya sang “una nga pwesto.” Ang *proteuo* gingamit agud maglarawan sang mga atleta nga nagdaog sa madamo na nga hampang sang Olympic, Pythian, Isthmian, ukon Nemean nga mga hampang—ang dalagko nga mga hampang sang mga atleta sang sadto anay nga kalibutan. Ang mga daogan amo ang mga nakakuha sang pinakauna nga daog. Kon kaisa gingamit man agud maglarawan sang alkalde sang siyudad ukon manugdumala sang pungsod. Diri sini, ang *proteuo* gingamit kay Ginoong Jesu-Kristo, ang Isa nga padayon nagaangkon sang unang pwesto.

Ang Balaan nga Kasulatan nagapahayag nga si Jesu-Kristo labaw sa tanan. Kon ukon indi Siya labaw sa kinabuhi sang tagsa ka tumuluo ini nakasandig sa espirituhanon nga pagkinabuhi sang hamtong nga tumuluo ang persona ni Jesu-Kristo sa kinabuhi sang hamtong nga tumuluo.⁶⁴ Ang tumuluo nga wala nagatubo sa espirituhanong pagkahamtong ukon

---

64. Thieme, *Christian Integrity*, 138-40.

nagakinabuhi sa kinabuhi ni Kristo isa ka makaloloy nga tawo, bisan kon sin-o siya ukon ano ang mga ginaangkon niya. Indi ka gid makaangkon sang kusog, gahum, ukon pakamaayo tubtub nga makaabot ka sa bahin sang espirituhanong pagkahamtong ukon pagkinabuhi pinaagi sa kinabuhi ni Kristo—tubtub nga Siya ang matuud nga Isa nga amo ang nagakaput sang unang pwesto sa imo kinabuhi.

Sa ano bala nga pamaagi ka, subong isa ka tumuluo, mahimong espirituhanong hamtong kag magkinabuhi sang kinabuhi ni Kristo agud nga Siya ang padayon nga nagaangkon sang una nga pwesto sa imo kinabuhi? Una, ang espirituhanon nga pagkahamtong kag magkinabuhi sang kinabuhi ni Kristo nga nakatukod sa kaalam sang panudlo sa Bibliya. Indi ka gid makahibalo ni maghigugma kay Jesu-Kristo luwas kon may ara ka panudlo sa Bibliya sa imo kalag. Ikaduha, indi ka makatoon ukon makapahimulus sang panudlo sa Bibliya luwas kon napun-an ka sang Balaan Espiritu. Ining duha ka mga butang amo ang una nga ginakinahanglan sa espirituhanong pagkahamtong kag magkinabuhi sang kinabuhi ni Ginoong Jesu-Kristo. Kon wala ka sang kahibalo sa panudlo sa Bibliya, indi ka gid maghamtong sa espirituhanon nga kinabuhi kag indi makakinabuhi sang kinabuhi ni Kristo. Kon wala ka nagapalista sa bisan ano nga tion sa pagpuno sang Balaan Espiritu, indi ka gid magtubo sa espirituhanong pagkahamtong kag magkinabuhi sang kinabuhi ni Ginoong Jesu-Kristo. Ang pagtoon kag paghimulus sang panudlo sa Bibliya sa idalum sang pagpuno sang Balaan Espiritu nagapauswag sang imo panghunahuna sang “hunahuna ni Kristo” (1 Mga Taga-Corinto 2:16) sa diin nagahaylo sang imo tagsa ka panghunahuna, kabangdanan, kag paghulag.

Kon ikaw tumuluo ni Ginoong Jesu-Kristo kag nakatutok ang imo mga mata sa imo kaugalingon, ikaw napasaligan sang pagkamakalolooy. Ang suod nga kaupod sang makikaugalingon amo “ang panan-aw sa iban nga mga tawo.” Ining duha ka

mga pagkaguba sang espirituhanong pagkahamtong kasami nahan-ay kag nagahiusa sa paghulag. Kon nakatutok ang imo mga mata sa imo kaugalingon, may ara ka man pagkahilig sa pagtutok sang imo mga mata sa iban nga tawo kag madali lang matandog ang imo balatyagon sa kon ano ang ginahunahuna sang iban nga tawo. Subong bunga sini, sa tuman kag bug-os ka nga makalolooy. Sa tion nga nakatutok ang imo mga mata sa imo kaugalingon kag magsugod sa pagbatyag sang kasubo sa imo kaugalingon ukon dayawon ang imo kaugalingon, sa tion nga magtutok ang imo mga mata sa mga tawo kag magkasubo ukon sobra magkabalaka sa panahon nga may tawo nga magpaakig sa imo, sa tion nga nakatutok ang imo mga mata sa mga butang, magluya ka kag madutlan sang yawan-on nga pagsalakay.

Ang espirituhanon nga pagkahamtong kag magkinabuhi sang kinabuhi ni Kristo hingpit nga ginakinahanglan kaayo kon gusto mo nga makaangkon sang bisan ano nga kalipay ukon paghidait subong isa ka Kristohanon. Sa makaisa nga nahimo ka nga Kristohanon, ang talaksan sang kalipay wala nakatukod sa bisan anong tawhanon nga kabangdanan sang kinabuhi, kondi sa espirituhanong pagkahamtong kag sa pagkinabuhi sang kinabuhi ni Kristo kag sang bunga sang pagkalabaw sang Ginoo sa imo kinabuhi. Sa pagkauna sa pwesto ni Jesu-Kristo sa imo kinabuhi amo ang kaagi ukon pagkinabuhi nga nagapauntat kay Satanas sa iya mga hulag kag katuyoan.

Ayhan ang pipila ka mga manugwali ukon ebanghilista may pahayag sa pipila ka mga pamaagi nga magmalipayon ka sa imo kinabuhi kon batonon mo lang si Kristo subong Manluluwas. Magbantay! Ang solo nga paghimo sang kaluwasan wala nagapasalig sang sa-kada-tion ukon sa tanan nga tion nga pagbatyag sang kalipay. Kon wala sang espirituhanon nga pagtubo ukon espirituhanong pagkahamtong kag magkinabuhi sang kinabuhi ni Kristo, ini nga klase sang kalipay indi gid mahitabo. Ang Mga Taga-Colosas 1:18 amo ang kinasangan sang sina nga pasikaran kag tilindugan—“nga Siya ang

Iya kaugalingon magaabot nga mangin pinakauna sa tanan nga mga butang.” Sa plano sang Amay, ang pagkapinakauna lamang ni Kristo sa kinabuhi sang espirituhanong hamtong ang nagapamunga sinang dumalayon nga kalipay.

Ang Tag-iya sang mga Hiyas sang Dios

Kay ini amo ang kalipay sang *Amay* para sa tanan nga kahingpitan nga magapuyo sa Iya. (Mga Taga-Colosas 1:19)

Diri sini kon diin ang pagkalabaw ni Kristo nagaumpisa. Ang Amay nahamuut nga “ang tanan nga kahingpitan” dapat magapuyo sa persona ni Jesu-Kristo. Ang “kahingpitan” amo ang kabilogan sang tanan nga gahum sang Dios kag sang mga hiyas sang Dios nga nagapuyo sa persona ni Kristo. Ang aton kalipay nagaumpisa sa kamatuuran nga ang Dios nga Amay nahamuut sa isa ka sakup sang katawhan, kag sanglit nga kita “ara sa Iya,” pwede kita magmalipayon.

Ang tanan nga mga tumuluo pwede nga mag-agum sang kalipay. Wala sang pamalibabad kon ngaa ang bisan sin-o nga tumuluo indi makaagum sang bug-os nga kahanasan, kalinaw kag paghidait, kag kalipay sa idalum sang mga panghitabo kag kahimtangan sa kinabuhi, bisan kon ini kalampusan ukon kapaslawan, kalisdanan ukon pakamaayo. Ang kasadya ukon kalipay nga iya ni Kristo gin-andam para sa aton, apang ini nga kalipay nakasandig sa aton paghangup kag paghimulus sang panudlo sa Bibliya. Sa kahimtangan, ini nga “kahingpitan” para sa kada isa sa aton, apang sa mga kaagi tungud sang mga panghitabo ini nakasandig sa pagpuno sang Espiritu kag sang espirituhanong pagkahamtong kag pagkinabuhi sang kinabuhi ni Kristo pinaagi sa panudlo sa Bibliya nga ara sa iliganan sang

pagkahibalo sa tuo nga burubilog sang kalag⁶⁵

Pwede mo bala balikan ang nag-agi nga simana kag magsiling, “sa kada paghan-ay sang mga panghitabo kag kahimtangan si Kristo nangin labaw sa tanan”? Mahitabo lamang kon ikaw napun-an sang Espiritu kag maghimulus sang panudlo sa Bibliya nga pwede ka mangin espirituhanon nga hamtong kag magkinabuhi sang kinabuhi ni Kristo. Sa sina lamang Siya pwede mahimaya. Si Kristo indi pwede mahimaya sa atubangan sang ditumuluo tubtub nga Siya mahimaya anay sa imo kinabuhi (2 Mga Taga-Corinto 3:3).

Ang Hangkat sa Kaugalingon

Kag pinaagi sa Iya sa pagpasag-uli sang tanan nga mga butang sa Iya kaugalingon, nga naghimo sang paghidait pinaagi sa dugo sang Iya krus; nga pinaagi sa Iya, *ako magsiling*, bisan sang mga butang sa duta ukon mga butang sa langit. Kag bisan pa nga kamo sa nagligad nahamulag kag kaaway sa panghunahuna, *nga nagahimo* sang malaut nga mga binuhatan. (Mga Taga-Colosas 1:20-21)

Halin sa panahon sang pagkahulog ni Adan sa sala, ang tanan nga katawhan ara sa idalum sang pagpahamtang sang silot kag paghukum sang Dios. Subong sangputanan, ang tawo ara sa nagapadayon nga kahimtangan sang pagkalangyaw

---

65. Ang iliganan sang pagkahibalo nga makit-an sa (*kardia*), nga ginbadbad “tagiposoon” (Mga Hebreo 4:12) ukon ang tuo nga burubilog sang panghunahuna sang kalag kag may pito ka mga lawak—ang katukuran sang kasayuran, kinatung-an sang paghinumdum, ang tipiganan sang mga pamulong, hingpit nga tipiganan, tanlag, padayon nga pagkacusog sang paghulag, kag ang kaalam—nga pinaagi sini ang panudlo sa Bibliya naghulag sa pagpalapta pinaagi sa pagpuno sang Balaan Espiritu nga nagapamunga sang palanan-awon nga nahasuno sa Dios (Mga Taga-Efeso 3:16-19). Tan-awa ang Thieme, *Reversionism*, 3-7.

ukon pagkahamulag sang kaangtanan sa Iya. Ini nga bersikulo nagadugang man gani sang paagi agud usisaon ang panghunahuna sang katawhan subong kaaway sang Dios. Ang bahin sang pagkakaaway sang tumuluo ara sa iya panghunahuna. Ang tawhanon nga palanan-awon indi maayo kag kaaway sang Dios. Dugang pa, wala gid sang binuhatan sang ditumuluo nga mabaton sa Dios. Ang tanang tawhanong kaayo gintambog sa sahi sang “malaut ukon yawan-on nga mga binuhatan.” “Tungud kay kita tanan nahimo nga subong sang isa nga dimatinlo, Kag ang tanan naton nga matarong nga mga binuhatan subong sang mahigko nga panapton” (Isaias 64:6a). May ara anum ka mga pag-igo ukon pagbangga sa tagsa ka tawo nga natawo sa kalibutan kag nagtukod sang indi maagihan nga balabag sa tunga sang Dios kag tawo.

1. Sala—ang sala nga ginpaangkon sa katawhan pinaagi sa sala ni Adan, ang makasasala nga kinaiya nga ginpanubli halin kay Adan, kag ang kaugalingon nga mga sala (Isaias 59:2; Jeremias 17:9; Mga Taga-Roma 3:23).
2. Ang silot sang sala—amo ang espirituhanon nga kamatayon (Mga Taga-Rom 5:12; 6:23).
3. Lawasnon nga pagkabun-ag—ang tanan natawo nga patay sa espiritu (Mga Taga-Efeso 2:1).
4. Tawhanong pagkamatarong—ang tawhanong kaayo sa diin wala kag indi makatupong kag indi makatumbas sa pagkamatarong sang Dios (Mga Hulubaton 14:12; Isaias 64:6; Mga Taga-Roma 3:23).
5. Ang kinaiya sang Dios—ang Dios maangayon, matarong, kag ang balaan nga Dios indi gid mahimo mag-agum sang kaangtanan sa espirituhanong patay nga katawhan (Mga Salmo 24:3). Ang Iya hingpit nga katarungan nagakinahanglan nga ang silot tungud sang sala mabayaran (Mga Taga-Roma 6:23).
6. Kahimtangan kay Adan—pinaagi sa kabangdanan sang

kinabubut-on nga pagkadimatimumanon ni Adan, ang iya espirituhanong kamatayon, kag ang may katubtuban nga pagkabuhi sa lawas, ang dimabuntog nga balabag ginbutang sa tunga sang tawo kag sang iya Manunuga (1 Mga Taga-Corinto 15:22; Mga Taga-Efeso 4:18).

Bisan pa nga ara ini nga balabag halin sa panahon ni Adan, Si Jesu-Kristo naghimo sang paghidait; Nagtukod Siya sang paghinangpanay sa tunga sang duha ka mga bahin nga may pagdumut sa isa kag isa—ang Dios kag tawo. Ang tawo ginpasag-uli sang buut sa Dios nga nakatukod sa binuhatan ni Jesu-Kristo didto sa krus (Mga Taga-Efeso 2:16-17). Gin-andam ni Kristo ang dalan para sa tawo agud nga mahimo nga mangin angay sa Iya kaugalingon. Ang pagpasag-uli sang buut trabaho sang Dios pinaagi sa paghalili nga espirituhanong kamatayon ni Kristo nga nagakuha sang balabag sa tunga sang tawo kag Dios. Ang tawo gindala sa espirituhanon nga kaangtanan kag paghinangpanay sa Dios. Ang ahensya nga sa diin nahitabo ang pagpasag-uli sang buut amo ang pinaagi sa “dugo sang Iya krus.” Ang bug-os nga panghunahuna nahanungud sang kaluwasan makahangup sang anum ka mga panudlo sa Bibliya sa diin ang balabag ginkuha, isa para sa tagsa sang anum ka mga pag-igo ukon pagbanga sa tawo.⁶⁶

---

66. Thieme, *The Barrier*, 37-45.

ANG BALABAG~~SALA~~~~Isaias 64:6b; Mga Taga-Roma 3:23~~~~SILOT SA SALA~~~~Mga Taga-Roma 5:12; 6:23a~~~~LAWASNONG PAGKABUN-AG~~~~Genesis 2:17; cf., Mga Taga-Roma 5:12; Mga Taga-Efeso 2:1~~~~TAWHANONG
PAGKAMATARONG~~~~Isaias 64:6a,
Mga Taga-Roma 9:30-33~~~~KINAIYA SANG DIOS~~~~Isaias 46:9b; cf., 64:6b;
Mga Taga-Roma 8:8~~~~KAHIMTANGAN KAY ADAN~~~~1 Mga Taga-Corinto 15:22a~~BINUHATAN NI KRISTO
ANG MANUGPATUNGA**PAGPANUBUS**

Mga Taga-Efeso 1:7; 1 Pedro 1:18-19

WALAY KINUTUBANG**PAGPAMAYAD**2 Mga Taga-Corinto 5:14-15;
1 Timoteo 4:10**PAGBAYAD**

Mga Taga-Colosas 2:14

**NATAWO LIWAT SA ESPIRITU-
HANONG KINABUHI**

Juan 3:1-18

PAGPAANGKON1 Mga Taga-Corinto 1:30;
2 Mga Taga-Corinto 5:21**PAGPAKAMATARONG**Mga Taga-Roma 4:1-5;
Mga Taga-Galacia 2:16**PAGLUKMAY**Mga Taga-Roma 3:22-26
1 Juan 2:2**KAHIMTANGAN KAY KRISTO**1 Mga Taga-Corinto 15:22b;
2 Mga Taga-Corinto 5:17

1. Pagpanubus—ang pagkuha sang balabag sang pagkaulipon sa pagpakasala kag sang pagkaulipon sa makasasala nga kinaiya, ang presyo sang pagkawalay katubtubang bililhon nga binuhatan ni Kristo (Mga Taga-Galacia 3:13; Mga Taga-Efeso 1:7; 1 Pedro 1:18-19).
2. Pagbayad—ang ginakinahanglan nga bayad para sa sala nga ginbayaran pinaagi sa paghalili nga espirituhanong kamatayon ni Kristo, “nga nagpanas sang listahan sang mga utang nga nasakupan sang mga sugo nga supak sa aton” (Mga Taga-Colosas 2:14a).
3. Pagkatawo Liwat sa Kalag—ang bag-o nga pagkabun-ag nga nagahatag sang kinabuhi sa mga patay sa “mga paglapas kag mga sala” (Mga Taga-Efeso 2:1), sa pagpahimo sa ila nga matawo sa pamilya sang Dios.
4. Pagpaangkon kag Pagpakamatarong—ang kasulbaran sa palaligban sang tawhanon nga pagkamatarong. Ang hingpit nga pagkamatarong ni Kristo ginpasalig sa kaayohan sang tumuluo (Mga Taga-Roma 3:22; 4:3; 2 Mga Taga-Corinto 5:21). Nga nakatukod sa pagpaangkon, ang Dios hilway nga magpakamatarong sang tumuluo tungud kay siya nagaangkon sang pagkamatarong sang Dios (Mga Taga-Roma 4:25; 5:1; Mga Taga-Galacia 2:16).
5. Paglukmay—ang bahin sang pagpangluwas nga ginbuhat sang Dios pinaagi sa paghalili nga espirituhanon nga kamatayon ni Jesu-Kristo didto sa krus sa diin ang katarungan kag pagkamatarong sang Dios nahamuut nga ang silot tungud sang mga sala sang katawhan nabayaran na (Mga Taga-Roma 3:25; Mga Hebreo 2:17; 1 Juan 2:2).
6. Kahimtangan kay Kristo—ang kamatayon ni Kristo nagpahimo sang tawo nga mabutang sa bag-o nga kahimtangan “kay Kristo,” nga nahamulag sa iya daan nga kaangtanan kay Adan (1 Mga Taga-Corinto 15:22; 2 Mga Taga-Corinto 5:17; Mga Taga-Efeso 1:3-6). Amo

nga, ang pinakaulihi nga balabag ginkuha kag ang tawo napasag-uli.

Ang “dugo sang Iya krus” nagapahayag sa mahulagwayon ukon mapaanggiron nga pamulong nga ang tanan sini nga mga panudlo sa Bibliya nagtuman sang pagpasag-uli sang buut sa tunga sang Dios kag tawo. Ang trabaho natapos na; ang paghidait nahimo na; ang pagpasag-uli sang buut ginsangkap na; ang krus ni Kristo nagkuha sang balabag kag nagpahamuut sang tagsa ka matarong nga pagpamatuud sa diin ginbutang sang Dios batok sa aton agud nga ang tagsa ka sakup sang katawhan pwede maluwas. Imbis nga ang balabag, karon si Jesu-Kristo na ang nagatindog sa tunga sang Dios kag tawo subong dalan pakadto sa kinabuhi nga walay katapusan. Ang Isa nga nagkuha sang balabag “pinaagi sa dugo sang Iya krus” nahimong ganhaan nga sa diin pinaagi sini ang tanan pwede magsulud sa walay katapusan nga kaangtanan sa Dios. Si Jesus nagsiling,

“Ako amo ang ganhaan; kon ang bisan sin-o nga tawo magsulud pinaagi sa Akon, maluwas siya.”
(Juan 10:9a)

Ang dalan ginbuksan para sa tanan agud magsulud, kag magasulud kita pinaagi sa kaugalingon nga pagtoo lamang sa kay Kristo lamang (Juan 14:6). Ang pagpakamatarong, pagpanubus, pagbayad, pagkatawo liwat sang kalag, paglukmay, kag ang kinabuhi nga walay katapusan nahimong aton kaugalingon nga mga panag-iya kon magtoo kita kay Ginoong Jesu-Kristo.

Apang pinaagi sa Iya paghimo kamo ara kay Kristo Jesus, nga nahimo sa aton nga kaalam halin sa Dios, kag pagkamatarong, pagpakabalaan, kag pagtubus. (1 Mga Taga-Corinto 1:30)

Apang sa isa nga wala nagapangabudlay, kondi nga nagatoo lamang sa Iya nga amo ang nagapakamatarong sa makasasala, ang iya pagtoo gin-isip subong pagkamatarong. (Mga Taga-Roma 4:5)

“Sa pagkamatuud, sa pagkamatuud, nagasiling Ako sa inyo, ang nagatoo may kinabuhi nga walay katapusan.” (Juan 6:47)

Kag halin kay Jesu-kristo, ang matutum nga saksi, ang panganay sang mga patay, kag ang manugdumala sang mga hari sang duta. Sa iya nga nagahigugma sa aton, kag nagpahilway sa aton halin sa aton mga sala tungud [pinaagi] sa Iya dugo . . . sa Iya ang himaya kag ang kagamhanan sa walay katapusan. Amen. (Bugna 1:5-6)

PANUDLO SA BIBLIYA NAHANUNGUD SANG PAGHIUSA SANG DIOS KAG TAWO SA ISA KA PERSONA

- I. Ang pagpaathag nahanungud sang Paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka persona:
Sa persona sang natawo liwat nga si Kristo amo ang duha ka mga kinaiya, Dios kag tawo, ang indi mabulag sang paghiusa nga wala gid sang ginlakot ukon pagkawala sang nabulag nga pagkakilalahan, nga wala gid sang pagkawala ukon pagbalhin sang mga kinaiya ukon mga hiyas, ang paghiusa nangin kinaugalingon kag sa walay katapusan.
- II. Ang Griyego nga pamulong:
  - A. Ang pamulong nga paghiusa sang Dios kag tawo ginkuha halin sa sinakot nga pulong sa Griyego (*hupostasis*) nagakahulugan “tinuud nga kinabuhi, kinaiya, tinuud nga kinaugali, paghan-ay ukon pagbutang sa idalum, nga sa diin may ara sang tinuud nga kinabuhi, pagkuha sang isa ka butang sa kaugalingon.”
  - B. Ang sinakot nga pulong sa Griyego ginkuha halin sa (*hupo*) nagakahulugan “sa idalum” kag (*stasis*) nagakahulugan “magtindog.”
    1. Busa ang *hupostasis* nagakahulugan “magtindog sa idalum, magkuha sang kinaugali

sa kaugalingon.”

2. Si Jesu-Kristo nagdala sang lya kaugalingon subong Dios sa matuud nga pagkatawo (Juan 1:1-3; Mga Taga-Roma 1:3-5; 1 Timoteo 3:16).
- C. Ang paghiusa nga natuman sa birhen nga pagkabun-ag ukon ang Una nga Pagkari amo ang kinaugalingon ukon ang paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka persona nga sina si Kristo isa ka persona indi duha.
1. Si Jesu-Kristo sa pareho nga tion Dios kag tawo nga wala gid sang ginsakot sang duha ka mga kinaiya agud magporma sang ikatatlo nga persona.
  2. Ang kinaiya sang Dios pirmi nagapabilin nga kinaiya sang Dios kag ang pagkatawo pirmi nagapabilin nga pagkatawo.
- III. Si Jesu-Kristo talagsahon kag nagaisahanon sa kalibutan.
- A. Siya amo ang Dios-tawo.
1. Siya ang wala nagkunhod nga Dios kag matuud nga pagkatawo sa isa ka persona sa walay katapusan.
  2. Lain Siya sa iban nga mga sakup sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios nga sa sina Siya matuud nga tawo.
  3. Lain Siya sa katawhan nga sa sina Siya amo ang walay katapusan nga Dios.
- B. Halin sang Una nga Pagkari, indi na ang kinaiya sang Dios lamang sa diin ginpahayag sa lya nga persona, kondi ang pagkatawhanon man.
- IV. Ang paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka persona nagapunting sa bug-os nga persona ni Jesu-Kristo subong ginkilala sa lya duha ka mga kinaiya.
- A. Ang pulong nga kinaiya ginkuha halin sa Griyego nga partisipyo (*ousia*) sang berbo nga

(*eimi*) nagakahulugan “mangin.” Ang *ousia* nagakahulugan kinabuhi ukon butang nga buhi, ara,” apang nagagowa nga ini nagakahulugan “kinaiya.”

- B. Ang duha ka mga kinaiya ni Kristo nagapadayon sang ila bug-os nga pagkilalahan bisan pa nga gin-upod sa kaugalingon nga paghiusa sa walay katapusan.
1. Indi mahimo nga ibalhin ang isa ka hiyas sang isa ka kinaiya sa lain nga kinaiya nga indi paggub-on ina nga kinaiya.
  2. Sa pagkuha kay Kristo sang isa ka hiyas sa lya kinaiya sang Dios ini magguba sang lya kinaiya sang Dios.
  3. Sa pagkuha kay Kristo sang isa ka hiyas sa lya pagkatawo ini magguba sang lya pagkatawo.
  4. Ang tagsa ka kinaiya may iya kaugalingon nga mga hiyas nga unay sa sina nga kinaiya.
  5. Ang tanan nga mga hiyas sang Dios nagauyon sa lya kinaiya sang Dios kag indi gid matabok kag mahimo nga tawo.
  6. Ang tanan nga mga hiyas sang pagkatawo unay sa lya pagkatawo kag indi gid makatabok kag mahimo nga Dios.
- C. Sa paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka persona ni Kristo, wala sang hiyas sa kinaiya sang Dios nga ginpauyon-uyon ukon ginbaylohan, nagkunhod ukon naguba. Ang kinaiya sang Dios pagkawalay pagbaylo (Mga Hebreo 13:8).
- D. Apang sa pagtuman sang plano, katuyoan, kag palakat sang Dios nga Amay para sa Pagpakatawo ang matuud nga mga hiyas ni Kristo wala nagamit (Mga Taga-Filipos 2:5-8).
1. Ang “ginbakante” ginkuha halin sa Griyego (*kenoo*) kag nagakahulugan “hikawan

ang kaugalingon sang matarong nga katungdanan,” kag nagapunting sa kinabubuton nga pagpugong ni Kristo sang kahilwayan sa paggamit sang Iya mga hiyas sang Dios (Mga Hebreo 2:6-10; 10:5-7).

2. Samtang ginhuptan ni Kristo ang tanang hiyas sang Iya nga kinaiya sang Dios, Wala gid Niya gingamit ang Iya nga mga hiyas sang Dios agud sa kapuslanan, pagsangkap, ukon paghimaya sa Iya kaugalingon (Mateo 4:3-4).

V. Si Jesu-Kristo Dios nga nagaangkon sang tanan nga mga hiyas sang Dios kag hingpit Siya nga pagkatawo. Ang duha ka mga kinaiya nagpabilin nga may kalainan, bug-os, walay pagbaylo, wala gid sang sinakot ukon pagkalibog, agud nga si Jesu-Kristo magpabilin nga sa pagkamatuud Dios kag sa pagkamatuud tawo.

A. Si Jesu-Kristo amo ang walay katapusan nga Dios.

1. Ang tanan nga mga titulo sang Dios ginpaangkon kay Kristo: “Dios” (Juan 1:1); “Dios, nga Makagagahum” (Bugna 19:6); Dios nga “labaw sa tanan” (Mga Taga-Roma 9:5); “ang aton dako kag gamhanan nga Dios” (Tito 2:13); kag “Ginoo,” ang Griyego nga pulong (*kurios*) para sa Dios (Mga Taga-Filipos 2:11).
2. Ang tanan nga mga hiyas sang Dios ginpaangkon kay Kristo.
  - a. Ginpahayag Niya ang Iya pagkaara ukon kinabuhi sa walay katapusan (Juan 8:58).
  - b. Siya ginpahayag nga manunuga kag manugsakdag sang kalibutan (Mga Taga-Colosas 1:16-17); Siya ang “nagsakdag kag nag-amuma sang tanan nga mga butang pinaagi sa Iya pulong nga gamhanan” (Mga Hebreo 1:3).
  - c. Siya amo ang pagkawalay pagbaylo (Mga

- Hebreo 13:8); kag ang “banaag sang Iya [Dios] himaya” (Mga Hebreo 1:3).
- d. Si Jesu-Kristo nagpahayag nga Siya kag ang Amay isa sa kinaiya (Juan 8:58; 10:30).
  3. Subong nga walay katapusan, ang walay katubtuban nga Dios, si Jesu-Kristo katupong sang Dios nga Amay kag sang Dios Balaan Espiritu (Juan 10:30; 2 Mga Taga-Corinto 13:14).
  4. Subong nga walay katapusan, ang walay katubtuban nga Dios, si Jesu-Kristo labaw sa sining duha sang mga anghel kag sang katawhan (Deuteronomio 6:4; Mga Hebreo 1:2).
- B. Si Jesu-Kristo tinuud nga tawo.
1. Ang pagkatawo ni Kristo ginasiling nga may unud kag dugo (Mga Hebreo 2:14; 1 Juan 4:2).
  2. Si Jesu-Kristo natawo sa katawhan nga hingpit—wala sang makasasala nga kinaiya, kag may tatlo ka mga bahin—ang lawas, kalag, kag espiritu—pinaagi sa birhen nga pagbuntis kag pagkabun-ag (Mateo 1:20).
  3. Si Jesu-Kristo nakahibalo kaayo sang Iya kinaiya sang Dios halin sang pagkabun-ag (Mga Hebreo 10:5-10).
  4. Si Jesus may naandan nga pagtubo sa lawas (Lucas 2:52).
  5. Si Jesus nakaagi sang kasadya kag sang pahuway (Mateo 8:25; 9:10); nag-antos sang sakit, kasubo, gutum, kalapyo, kag kamatayon (Mateo 4:2; 14:14; Juan 11:35; 19:28, 33).
  6. Pagkatapos sang tatlo ka adlaw sa lulubngan, si Jesus nabanhaw halin sa pagkamatay kag nakabaton sang nabanhaw nga lawas. (Mateo 16:21, 28:6).
  7. Ang pagkatawo ni Jesu-Kristo sarang sulayon,

apang nagpabilin nga walay sala (2 Mga Taga-Corinto 5:21; Mga Hebreo 4:15; 7:26; 1 Pedro 2:22; 1 Juan 3:5).

8. Si Jesu-Kristo may mga pangalan kag mga titulo nga may kaangtan sa Iya pagkatawo: “ang tawo nga si Jesu-Kristo” (1 Timoteo 2:5); “Anak sang Tawo” (Mateo 20:28); “Ang tawo sang mga kasubo” (Isaias 53:3); “anak ni David” (Mateo 1:1); kag “Jesus” (Mateo 1:16).

VI. Ang katuyoan sang paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka persona: Si Jesu-Kristo kinahanglan nga mahimong hingpit nga tawo:

- A. Agud mangin aton manluluwas (Mga Hebreo 2:14-15; Mga Taga-Filipos 2:7-8).
- B. Agud mangin aton gamhanang mataas nga pari agud maghalili sa tawo didto sa Dios (Mga Hebreo 7:14-8:2; 10:5, 10-14).
- C. Agud mangin manugpatunga sa tunga sang Dios kag tawo (Job 9:2, 32-33; 1 Timoteo 2:5-6).
- D. Agud magtuman sang saad sang kasugtanan ni David nga ang anak ni David ang magadumala sa walay katapusan (2 Samuel 7:8-16; Mga Salmo 89:20-37).

VII. Ang pagkawalay sala ukon pagka-indi makasala sang paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka persona:

- A. Subong ang Dios-tawo, si Jesu-Kristo pareho nga *non posse peccare kag posse non peccare*. Ining Latin nga pamulong nagapunting sa pagkawalay sala ukon pagka-indi makasala ni Jesu-Kristo.
  1. Ang *non posse peccare* nagakahulugan “indi sarang makasala” kag nagapunting sa kinaiya sang Dios ni Jesu-Kristo.
    - a. Subong Dios, si Jesu-Kristo indi gid sarang magpakasala, mahaylo magpakasala, magpauyon sa sala, ukon may mahimo sang

- bisan ano sa sala luwas sa paghukum sini.
- b. Ang kinaiya sang Dios ni Kristo indi sarang masulay ni makasala.
2. Ang *posse non peccare* nagakahulugan “sarang nga indi magpakasala” kag nagapunting sa pagkatawo ni Jesu-Kristo.
    - a. Pinaagi sa pagsakdag nga buluhaton sa pagpangalagad sang Balaan Espiritu kag sang madamo kaayo nga panudlo sa Bibliya nga nagapuyo sa Iya kalag, si Jesu-Kristo nagsumpo kag nagsalikway sang tagsa ka pagsulay nga magpakasala kag nagpabiling bug-os nga hingpit.
    - b. Ang pagkatawo ni Kristo sarang masulay, apang walay sala ukon indi sarang magpakasala.
  - B. Sa panahon sang Pagpakatawo, si Jesu-Kristo sa paghiusa sang Dios kag tawo sarang masulay apang walay sala ukon sarang nga indi magpakasala (Mga Hebreo 4:15).

VIII. Ang pagkahirap sang mga hiyas:

- A. Bisan ano man ang isiling sang Bibliya nahanungud sa bisan diin sa sining duha ang kinaiya sang Dios ukon tawhanon nga kinaiya ni Kristo dapat ipaangkon sa bug-os nga persona, apang wala sang pagbalhin sang mga hiyas.
  1. Ang iban sang mga hiyas tinuud sa Iya bug-os nga persona: manalagna, pari, kag hari (Mateo 11:28; Juan 14:6; Mga Hebreo 10:5-10; 1 Mga Taga-Corinto 11:24; 2 Mga Taga-Corinto 5:21).
  2. Ang iban nga mga hiyas matuud lamang sa Iya kinaiya sang Dios apang ang bug-os nga persona amo ang natungdan (Juan 8:58).
  3. Ang iban nga mga hiyas matuud lamang sa Iya pagkatawo apang ang bug-os nga persona

amo ang natungdan (Juan 19:28).

- B. Kon bisan ano man ang matuud sang bisan diin sini nga kinaiya matuud sa bug-os nga persona ni Kristo sa paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka persona.
- C. Samtang ang mga kinaugali sang isa ka persona wala gid ginpaangkon sa lain nga kinaiya, ang mga hiyas sang duha ka mga kinaiya nagabulig sa Persona. Amo ini kon ngaa ang Ginoo sa paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka persona pareho nga pwede maluya kag makagagahum sa tanan, nagadugang ang kaalam kag nakahibalo sang tanan, may katubtuban kag walay katubtuban sa panahon sang Una nga Pagkari.
- D. Ang mga pahayag kag pamatuud sang tagsa ka mga kinaiya:
  - 1. Ang persona ni Kristo ginhulagway suno sa lya nga kinaiya sang Dios, apang sa sina nga sa diin ginpahayag ukon ginpamatud-an amo ang hiyas sang lya tawhanon nga kinaiya, Sa Bugna 1:18a, ang kinaiya sang Dios kag himaya ni Kristo ginhulagway, apang si Kristo ginpakilala subong “Napatay Ako, kag yari karon, nagakinabuhi Ako sa walay katapusan.
  - 2. Ang persona ni Kristo ginhulagway suno sa lya tawhanon nga kinaiya, apang ang pagpamatuud nagapahayag kag nagasugilon sang kinaiya sang Dios. Sa Juan 6:62, “ang Anak sang Tawo” amo ang titulo sang pagkatawo ni Kristo samtang “magkayab sa kon diin Siya sadto anay” nagapunting sa lya nga kinaiya sang Dios.
  - 3. Ang persona ni Kristo ginhulagway suno sa kinaiya sang Dios, apang ang pagpamatuud nagapahayag sa duha gid ka mga kinaiya. Sa

Juan 5:25-27, si Kristo, subong sang “ang Anak sang Dios,” ang pagpakilala sang Iya kinaiya sang Dios, nga nabanhaw sa pagkamatay kag subong “*ang* Anak sang Tawo,” nagapakilala sang Iya pagkatawo, nagapatuman sang hukum sa paghiusa sang Dios kag tawo, halin sa pareho nga mga kinaiya.

4. Ang persona ni Kristo ginhulagway suno sa Iya tawhanon nga kinaiya, apang ang pagpamatuud nagapahayag sa sining duha gid ka mga kinaiya. Didto sa krus sang si Jesu-Kristo nagsinggit sang mga pulong, “DIOS KO, DIOS KO, NGAA BALA NGA GINPATUMBAYAAN MO AKO?” (Mateo 27:46), ang pagkatawo ni Kristo ginhukman tungud sang mga sala sang kalibutan, apang bisan pa sina ara ang duha gid ka mga kinaiya. Wala sang pagbinulagay sang pagkatawo kag sang kinaiya sang Dios ni Kristo didto sa krus. Si Kristo, subong Dios, ara tungud kay ang Dios amo ang pagkaara sa bisan diin, pareho nga unay kag labaw.

IX. Ang Bibliyanhong kalig-onan sang paghiusa sang Dios kag tawo sa isa ka persona:

- A. Juan 1:1-2: “Sang ginsuguran nga indi ang ginsuguran pirmi nga ara ang Pulong [ang kinaiya sang Dios ni Kristo], kag ang Pulong kaupod sang Dios kag ang Pulong amo ang Dios. Sa ginsuguran Siya kaupod sang Dios. Ang tanan nga mga butang ginhimo Niya, kag sang wala Siya walay bisan ano nga nahimo sang ginhimo” (gintama nga pagbadbad).
- B. Juan 1:14: “Kag ang Pulong [ang pagka-Dios ni Kristo] nangin unud [ang pagkatawo] kag nagpuyo sa tunga naton, kag nakita naton ang Iya himaya, ang himaya subong sang isa ka talagsahon nga

- halin sa Amay, puno sang grasya kag kamatuuran sang panudlo sa Bibliya” (gintama nga pagbadbad).
- C. Mga Taga-Filipos 2:5-11: “Hupti ninyo ini nga hunahuna nga yara man kay Kristo Jesus, nga bisan may kinaiya Siya [Dios] sang Dios, wala Niya pagbilanga ang pagpakigtupong sa Dios ang butang nga pagaagawon; kondi ginsalikway Niya ang Iya mga katungud [kenosis] kag nagpakaulipon, nga natawo nga kaanggid sang mga tawo. Kag makita sa dagway subong sang tawo, ginpaubus Niya ang Iya kaugalingon pinaagi sa pagkamatimuman tubtub sa punto sang [paghalili sa espirituhanon] kamatayon, bisan sang kamatayon sa krus. Busa, ginbayaw Siya sang Dios kag ginhatagan Siya sang ngalan [ang pagkaharianon] nga labaw sa tanan nga ngalan, agud nga sa ngalan ni Jesus ang tagsa ka tuhod dapat magluhod kag ang tagsa ka dila dapat magtuad nga Si Jesus Ginoo sa himaya sang Dios nga Amay” (gintama nga pagbadbad).
- D. Mga Hebreo 2:14: Busa, sanglit nga ang mga anak [katawhan] nagaambit sang dugo kag unud, Siya man nagaambit sang subong man [nahimong matuud nga tawo], agud nga pinaagi sa [paghalili sa espirituhanon] kamatayon, masumpo [mawad-an sang gahum] Niya si Satanas nga may gahum sa kamatayon” (ginhusto nga pagbadbad).
- E. Mga Taga-Roma 1:3-5: Nahanungud sang Iya Anak [kinaiya sang Dios] nga natawo sa kaliwat ni David suno sa unud [pagkatawo], nga ginpahayag nga Anak sang Dios pinaagi sa gahum suno sa Balaan Espiritu tungud sang pagkabanhaw halin sa pagkamatay . . . si Jesu-Kristo ang aton Ginoo [kinaiya sang Dios]” (gintama nga pagbadbad).
- F. Mga Taga-Roma 9:5b: “Kag sa kon sin-o ang Kristo suno sang nahanungud sa unud, nga amo

ang Dios nga makagagahum sa tanan” (gintama nga pagbadbad).

- G. 1 Timoteo 3:16: “Kag pinaagi sa kasami nga pagkilala, dako ang tanhaga sang espirituhanon nga kinabuhi; Siya ginpahayag sa unud, ginpamatud-an sang Espiritu, nakita sang mga anghel, ginpahayag sa tanan nga mga pungsod, gintoohan sa kalibutan, ginbayaw sa himaya” (gintama nga pagbadbad).
- H. Mga Hebreo 1:3: “Nga amo ang nagapabanaag sang himaya, kag ang husto nga dagway sang Iya kinaiya; nagasakdag man sang tanan nga mga butang pinaagi sa Pulong sang Iya gahum, sang ang Iya kaugalingon nagtuman sang pagtinlo sang mga sala [ang katuyoan sang Iya pagkatawo], ginpalingkod Siya sa tuo sang pagkahalangdon sa langit [ang pagkatawo lamang ang nagapungko]” (gintama nga pagbadbad).

PANUDLO SA BIBLIYA NAHANUNGUD
SANG PAGSAKDAG NGA BULUHATON SA
PAGPANGALAGAD SANG DIOS BALAAAN
ESPIRITU SA NAGPAKATAWO
NGA SI KRISTO

- I. Pagpaathag: Sa panahon sang Pagpakatawo, ang pagkatawo ni Jesu-Kristo ginsakdag pinaagi sa pagpuyo kag pagpuno sang Dios Balaan Espiritu halin sa Iya pagkabun-ag tuhtub sa Iya kamatayon kag pagkabanhaw.
- II. Ang buluhaton sang pagpangalagad sang Dios Balaan Espiritu sa Nagpakatawo nga si Kristo gintagna sa Daan nga Katipan (Isaias 11:2; 42:1; 61:1).
- III. Ang pagsakdag nga buluhaton sa pagpangalagad sang Dios Balaan Espiritu kag sang birhen nga pagkabun-ag:
  - A. Ang Balaan Espiritu amo ang tinugyanan ukon ang nagpahulag sa pagpanamkon sang pagkabun-ag ni Jesu-Kristo pinaagi sa isa ka birhen (Mateo 1:18, 20).
  - B. Ang pagpanamkon kay Kristo sang isa ka birhen nagtuman sang tagna sang Mga Salmo 40:6 kag ginkutlo sa Mga Hebreo 10:5b, "ANG LAWAS NGA

IMO GIN-AMAN PARA SA AKON.”

- IV. Ang bug-os nga buluhaton sang pagpangalagad sang Dios Balaan Espiritu sa pagkatawo ni Kristo:
  - A. Ang Balaan Espiritu ginhatag sang “walay takus” sa pagkatawo ni Kristo (Juan 3:34).
  - B. Ang Balaan Espiritu wala lamang nagpuyo sa pagkatawo ni Kristo subong harianon ukon gahum kondi nga Siya man nagpuno kag nagdumala sang kalag sang pagkatawo ni Kristo.
- V. Ang Balaan Espiritu may kaangtanan sa bautismo ni Kristo (Mateo 3:13-17):
  - A. Ang tubig sa pagbautismo kay Kristo nagahalili sa kabubut-on sang Dios nga Amay para sa Anak sa Una nga Pagkari.
  - B. Ang bautismo ni Kristo amo ang Iya pagpakilala kag pagkamatinud-anon sa paghalad sang kaugalingon agud maghimo sang kabubut-on sang Amay sa pagpalansang sa krus.
  - C. Ang salampati nagahalili sa pagkamakagagahum sa tanan sang Dios Balaan Espiritu nga amo ang nagasakdag sa Iya.
- VI. Ang Balaan Espiritu may kaangtanan sa dayag nga buluhaton sang pagpangalagad ni Kristo (Isaias 42:1; Mateo 12:18).
  - A. Si Jesus naghimo sang mga milagro pinaagi sa nagasakdag nga buluhaton sang pagpangalagad sang Dios Balaan Espiritu, indi pinaagi sa kinaugalingon nga hulag sang Iya kaugalingon nga kinaiya sang Dios (Mateo 12:28).
  - B. Ang pagpanudlo nga buluhaton sang pagpangalagad ni Kristo ginhimo pinaagi sa gahum sang Balaan Espiritu (Lucas 4:14-15).
- VII. Ang Balaan Espiritu nagsakdag kay Jesu-Kristo sa kinaunahang halimbawa sang espirituhanong kinabuhi samtang Siya nagdala sang aton mga sala

sa Iya kaugalingon nga lawas didto sa krus (Mga Hebreo 9:14).⁶⁷

- VIII. Ang Balaan Espiritu kabahin sa pagkabanhaw ni Jesu-Kristo:
- A. Ginbalik sang Dios Balaan Espiritu ang kalag ni Kristo halin sa Hades sa Iya lawas didto sa lulubngan (Mga Taga-Roma 8:11a).
  - B. Ang Balaan Espiritu nagsakdag kay Kristo sa panahon sang Iya biyahe pagkatapos sang Iya pagkabanhaw pakadto sa Tartarus agud sa pagpahayag sang Iya mataktikanhon nga kadalagan sa nabilanggo nga nahulog sa sala nga mga anghel (1 Pedro 3:18-19).
- IX. Ang pagsakdag nga buluhaton sang pagpangalagad sang Balaan Espiritu ginbalhin sa nabanhaw nga nahimayang si Kristo sa tuo sang Amay padulong sa harianon nga pamilya sang Dios nga ginmandoan sa pag-angkon sa Ila mga kaugalingon sa sini nga buluhaton sang pagpangalagad (Mga Taga-Efeso 5:18; Mga Taga-Galacia 5:16). Si Jesus ginsakdag subong sang hingpit nga pagkahari; ang tumuluo ginsakdag subong sang makasasala nga pagkahari (Mga Taga-Efeso 3:16-19).
- X. Ang katuyoan sang pagsakdag nga buluhaton sa pagpangalagad sang Dios Balaan Espiritu sa Panahon sang Simbahan amo ang kahimayaan ni Kristo (Juan 7:39; 16:14; 1 Mga Taga-Corinto 6:19-20).

---

67. Ang pinakaunang halimbawa sang espirituhanong kinabuhi ginsugdan pinaagi kay Ginoong Jesu-Kristo sa panahon sang Pagpakatawo nga nakatukod sa pagpagahum sang Dios Balaan Espiritu kag sang panudlo sa Bibliya nga nagapuyo sa kalag. Ang kinaunahang halimbawa sang espirituhanon nga kinabuhi amo ang pasikaran para sa harianon kag gamhanan nga palasyo sang Dios, ang nagahulag nga espirituhanong kinabuhi nga andam para sa tanan nga tumuluo sa Panahon sang Simbahan para sa pagtubo padulong sa mataas nga tilindugan sang espirituhanong pagkahamtong kag kahimayaan ni Kristo (1 Mga Taga-Corinto 1:24; Mga Taga-Efeso 3:9-11). Thieme, *Christian Integrity* (2002), 9-14.

Tutulan sa Balaan nga Kasulatan

DAAN NGA KATIPAN

GENESIS		35:29-30	3
1—2	47	DEUTERONOMIO	
2:17	21,53,110,135	6:4	143
3:15	98	17:6	3
5:5	53	19:15	3,10
6:2	106	21:23	78
14:18-20	15	2 SAMUEL	
EXODO		7:8-16	144
12:6	47	7:14	106
12:14	47	NEHEMIAS	
12:16	45	4:14	31
12:17	48	JOB	
12:46	79	1:6	106
20:12	69	2:1	106
26:33	81	9:2	144
LEVITICO		9:32-33	144
1:3	48	38:7	106
1:10	48	MGA SALMO	
23:7	45	2:7	87,106
NUMEROS		2:7-8	87
1—4	31		
9:12	79		

8:3.....	123
22.....	50,51,52,56,62
22:1.....	51
22:2-3	54
22:4-5	55
22:6.....	55,56
22:13-18	57
22:15.....	72
22:16.....	101,113
24:3.....	133
34:20.....	79
40:6.....	150
45:6.....	109
51:5.....	3
69:21.....	71
89:20-37	144
90:2.....	114
102:25.....	113
102:26.....	114
102:27.....	114
103:12.....	90
104:4.....	109
105:6-10	111
110:1	104,109
110:4.....	15
148:6.....	87

MGA HULUBATON

14:12.....	133
20:18.....	31

ANG MANUGWALI

3:7.....	13
----------	----

ISAIAS

9:6.....	14
11:2.....	150
11:6-9.....	111
26:19-20	17
34:1-7	109
40:12.....	95
42:1.....	150,151
43:25.....	90
44:24.....	113
46:9.....	135
50:7.....	112
52:14.....	19,56
53:1.....	124
53:3.....	19,144
53:5.....	20
53:7.....	12
59:2.....	133
59:16.....	124
61:1.....	3,150
61:10.....	56
63:1-6	109
64:6.....	133,135

JEREMIAS

17:9	65,133
29:13.....	42
30:4-8	109
30:7.....	109

DANIEL

9:24..... 17,87
9:24-27 109
12:13..... 17

ZACARIAS

6:12..... 38
12:1-3 109

12:10..... 101
14:1-2 109

MALAQUIAS

3:6.....115

BAG-ONG KATIPAN

MATEO			
1:1.....	144	12:18.....	151
1:16.....	144	12:28.....	151
1:18.....	2,150	12:38-40	46
1:20.....	2,143,150	14:14.....	143
3:13-17	151	16:21.....	143
4.....	112	17:8.....	84
4:1.....	112	20:28.....	144
4:2.....	143	21:8-9	38
4:3-4	142	21:12.....	20
5:13-16	31	21:15.....	38
8:13.....	83	21:22.....	55
8:25.....	143	22:21.....	26
9:2.....	41	22:44.....	103
9:6.....	61	23.....	5
9:10.....	143	24:35.....	114
10:4.....	5	24:42.....	16
11:27	122	25:13.....	16
11:28.....	61,145	26:3-4	4
		26:14-16	5

6:23.....	21,53,133,135	15:3-4	50
7:8-20	2	15:5-7	101
8:1.....	99	15:13-14	99
8:3-4	2	15:22.....	2,134,135,136
8:4.....	13	15:24-25	103
8:8.....	135		
8:10.....	92		
8:11.....	92,100,152		
8:16-17	63		
8:17.....	88		
8:28.....	3		
9:5.....	142,148		
9:30-33	135		
10:4.....	69		
12:5.....	126		
12:19.....	13		
13:1-5	31		
13:1-7	1,29		
13:6.....	26		
16:13.....	59		

1 MGA TAGA-CORINTO

1:2.....	63
1:24.....	152
1:30.....	99,135,137
2:14.....	33
2:16.....	72,85,129
3:13-14	92
3:16.....	92
5:7.....	48
6:19-20	92,152
11:23-26.....	62
11:24.....	145
12:12-13	126
12:13.....	89

2 MGA TAGA-CORINTO

3:3.....	132
3:6.....	92
3:17-18	92
4:3-4	65
5:14-15	135
5:17.....	107,135,136
5:20.....	92
5:21.....	21,56,63,71,99 135,136,144,145
6:16.....	92
13:4-6	92
13:5.....	92
13:14.....	143

MGA TAGA-GALACIA

2:16.....	135,136
2:16-17	99
2:20.....	92
3:13.....	78,136
3:26.....	63,87,117
4:5.....	87
5:16.....	152
5:22-23	69

MGA TAGA-EFESO

1:3.....	92
1:3-4	63
1:3-6	136

6:13.....	1,4,27,32	2:14-15	144
6:15.....	111	2:17.....	136
6:16.....	95	4:12.....	31,132
2 TIMOTEO		4:15.....	144,145
2:12.....	63,110	4:16.....	62,63
TITO		5:5-10	15
2:13.....	142	6:20.....	15
3:1.....	29	7:3.....	15
MGA HEBREO		7:14—8:2.....	144
Libro sang.....	81,84,116	7:24.....	62,63
1.....	84	7:25.....	77
1:1.....	85	7:26.....	144
1:2.....	86,88,91,117,143	9:14.....	152
1:3.....	77,94,95,96,99,105	9:22.....	78
	125,142,143,149	9:27.....	75,114
1:4.....	105	10:5.....	144,150
1:5.....	106,107,122	10:5-7	142
1:5-13	106	10:5-10	143,145
1:6.....	108	10:10-14	144
1:7-8	109	10:13.....	109
1:8.....	110	10:19-20	81
1:9.....	112	13:8.....	114,125,141,143
1:10.....	91,113	1 PEDRO	
1:11.....	114	1:2.....	90
1:12.....	114	1:4-5	88
1:13.....	103,109,115	1:18-19	78,121,135,136
1:14.....	115,116	1:19.....	52,73
2:3.....	3	1:20.....	87
2:6-10	142	1:21.....	100
2:10.....	125	2:5.....	62,63
2:14.....	143,148	2:9.....	62,63,92
		2:13-14	1,29,31
		2:22.....	144

NUBONG SAYSAY

**PUNOAN NGA MGA LIBRO NI R. B. THIEME, JR.
GINPASALIG NGA PAGPASUNUD**

The Plan of God
The Trinity
Slave Market of Sin
The Barrier
Rebound & Keep Moving
Isolation of Sin
The Faith-Rest Life
God the Holy Spirit vs. The Sin Nature
Mental Attitude Dynamics
Heathenism
Divine Guidance
Prayer
Witnessing
The Prodigal Son

SA PAGTOLON-AN NGA MGA PAGTOON SA BIBLIYA

Ang panudlo sa Bibliya, ang kabilogan sang pagtoon nga ginkuha pinasubay sa Pulong nga pagsaysay sang Balaan nga Kasulatan, nga amo ang sulundan kag talaksan para sa espirituhanong kamatuuran. Ang pagtoon sa Bibliya nagasangkap sang espirituhanong pagkaon para sa Kristohanon (Mateo 4:4).

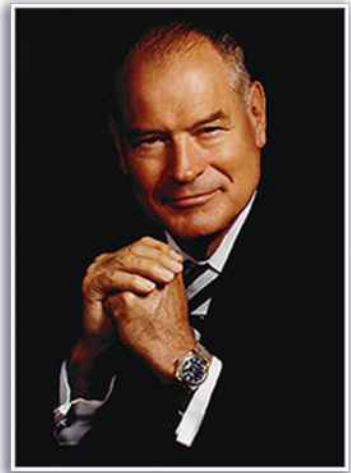
Ang pagkamahinungdanon sang panudlo sa Bibliya indi gid mahimong pasobrahan sa pagpatin-aw (Mga Salmo 138:2). Ang Dios nagsugo sa Kristohanon nga kinahanglan may pagbalhin sa sulud sang kalag (Mga Taga-Roma 12:2). Ini nga pagbalhin nagakinahanglan sang adlaw-adlaw nga pagbag-o sang hunahuna ukon pang-inoino pinaagi sa pagtoon kag paghimulus sa Pulong sang Dios (2 Mga Taga-Corinto 4:16; Mga Taga-Efeso 4:23).

Sa madamo nga mga tinuig ang sa pagtolon-an nga mga klase sa Bibliya nga gintudlo ni R. B. Thieme Jr. nagsangkap sang adlaw-adlaw nga espirituhanong pagkaon para sa iya katilingban. Ang mga mantalaan, DVDs, kag MP3 CDs andam sa wala sang bayad ukon katungdanan. Ang Basahon-talaan Sa Pagtolon-an nga mga Pagtoon sa Bibliya igasangkap sa tion nga pangayoon.

R.B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES

P.O. BOX 460829
HOUSTON, TEXAS 77056-8829
www.rbthieme.org
713-621-3740

ROBERT B. THIEME, JR. (1918-2009), nagpabilin nga makahuluganong tingog sang Pagkakristohanon sa bilog nga kalibutan. Ang iya mapisanon kag mahagoon, kabatbatan nga panudlo nakapasad sa kinaunahan nga mga pinulongan sang Balaan nga Kasulatan sa kapawa sang masaysayon nga kabilogang kahulugan sa diin ang Bibliya ginsulat. Ang iya pagpamag-o nga pamaagi sang kapulungan, mga panghulagway, kag bibliyanhon nga mga pagpamatuud matin-aw nga nagapahibalo sang masaligan nga mga kamatuuran sa Pulong sang Dios. Si Thieme may pinatik sa plaka sang sobra sa onse ka libro ka oras sang mga wali kag nagmantala sang sobra sa isa ka gatos ka mga libro nga bastante ukon puno sang mga bersikulo sang Bibliya.

Panghulagway ni Robert Becker

Si Thieme naggradwar sa Unibersidad sang Arizona (Phi Beta Kappa) kag Dallas Theological Seminary (summa cum laude). Ang iya mga pagtoon sa seminaryo nauntat tungud sang katungdanan sa serbisyo militar sang Ikaduha nga Gira sa Bilog nga Kalibutan panahon sa diin ginpataas siya sa ranggo sang lieutenant colonel sa United States Army Air Corps. Pagkatapos mabug-os ang iya buluhaton sa paggradwar sang 1950, nangin pastor siya sang Berachah Church sa Houston, Texas. Ang iya dako nga kahanasan sa Griyego, Ebreyo, teyolohiya, istorya, kag pagpanuki ukon pangusisa sang teksto nagsangkap sa katukuran para sa may tama kadako nga katungdanan niya sa kinabuhi sang pagtoon kag pagtudlo sang Pulong sang Dios. Si Thieme nag-untat subong pastor sang Berachah Church pagkatapos sang singkwentay tres ka tuig sang matutum nga pagpangalagad.

Hari sang mga Hari kag Ginoo sang mga Ginoo

sa isa ka persona. Siya nag-abot agud mamatay subong halili, ang hingpit nga halad para sa makasasala nga tawo—ang solo nga pamaagi sang kaluwasan. Siya amo ang talagsahon nga Persona sang kalibutan, Hari sang mga hari kag Ginoo sang mga ginoo!

Ang ginhulagway sa sini nga libro amo ang anum ka mga paghusay kay Kristo. Ang iya talagsahon kag katingalahan nga kinaiya kag kusog sa atubangan sang masakit kaayo nga pagpaantos, ang iya trabaho subong Manugpatunga sa tunga sang Dios kag tawo, ang kahulugan sang iya pagkabanhaw. Siya sa karon nagalingkod sa tuo sang Dios nga Amay sa langit. Sa palaabuton Siya magahari sa bug-os nga kalibutan kag kita, subong mga tumuluo ni Kristo, mahimong bahin sang iya matahum nga Ginharian.

Sin-o bala ining si Jesu-Kristo? Ngaa bala nga ining walay kasal-anan nga tawo ginpatay? Si Jesu-Kristo amo ang wala nagkunhod nga Dios samtang nagpaubus sang iya kaugalingon subong matuud nga pagkatawo sa isa ka persona. Siya nag-abot agud mamatay subong halili, ang hingpit nga halad para sa makasasala nga tawo—ang solo nga pamaagi sang kaluwasan. Siya amo ang talagsahon nga Persona sang kalibutan, Hari sang mga hari kag Ginoo sang mga ginoo!